

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY JABŁONNA

NA LATA 2022-2025 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2026-2029

WYKONAWCA:

EKOSTANDARD

Pracownia Analiz Środowiskowych

ul. Wiązowa 1B/2, 62-002 Suchy Las

Adres do korespondencji:

ul. Szafirowa 4/6, 62-002 Suchy Las

www.ekostandard.pl

email: ekostandard@ekostandard.pl

tel. 61 812-55-89 oraz 505-006-914

AUTORZY OPRACOWANIA:

Robert Siudak

Patrycja Szymoniak

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	6
1. Charakterystyka prognozy	7
1.1. Podstawa prawna i cel opracowania prognozy	7
1.2. Zakres prognozy	7
1.3. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy	8
2. Charakterystyka przedmiotu prognozy	9
2.1. Przedmiot prognozy i podstawy prawne jego opracowania	9
2.2. Główne cele programu	9
3. Powiązania Programu z innymi dokumentami strategicznymi	12
3.1. Uwarunkowania międzynarodowe i wspólnotowe	13
3.2. Nadrzędne dokumenty strategiczne	18
3.3. Krajowe dokumenty sektorowe	25
3.4. Wojewódzkie dokumenty strategiczne i programowe	29
4. Ocena istniejącego stanu środowiska gminy Jabłonna	32
4.1. Ochrona klimatu i jakość powietrza	32
4.1. Ochrona klimatu i jakość powietrza	32
4.1.1. Klimat	32
4.1.2. Powietrze atmosferyczne	34
4.1.3. Odnawialne źródła energii	36
4.2. Zagrożenie hałasem	37
4.2.1. Hałas komunikacyjny	37
4.2.2. Hałas przemysłowy	40
4.3. Pola elektromagnetyczne	41
4.4. Gospodarowanie wodami	41
4.4.1. Wody powierzchniowe	42
4.4.2. Wody podziemne	45
4.4.3. Zagrożenie powodziowe	47
4.5. Gospodarka wodno-ściekowa	47
4.5.1. Zaopatrzenie w wodę	47
4.5.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	48
4.6. Zasoby geologiczne	49
4.6.1. Złóża surowców mineralnych	50
4.6.2. Tereny osuwisk oraz tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi	51
4.7. Gleby	52
4.7.1. Monitoring chemizmu gleb ornych	52
4.7.2. Zanieczyszczenia gleb	52
4.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	53
4.8.1. Odpady komunalne	53
4.8.2. Azbest i wyroby zawierające azbest	55
4.8.3. Zapobieganie powstawaniu odpadów	56
4.9. Zasoby przyrodnicze	57

4.9.1. Formy ochrony przyrody	58
4.9.2. Lasy	65
4.9.3. Tereny zieleni	66
4.10. Zagrożenia poważnymi awariami	67
5. Istniejące problemy ochrony środowiska	68
6. Potencjalne zmiany w przypadku braku realizacji Programu	69
7. Przewidywane znaczące oddziaływanie na środowisko	70
7.1. Oddziaływanie na środowisko poszczególnych zadań przewidzianych do realizacji w ramach Programu	70
7.1.1. Ocena oddziaływania w obszarze interwencji: klimat i jakość powietrza	79
7.1.2. Ocena oddziaływania w obszarze interwencji: zagrożenie hałasem	80
7.1.3. Ocena oddziaływania w obszarze interwencji: pola elektromagnetyczne	80
7.1.4. Ocena oddziaływania w obszarze interwencji: gospodarowanie wodami	80
7.1.5. Ocena oddziaływania w obszarze interwencji: gospodarka wodno-ściekowa	81
7.1.6. Ocena oddziaływania w obszarze interwencji: zasoby geologiczne	81
7.1.7. Ocena oddziaływania w obszarze interwencji: gleby	82
7.1.8. Ocena oddziaływania w obszarze interwencji: gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	82
7.1.9. Ocena oddziaływania w obszarze interwencji: zasoby przyrodnicze	82
7.1.10. Ocena oddziaływania w obszarze interwencji: zagrożenie poważnymi awariami	82
7.1.11. Ocena oddziaływania zadań w zakresie edukacji ekologicznej	83
7.2. Ocena oddziaływania na cele środowiskowe jednolitych części wód	83
7.3. Ocena oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz ich integralność	84
7.4. Oddziaływanie skumulowane i wtórne	85
8. Transgraniczne oddziaływanie na środowisko	86
9. Rozwiązania alternatywne	87
10. Napotkane trudności przy opracowywaniu prognozy	88
11. Zapobieganie, redukcja i kompensacja niekorzystnych oddziaływań na środowisko wynikających z realizacji Programu	89
12. Monitoring	92
13. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	94
Spis treści	98
Spis ilustracji	99

WPROWADZENIE

Niniejsza Prognoza oddziaływania na środowisko dla *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* (zwana dalej Prognozą) została opracowana w celu przedstawienia jej wraz z *Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* do konsultacji społecznych oraz procedury opiniowania przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, w ramach strategicznej oceny oddziaływania dla przedmiotowego *Programu*.

Sporządzenie niniejszej prognozy stanowi jeden z etapów postępowania mającego na celu przyjęcie *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029*.

1. CHARAKTERYSTYKA PROGNOZY

1.1. PODSTAWA PRAWNA I CEL OPRACOWANIA PROGNOZY

Sporządzenie Prognozy oddziaływania na środowisko dla *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022–2025 z perspektywą na lata 2026–2029* (zwanej dalej Prognozą) jest jednym z etapów postępowania w sprawie przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Jej celem jest ocena oddziaływania na środowisko skutków realizacji Programu.

Podstawę prawną opracowania niniejszej Prognozy stanowi art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 z późn. zm.) nakładający obowiązek przeprowadzenia procedury postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko dla niniejszego dokumentu.

Ponadto do niniejszego dokumentu zastosowanie mają następujące akty prawne:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001);
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniająca w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE (Dz. U. UE. L. z 2003 r. Nr 156, str. 17 z późn. zm.);
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (Dz. U. UE. L. z 2012 r. Nr 26, str. 1 z późn. zm.);
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, str. 7, z późn. zm.);
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz. U. UE. L. z 2003 r. Nr 41, str. 26);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2021 r. poz. 1973 z późn. zm.);
- Ustawa z dn. 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. 2021, poz. 1098).

Zgodnie z art. 54. ust. 1, w związku z art. 57 ust. 1 pkt 2 i art. 58 ust. 4 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, projekt programu ochrony środowiska wraz z prognozą oddziaływania na środowisko podlega opiniowaniu przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie. Przedmiotowe dokumenty zostają także udostępnione społeczeństwu w celu zapewnienia jego udziału w procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

1.2. ZAKRES PROGNOZY

Prognoza została wykonana zgodnie z art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Warszawie pismem znak: WOOŚ-III.411.484.2021.JDR z dnia 8 grudnia 2021 r., zgodnie z wymaganiami art. 53 ww. ustawy. W opinii ww. organu zakres Prognozy oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska gminy Jabłonna powinien być zgodny z art. 51 ust. 2 cytowanej wyżej ustawy.

1.3. METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY

Obecnie metodyka sporządzania prognoz strategicznych ocen oddziaływania w Polsce nie jest ściśle zdeterminowana określonymi przepisami prawnymi. Sprzedzenie Prognozy dla *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022–2025 z perspektywą na lata 2026–2029* przebiegało wieloetapowo i obejmowało kolejno:

- ocenę aktualnego stanu środowiska na obszarze objętym dokumentem strategicznym, zawierającą analizę zasobów i walorów środowiska, wywieranej na nie presji antropogenicznej oraz jakości środowiska;
- ocenę potencjalnego wpływu ustaleń dokumentu strategicznego na środowisko przyrodnicze;
- opracowanie propozycji łagodzenia skutków realizacji ustaleń dokumentu strategicznego w obszarach, w których zidentyfikowano znaczące negatywne oddziaływania;
- opracowanie systemu monitorowania środowiskowych skutków wdrażania dokumentu strategicznego.

Charakterystykę stanu środowiska przyrodniczego oraz analizę jakości jego poszczególnych elementów sporządzono metodą opisową przy wykorzystaniu dostępnych danych na temat obszaru gminy, tj. studium literatury, informacji pozostających w zasobach administracji rządowej i samorządowej, danych statystyki publicznej oraz państwowego monitoringu środowiska. Identyfikacji oddziaływań na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego dokonano w grupach eksperckich autorów prognozy. Wyniki prac grup zsumowano, a ostateczną listę zidentyfikowanych oddziaływań uzgodniono wspólnie.

W związku z makroskalowym charakterem Prognozy identyfikowane oddziaływania wynikające z realizacji celów i kierunków działań *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022–2025 z perspektywą na lata 2026–2029* opisywano w sposób jakościowy, zarysowując ich przybliżoną skalę i kierunek. W celu ułatwienia oceny jak i prezentacji wyników oddziaływań wykorzystano uproszczoną i dostosowaną do potrzeb Prognozy analizę macierzową, relacji elementów środowiska oraz celów i kierunków działań przewidzianych do realizacji.

2. CHARAKTERYSTYKA PRZEDMIOTU PROGNOZY

2.1. PRZEDMIOT PROGNOZY I PODSTAWY PRAWNE JEGO OPRACOWANIA

Przedmiotem prognozy jest projekt *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022–2025 z perspektywą na lata 2026–2029*. Program porusza szeroko rozumianą problematykę ochrony środowiska na terenie gminy. W Programie zawarto opis stanu środowiska na terenie gminy oraz presje, jakim podlegają poszczególne komponenty środowiska. Na podstawie diagnozy stanu środowiska w Programie określono cele i kierunki interwencji oraz sporządzony został harmonogram rzeczowo-finansowy działań proekologicznych oraz środki i mechanizmy niezbędne do osiągnięcia wyznaczonych celów. Obszar objęty Programem dotyczy gminy Jabłonna, a działania przewidziane do realizacji w ramach Programu określono w perspektywie czasowej do 2029 roku.

Podstawą prawną do opracowania programu ochrony środowiska jest art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973 z późn. zm.), który obliguje organ wykonawczy gminy do sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska.

2.2. GŁÓWNE CELE PROGRAMU

Cele i kierunki interwencji Programu oraz działania zmierzające do poprawy stanu środowiska zostały wskazane w ramach poszczególnych obszarów interwencji wynikających z „Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” sporządzonych przez Ministerstwo Środowiska w 2015 r.:

1. ochrona klimatu i jakości powietrza,
2. zagrożenie hałasem,
3. pola elektromagnetyczne,
4. gospodarowanie wodami,
5. gospodarka wodno-ściekowa,
6. zasoby geologiczne,
7. gleby,
8. gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
9. zasoby przyrodnicze,
10. zagrożenie poważnymi awariami.

Poza głównymi obszarami interwencji w strategii ochrony środowiska uwzględniono również zagadnienia horyzontalne takie, jak działania edukacyjne, czy monitoring środowiska.

Cele i kierunki interwencji działań określone w Programie zawiera poniższa tabela.

Tabela 1. Obszary interwencji, cele i kierunki interwencji Programu ochrony środowiska gminy Jabłonna do 2029 roku

CELE	KIERUNKI INTERWENCJI
1. Ochrona klimatu i jakości powietrza	
dobra jakość powietrza atmosferycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm - osiągnięcie poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz pyłu zawieszonego PM _{2,5} oraz PM ₁₀	zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń emitowanych do powietrza m.in. poprzez przejście na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach
	osiągnięcie poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń powietrza: pyłu PM _{2,5} i PM ₁₀ ; osiągnięcie poziomu docelowego benzo(a)pirenu

CELE	KIERUNKI INTERWENCJI
osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu ograniczenie emisji gazów cieplarnianych	rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii
	rozwój i modernizacja zbiorowych systemów ciepłowniczych
	termomodernizacja
	rozwój i modernizacja transportu zbiorowego w kierunku transportu przyjaznego dla środowiska i wspieranie ekologicznych form transportu - budowa ścieżek rowerowych
	ograniczenie emisji niskiej
	modernizacja/wymiana indywidualnych źródeł ciepła
	rozbudowa energooszczędnych systemów oświetlenia budynków i dróg publicznych
	rozwój systemów ostrzegania i reagowania w sytuacji zjawisk ekstremalnych
2. Zagrożenia hałasem	
dobry stan klimatu akustycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm poziomu hałasu	ochrona przed hałasem
zmniejszenie liczby osób narażonych na ponadnormatywny hałas	zmniejszanie hałasu
3. Pola elektromagnetyczne	
utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych na poziomach nieprzekraczających wartości dopuszczalnych	ochrona przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym
4. Gospodarowanie wodami	
zwiększenie retencji wodnej ograniczenie wodochłonności gospodarki	gospodarowanie wodami dla ochrony przed: powodzią, suszą i deficytem wody
	zwiększenie retencji wodnej
	zwiększenia bezpieczeństwa powodziowego; minimalizacja ryzyka powodziowego
	ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi optymalizacja zużycia wody
osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych	dążenie do osiągnięcia dobrego stanu wód
5. Gospodarka wodno-ściekowa	
	zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki

CELE	KIERUNKI INTERWENCJI
poprawa jakości wody powierzchniowej i podziemnej	rozbudowa infrastruktury oczyszczania ścieków, w tym realizacja programów sanitacji w zabudowie rozproszonej
6. Zasoby geologiczne	
ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalni	racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalni ze złóż zabezpieczanie cennych gospodarczo złóż surowców mineralnych
rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	ochrona terenów zagrożonych ruchami masowymi i osuwiskami
7. Gleby	
dobra jakość gleb	ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi
rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych	rekultywacja i dekontaminacja terenów przemysłowych
8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	
ograniczenie ilości odpadów komunalnych przekazywanych do składowania	racjonalne gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne budowa infrastruktury do selektywnego zbierania odpadów komunalnych
ograniczenie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko	minimalizacja ilości składowanych odpadów gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne
9. Zasoby przyrodnicze	
zachowanie różnorodności biologicznej	przywrócenie/utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków fauny i flory w ramach sieci Natura 2000
	ochrona form ochrony przyrody i innych obszarów cennych przyrodniczo, tworzenie nowych form ochrony przyrody
	ochrona gatunkowa
	trwale zrównoważona gospodarka leśna
	stworzenie warunków ochrony korytarzy ekologicznych i przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej, utrzymanie i odtwarzanie ekosystemów i ich funkcji
	ochrona krajobrazu
	tworzenie zielonej infrastruktury
10. Zagrożenia poważnymi awariami	
utrzymanie stanu bez incydentów o znamionach poważnej awarii	minimalizacja potencjalnych negatywnych skutków awarii i zagrożeń środowiska dla ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego, działalności gospodarczej

źródło: opracowanie własne

3. POWIĄZANIA PROGRAMU Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

W celu zapewnienia adekwatności i komplementarności celów Programu z dokumentami strategicznymi i programowymi szczebla krajowego, przy określaniu celów dla województwa podlaskiego rozpatrywano cele pochodzące z następujących wybranych dokumentów:

- nadrzędne dokumenty strategiczne:
  - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności;
  - Strategia zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 roku;
  - Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030;
  - Strategia Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030;
  - Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022;
  - Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2030;
  - Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030;
  - Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030;
  - Polityka energetyczna Polski do 2040;
  - Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej
- krajowe dokumenty sektorowe:
  - Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do 2030);
  - Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej;
  - Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030;
  - Krajowy plan gospodarki odpadami 2022;
  - Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032;
- wojewódzkie dokumenty strategiczne i programowe:
  - Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2023 roku;
  - Programy ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej;
  - Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla województwa mazowieckiego na lata 2016-2021 z uwzględnieniem lat 2022-2027;
  - Program ochrony środowiska dla Województwa Mazowieckiego do roku 2022;
- powiatowe dokumenty strategiczne i programowe:
  - Strategia Rozwoju Powiatu Legionowskiego 2016-2025.
- lokalne dokumenty strategiczne i programowe:
  - Program Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2017-2023;
  - Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Jabłonna na lata 2017-2030;
  - Program Ograniczania Niskiej Emisji dla Gminy Jabłonna;
  - Plan Gospodarki Niskoemisyjnej;
  - Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jabłonna na lata 2017-2032.

Uwzględniono również dokumenty międzynarodowe i wspólnotowe: Globalna Agenda 21, Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, Europejski Zielony Ład, Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030, Europejska Konwencja Krajobrazowa.

3.1. UWARUNKOWANIA MIĘDZYKRAJOWE I WSPÓLNOTOWE

GLOBALNA AGENDA 21

Globalna Agenda 21, uchwalona na Konferencji Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Spraw Środowiska i Rozwoju w Rio de Janeiro na tzw. Szczycie Ziemi w czerwcu 1992 r., stanowi globalny program działań na rzecz środowiska i rozwoju. Program ten wskazuje, w jaki sposób należy równoważyć rozwój gospodarczy i społeczny z poszanowaniem środowiska. Wdrażanie założeń Agendy opiera się na zasadzie „Myśl globalnie, działaj lokalnie”, zgodnie z którą największą rolę w ich realizacji przypisuje się władzom lokalnym.

Agenda składa się z czterech zasadniczych części, omawiających następujące zagadnienia:

- problemy socjalne i gospodarcze;
- zachowanie i zagospodarowanie zasobów w celu zapewnienia rozwoju;
- wzmocnienia znaczenia ważnych grup społecznych;
- możliwości realizacyjne celów i zadań agendy.

Zasady zrównoważonego rozwoju przyjęte w Agendzie 21 zostały usankcjonowane na szczeblu krajowym między innymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

AGENDA NA RZECZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU 2030

Agenda została przyjęta przez wszystkie państwa członkowskie ONZ Rezolucją Zgromadzenia Ogólnego 25 września 2015 roku w Nowym Jorku.

Wśród siedemnastu wymienionych celów, ze środowiskiem naturalnym wiążą się:

Cel 2: eliminacja głodu, osiągnięcie bezpieczeństwa żywnościowego i lepszego odżywiania oraz promowanie zrównoważonego rolnictwa

- Utworzenie systemów zrównoważonej produkcji żywności oraz wdrożenie praktyk odpornego rolnictwa mające zwiększyć wydajność i produkcję, podtrzymywać ekosystemy, wzmocnić zdolność przystosowania się do zmian klimatycznych, ekstremalnych zjawisk pogodowych, suszy, powodzi i innych katastrof, a także mające stopniowo poprawiać jakość gleby i gruntów.

Cel 3: zapewnienie wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowego życia oraz promowanie dobrobytu

- Znaczące obniżenie liczby zgonów i chorób spowodowanych przez niebezpieczne substancje chemiczne oraz zanieczyszczenie i skażenie powietrza, wody i gleby.

Cel 6: Zapewnienie wszystkim ludziom dostępu do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi

- Poprawienie jakości wody poprzez redukcję zanieczyszczeń, likwidowanie wysypisk śmieci, ograniczenie stosowania szkodliwych substancji chemicznych i innych szkodliwych materiałów; zmniejszenie o połowę ilości nieoczyszczonych ścieków oraz znaczące podniesienie poziomu recyklingu i bezpiecznego ponownego użytkowania materiałów w skali globalnej

Cel 7: Zapewnienie wszystkim dostępu do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie

- Znaczące zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii

Cel 11: Uczynienie miast i osiedli ludzkich bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu

Cel 13: podjęcie pilnych działań w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom

Cel 15: Ochrona, przywracanie oraz promowanie zrównoważonego użytkowania ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczanie pustynnienia, powstrzymanie i odwracanie procesu degradacji gleby oraz powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej.

EUROPEJSKI ZIELONY ŁĄD

Europejski Zielony Łąd to plan działania na rzecz zrównoważonej gospodarki UE. Osiągnięcie powyższego celu jest możliwe poprzez przekształcenie wyzwań związanych z klimatem i środowiskiem w nowe możliwości we wszystkich obszarach polityki, a także zadbanie o to, by transformacja była sprawiedliwa i sprzyjała włączeniu społecznemu.

Poszczególne elementy Zielonego Ładu:

- zdrowe i przyjazne środowisku rolnictwo,
- środowisko wolne od zanieczyszczeń i toksyn,
- zrównoważony transport,
- promowanie oszczędności energetycznej budynków,
- przejście do gospodarki cyrkularnej,
- dostarczanie czystej, zielonej energii,
- realizacja celów klimatycznych 2030 i 2050,
- wspieranie ekosystemów i bioróżnorodności.

Główne cele i założenia

- Uczynienie z Europy pierwszego kontynentu neutralnego pod względem klimatu do 2050 r.
- Przekształcenie UE w sprawiedliwe i prosperujące społeczeństwo żyjące w nowoczesnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarce.
- Ochrona, zachowanie i poprawa kapitału neutralnego UE oraz ochrona zdrowia i dobrostanu obywateli przed zagrożeniami i negatywnymi skutkami związanymi ze środowiskiem.

Strategie i plany działania

Nowa strategia przemysłowa na rzecz zielonej i cyfrowej Europy konkurencyjnej w skali światowej

- Wsparcie przemysłu w modernizacji i wykorzystywaniu możliwości w UE i na świecie
- Rozwój nowych rynków produktów o zamkniętym cyklu życia i neutralnych dla klimatu
- Obniżenie emisyjności i modernizacja energochłonnych gałęzi przemysłu, takich jak produkcja stali i cementu
- Polityka „zrównoważonych produktów” – ograniczanie i ponowne wykorzystanie materiałów, zanim zostaną poddane recyklingowi oraz środki prowadzące do uczynienia wszystkich opakowań w UE nadającymi się do ponownego wykorzystania lub recyklingu
- Skupienie wysiłków na zasobochłonnych sektorach: przemyśle odzieżowym, budownictwie, elektronice i tworzywach sztucznych
- Zmiana struktury konsumpcji przez odejście od produktów jednorazowego lub ograniczonego użytku

Strategia zielonego finansowania oraz plan inwestycyjny na rzecz zrównoważonej Europy

Strategia UE na rzecz integracji systemów energetycznych

Strategia stworzy ramy przejścia na ekologiczną energię. Integracja systemu energetycznego oznacza, że system jest planowany i eksploatowany jako całość, tj. obejmuje rozmaite nośniki energii, infrastrukturę i sektory zużywające energię.

Strategia ta opiera się na trzech głównych filarach:

- Pierwszy z nich to bardziej zamknięty obieg systemu energetycznego, w którym efektywność energetyczna jest priorytetem. W strategii określone zostaną konkretne działania mające na celu stosowanie w praktyce zasady „efektywność energetyczna przede wszystkim” oraz skuteczniejsze wykorzystywanie lokalnych źródeł energii w budynkach lub przez społeczności. Ponowne wykorzystanie ciepła odpadowego z zakładów przemysłowych, ośrodków przetwarzania danych lub innych źródeł oraz energii wytwarzanej z bioodpadów lub oczyszczalni ścieków ma znaczny potencjał. Fala renowacji odegra ważną rolę w tych reformach.
- Drugi – szerzej zakrojona bezpośrednia elektryfikacja sektorów zastosowań końcowych. Ponieważ sektor energetyczny ma największy udział w odnawialnych źródłach energii, państwa członkowskie powinny w miarę możliwości w coraz większym stopniu wykorzystywać energię elektryczną: na przykład w pompach ciepła w budynkach, pojazdach elektrycznych w transporcie lub piecach elektrycznych w niektórych gałęziach przemysłu. Jednym z widocznych rezultatów będzie stworzenie sieci miliona punktów ładowania pojazdów elektrycznych wraz z ekspansją energii słonecznej i wiatrowej.
- W przypadku sektorów, w których elektryfikacja jest trudna, w strategii promuje się czyste paliwa, w tym wodór odnawialny oraz zrównoważone biopaliwa i biogaz. Komisja zaproponuje nowy system klasyfikacji i certyfikacji paliw odnawialnych i niskoemisyjnych.

Strategia w zakresie wodoru

W zintegrowanym systemie energetycznym wykorzystanie wodoru pomoże w dekarbonizacji przemysłu, transportu, wytwarzania energii i budynków w całej Europie. Strategia UE w zakresie wodoru dotyczy sposobu wykorzystania jego potencjału dzięki inwestycjom, regulacji, stworzeniu rynku oraz badaniom i innowacji.

Wodór może być źródłem energii w sektorach, które nie nadają się do elektryfikacji i umożliwić magazynowanie energii w celu zrównoważenia zmiennych przepływów energii ze źródeł odnawialnych. Można to jednak osiągnąć jedynie dzięki skoordynowaniu działań między sektorem publicznym i prywatnym na szczeblu UE. Priorytetem jest rozwój odnawialnych źródeł wodoru, produkowanego głównie z energii wiatrowej i słonecznej. Jednak w perspektywie krótko- i średnioterminowej potrzebne są inne niskoemisyjne technologie wodorowe, aby szybko ograniczyć emisje i wspierać rozwój rentownego rynku.

Aby pomóc w realizacji tej strategii, Komisja Europejska zainicjowała europejski sojusz na rzecz czystego wodoru, w którym uczestniczą liderzy przemysłu, przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego, krajowych i regionalnych ministerstw oraz Europejski Bank Inwestycyjny. Sojusz stworzy system wspierania inwestycji, służący rozwojowi produkcji czystego wodoru i stymulowaniu popytu na czysty wodór w UE.

Strategia „od pola do stołu” dotycząca zrównoważonej żywności w całym łańcuchu wartości

Strategia "od pola do stołu" jest kluczowym elementem Zielonego Ładu. Uwzględnia ona w kompleksowy sposób wyzwania związane ze zrównoważonymi systemami żywnościowymi i uznaje nierozzerwalne związki między zdrowymi ludźmi, zdrowymi społecznościami i zdrową planetą. Strategia jest również głównym elementem programu Komisji na rzecz osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju ONZ.

Strategia "od pola do stołu" jest nowym kompleksowym podejściem ukazującym, jak Europejczycy cenią sobie zrównoważoną gospodarkę żywnościową. Stworzenie korzystnego środowiska żywnościowego, dzięki któremu łatwiej będzie wybierać zdrowe i zrównoważone sposoby odżywiania, przyniesie korzyści dla zdrowia i jakości życia konsumentów oraz ograniczy ponoszone przez społeczeństwo koszty związane ze zdrowiem.

Celem UE jest zmniejszenie śladu środowiskowego i klimatycznego unijnego systemu żywnościowego oraz wzmocnienie jego odporności, zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego w obliczu zmian klimatu i utraty różnorodności biologicznej oraz bycie liderem globalnej transformacji w kierunku konkurencyjnej zrównoważoności od pola do stołu i tworzenia nowych możliwości. Oznacza to:

- zapewnienie, by łańcuch żywnościowy, obejmujący produkcję, transport, dystrybucję, marketing i konsumpcję żywności, miał neutralny lub pozytywny wpływ na środowisko, poprzez ochronę i odbudowę zasobów lądowych, słodkowodnych i morskich, od których zależy system żywnościowy; pomoc w łagodzeniu zmiany klimatu i przystosowaniu się do jej skutków; ochrona gruntów, gleby, wody, powietrza, zdrowia roślin oraz zdrowia i dobrostanu zwierząt; a także powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej;
- zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego, żywienia i zdrowia publicznego – zapewnienie wszystkim dostępu do wystarczającej ilości pełnowartościowej i zrównoważonej żywności, spełniającej wysokie standardy bezpieczeństwa i jakości, zdrowia roślin oraz zdrowia i dobrostanu zwierząt, przy jednoczesnym zaspokajaniu potrzeb i preferencji żywieniowych; oraz
- zachowanie przystępności cenowej żywności przy jednoczesnym generowaniu sprawiedliwszych zysków ekonomicznych w łańcuchu dostaw, aby docelowo najbardziej zrównoważona żywność stała się także najbardziej przystępna cenowo, wspieranie konkurencyjności unijnego sektora dostaw, wspieranie sprawiedliwego handlu, tworzenie nowych możliwości biznesowych przy jednoczesnym zapewnieniu integralności jednolitego rynku oraz bezpieczeństwa i higieny pracy.

Istotne znaczenie w Strategii mają badania naukowe i innowacje, które przyspieszają transformację w kierunku zrównoważonych, zdrowych i sprzyjających włączeniu społecznemu systemów żywnościowych od produkcji pierwotnej do konsumpcji.

Strategia na rzecz bioróżnorodności 2030

Do głównych elementów przedmiotowej strategii należą:

- objęcie obszarem chronionym co najmniej 30% gruntów i 30% mórz w Europie;
- odbudowa zdegradowanych ekosystemów na lądzie i w morzu przez zwiększanie skali rolnictwa ekologicznego i elementów krajobrazu charakteryzujących się bogatą różnorodnością biologiczną na gruntach rolnych, powstrzymanie i odwrócenie procesu spadku liczebności owadów zapylających, ograniczenie stosowania pestycydów i ich szkodliwych skutków o 50% do 2030 r., przywrócenie co najmniej 25 tys. km rzek w UE do stanu charakterystycznego dla rzek swobodnie płynących oraz zasadzenie 3 mld drzew do 2030 r.;
- opracowanie planów zazieleniania obszarów miejskich w miastach liczących co najmniej 20 000 mieszkańców, mających na celu powstrzymanie utraty terenów zielonych w miastach, promowanie zielonej infrastruktury i rozwiązań opartych na zasobach przyrody w planowaniu przestrzennym.

Nowy plan działania na rzecz gospodarki w obiegu zamkniętym

Zrównoważona mobilność

- Zmniejszenie o 90% emisji gazów cieplarnianych w sektorze transportu do 2050 roku
- Transport ładunków koleją lub drogą wodną
- Zwiększenie podaży zrównoważonych paliw alternatywnych dla transportu – stworzenie około 1 mln publicznych stacji ładowania i tankowania do obsługi 13 mln bezemisyjnych i niskoemisyjnych pojazdów spodziewanych na drogach europejskich do 2025 r.

Eliminowanie zanieczyszczeń powietrza, wody i gleby

- woda – ochrona różnorodności biologicznej, ograniczenie zanieczyszczenia spowodowanego przez nadmiar substancji biogennych, zmniejszenie zanieczyszczenia mikrodrobinami plastiku i farmaceutykami
- powietrze - zapewnienie władzom lokalnym wsparcia w celu zwiększenia czystości powietrza
- przemysł – ograniczenie zanieczyszczeń pochodzących z dużych instalacji przemysłowych, skuteczne zapobieganie awariom przemysłowym
- chemikalia – ochrona przed niebezpiecznymi substancjami, opracowywanie bardziej zrównoważonych alternatyw, połączenie lepszej ochrony zdrowia ze zwiększoną globalną konkurencyjnością.

Nowa strategia UE w zakresie przystosowania się do zmian klimatu

W ramach Europejskiego Zielonego Ładu w 2020 r. Komisja Europejska ogłosiła nową strategię, która ma pomóc UE w dostosowaniu się do tych skutków. Przyjęcie dokumentu przez Komisję planowane jest na pierwszy kwartał 2021 r. Strategia ma następujące cele:

- wspieranie inwestycji w ekologiczne rozwiązania,
- uodparnianie gospodarki na zmiany klimatu,
- wzmacnianie odporności kluczowej infrastruktury,
- uwzględnianie dodatkowo czynników klimatycznych w praktykach w zakresie zarządzania ryzykiem,
- zwiększanie zapobiegania i gotowości na wypadek klęsk żywiołowych.

Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030

Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do 2030 r. Zawierają ogólne założenia i cele polityki na lata 2021-2030.

Najważniejsze cele na 2030 r.:

- ograniczenie o co najmniej 40% emisji gazów cieplarnianych (w stosunku do poziomu z 1990 r.)
- zwiększenie do co najmniej 32% udziału energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii
- zwiększenie o co najmniej 32,5% efektywności energetycznej.

Europejska Konwencja Krajobrazowa

Europejska Konwencja Krajobrazowa została przyjęta w dniu 20 października 2000 r. we Florencji. Polska ratyfikowała ją w 2004 roku. Celem konwencji jest promowanie ochrony, gospodarki i planowania krajobrazu, a także organizowanie współpracy europejskiej w zakresie zagadnień dotyczących krajobrazu. Konwencja traktuje krajobraz jako ważny element życia ludzi zamieszkujących wszędzie: w miastach i na wsiach, na obszarach zdegradowanych, pospolitych, jak również na obszarach odznaczających się wyjątkowym pięknem - dlatego swoim zasięgiem obejmuje całe terytorium Polski.

Strony Konwencji, akceptując jej cele, są zobowiązane do podejmowania ogólnych i specjalnych środków na rzecz ochrony, planowania i gospodarowania krajobrazem. Do środków ogólnych zaliczamy prawne uznanie krajobrazu jako istotnego komponentu otoczenia ludzi, ustanowienie i wdrożenie polityki krajobrazowej, stworzenie procedur udziału społeczeństwa w kreowaniu tej polityki oraz uwzględnienie kwestii krajobrazowych we wszelkich innych politykach, które bezpośrednio lub pośrednio oddziałują na krajobraz. Wśród środków specjalnych (określonych w art. 6 Konwencji) istotnym elementem działań na rzecz ochrony krajobrazu jest podnoszenie świadomości społeczeństwa oraz innych podmiotów w zakresie wartości krajobrazów, ich roli i wprowadzanych w nich zmian.

3.2. NADRZĘDNE DOKUMENTY STRATEGICZNE

DŁUGOOKRESOWA STRATEGIA ROZWOJU KRAJU. POLSKA 2030. TRZECIA FALA NOWOCZESNOŚCI

Celem głównym przedstawionych w niniejszym dokumencie działań jest poprawa jakości życia Polaków. Osiągnięcie tego celu powinno być mierzone, z jednej strony, wzrostem produktu krajowego brutto (PKB) na mieszkańca, a z drugiej zwiększeniem spójności społecznej oraz zmniejszeniem nierównomierności o charakterze terytorialnym, jak również skalą skoku cywilizacyjnego społeczeństwa oraz innowacyjności gospodarki w stosunku do innych krajów.

Kierunki interwencji podporządkowane są schematowi trzech obszarów strategicznych, które zostały podzielone na osiem części (zgodnych ze strategicznymi celami rozwojowymi). Są to:

W obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

I. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna

Cel 1. Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji.

Cel 2 - Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym.

Cel 3 - Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki.

Cel 4 - Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki.

II. Polska Cyfrowa

Cel 5 – Stworzenie Polski Cyfrowej.

III. Kapitał ludzki

Cel 6 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”.

IV. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

Cel 7 – Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska.

W obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski:

V. Rozwój regionalny

Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.

VI. Transport

Cel 10 – Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej.

W obszarze efektywności i sprawności państwa:

VII. Kapitał społeczny

Cel 11 – Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

VIII. Sprawne państwo

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU TRANSPORTU DO 2030 ROKU

Została przyjęta Uchwałą nr 105/2009 Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 roku. Kierunek interwencji 5: ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko przedstawia:

- zwiększenie udziału tych rodzajów transportu, które powodują najmniejsze obciążenie środowiska oraz ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko poszczególnych gałęzi transportu, a w szczególności transportu samochodowego
- utrzymanie harmonii układu komunikacyjnego z jego otoczeniem krajobrazowym: przyrodniczym, kulturowym oraz społeczno-gospodarczym
- wprowadzenie pakietu mechanizmów ograniczających szarą strefę w obrocie paliwami
- wprowadzenie odpowiednich rozwiązań planistycznych, technologicznych i architektoniczno-krajobrazowych, jako elementów zrównoważonej gospodarki przestrzennej
- działania edukacyjno-informacyjne mające na celu zachęcanie do włączenia się w kampanie promujące zrównoważony transport na szczeblu lokalnym oraz rozpowszechniające wykorzystanie narzędzi pomiaru kwantyfikacji emisji gazów cieplarnianych w wyniku działalności transportowej, których efektem długofalowym będzie stopniowa poprawa jakości powietrza w miastach i gminach oraz zwiększenie świadomości lokalnych społeczności.
  - a) Działania o charakterze organizacyjno-systemowym
    - ścisłe powiązanie polityki transportowej z polityką przestrzenną państwa i JST
    - promowanie efektywności energetycznej
    - promowanie elektryfikacji transportu drogowego poprzez wprowadzenie infrastruktury szybkiego ładowania pojazdów elektrycznych
    - inwestowanie w gospodarkę niskoemisyjną
    - tworzenie stref ograniczonej emisji transportu
    - tworzenie obszarów ograniczonego użytkowania dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w tym poprzez generowanie hałasu
    - rozwijanie systemu instrumentów o charakterze finansowym stymulujących zakup, posiadanie i użytkowanie pojazdów charakteryzujących się mniejszą presją na środowisko naturalne
  - b) Działania o charakterze inwestycyjnym
    - inwestycje związane bezpośrednio z ograniczeniem negatywnego wpływu na środowisko (m.in. rozwiązania ograniczające emisję hałasu, przejścia dla zwierząt)
    - rozwój infrastruktury paliw alternatywnych
    - unowocześnianie taboru wszystkich gałęzi transportu
    - modernizacja i rozbudowa infrastruktury transportowej
  - c) Działania o charakterze innowacyjno-technicznym
    - uwzględnienie wpływu transportu na środowisko, klimat i krajobraz, poprawienie jego efektywności energetycznej oraz łagodzenie skutków zmian klimatu oddziałujących na infrastrukturę i działalność transportową
    - zastosowanie nowych technologii, w tym cyfryzacji procedur oraz systemów wspierających zarządzanie
    - coraz szersze zastosowanie przyjaznych środowisku środków transportu
    - wdrożenie technicznych i naturalnych środków ograniczania wibracji i hałasu
    - wdrażanie innowacyjnych technologii budownictwa infrastrukturalnego minimalizujących presje środowiskowe
    - rozwój i powszechne stosowanie nowatorskich rozwiązań służących ochronie zwierząt przed kolizjami z środkami transportu
  - d) Monitoring środowiska i wskaźniki

STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU WSI, ROLNICTWA I RYBACTWA 2030

Dokument został przyjęty Uchwałą nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 roku. Celem SZRWRiR jest rozwój gospodarczy wsi umożliwiający trwały wzrost dochodów jej mieszkańców przy minimalizacji rozwarstwienia ekonomicznego, społecznego i terytorialnego oraz poprawie stanu środowiska naturalnego.

Cel szczegółowy I. Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybackiej

- Nowe modele organizacji produkcji i rynków, krótkie łańcuchy rynkowe i uczciwa konkurencja
- Jakość i bezpieczeństwo żywności
- Rozwój innowacji, cyfryzacji i przemysłu 4.0. w sektorze rolno-spożywczym oraz jego modernizacja
- Zarządzanie ryzykiem w sektorze rolno-spożywczym
- Poszerzanie i rozwój rynków zbytu na produkty i surowce sektora rolno-spożywczego (w tym biogospodarki)

Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska

- Rozwój liniowej infrastruktury technicznej
- Dostępność wysokiej jakości usług publicznych
- Rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych miast
- Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska
  - działania horyzontalne
    - promowanie ładu przestrzennego na obszarach wiejskich, w szczególności w zasięgu oddziaływania obszarów silnie zurbanizowanych, m.in. w celu zapobiegania rozpraszaniu istniejącej sieci osadniczej
    - zarządzanie wodami opadowymi na obszarach zurbanizowanych przez różne formy retencji i rozwój infrastruktury zieleni
    - dynamizacja przedsięwzięć na rzecz likwidacji niskiej emisji z systemów grzewczych
    - utrzymanie w miarę dostępności gruntów do zalesienia, zwiększenie ogólnej lesistości kraju oraz zwartości kompleksów leśnych i powierzchni zalesianych
    - identyfikacja gleb zanieczyszczonych na terenach wiejskich
    - ochrona produktywności gruntów rolnych
  - działania uzupełniające
    - właściwe planowanie przestrzenne na obszarach wiejskich oraz racjonalna gospodarka gruntami zachowujące unikalne formy krajobrazu rolniczego i służące ochronie bioróżnorodności
    - zapewnienie warunków dla zrównoważonego wykorzystania zasobów przestrzennych na obszarach wiejskich
    - zagwarantowanie planowania przestrzennego z udziałem społeczności lokalnych, uwzględniającego zróżnicowane potrzeby społeczne, gospodarcze, kulturalne i środowiskowe
    - wsparcie badań naukowych w zakresie ochrony środowiska naturalnego na obszarach wiejskich i rybackich
    - wsparcie rozwoju zielonej infrastruktury na wsi w celu adaptacji do zmiany klimatu
    - ochrona jakości wód, w tym m.in. przez racjonalną gospodarkę nawozami i środkami ochrony roślin, oraz promowanie korzystnych dla ochrony jakości wód zabiegów agrotechnicznych i równoczesnego prowadzenia produkcji roślinnej przy produkcji zwierzęcej
    - programy racjonalnego korzystania z zasobów wodnych na potrzeby rolnictwa i rybactwa, zachowanie właściwych stosunków wodnych oraz zwiększanie retencji wodnej, w tym glebowej
    - rozwój rolnictwa ekologicznego, upowszechnianie prośrodowiskowych metod produkcji rolnej i rybackiej oraz gospodarowania produktami ubocznymi pochodzącymi z rolnictwa, rybactwa i przetwórstwa rolno-spożywczego

- ochrona gleb użytkowanych rolniczo (przed erozją, zanieczyszczeniami, zakwaszeniem, ubytkiem substancji organicznej)
  - wspieranie inwestycji sprzyjających ochronie środowiska w gospodarstwach rolnych i rybackich
  - upowszechnianie wiedzy na temat metod ochrony środowiska w rolnictwie i na obszarach wiejskich i rybackich, np. przez doskonalenie i rozwijanie systemu doradztwa i promocję dobrych praktyk rolniczych
  - wspieranie rolniczego wykorzystania gruntów, na których zrównoważona produkcja rolnicza jest utrudniona ze względu na niekorzystne warunki naturalne lub strukturalne
  - działania na rzecz wysokiej jakości powietrza na obszarach wiejskich w transporcie i gospodarce przestrzennej
- Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom

Cel szczegółowy III. Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa

- Odpowiedź na zmiany demograficzne i ich następstwa
- Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy
- Wzrost umiejętności i kompetencji mieszkańców wsi
- Budowa i rozwój zdolności do współpracy w wymiarze społecznym i terytorialnym
- Rozwój ekonomii i solidarności społecznej na obszarach wiejskich

STRATEGIA SPRAWNE I NOWOCZESNE PAŃSTWO 2030

W ramach Strategii Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030 są planowane działania, których rezultatem będzie poszerzenie zakresu zaawansowanych e-usług administracji publicznej. Skutkować ma to zmniejszeniem potrzeby angażowania urzędników w realizację e-usług, a także zwiększeniem wygody obywateli.

Cel główny: *sprawne i nowoczesne państwo służące obywatelom, środowisku oraz sprzyjające rozwojowi gospodarczemu*. Do osiągnięcia celu głównego SNP w perspektywie do 2030 r. przyczyniać się będzie 5 celów szczegółowych:

Cel szczegółowy I: *Lepsze prawo* dotyczy redukcji obciążeń regulacyjnych oraz eliminacji niespójności i niejednoznaczności przepisów prawnych, upowszechnienia zasad oceny wpływu regulacji, zwiększenia przejrzystości stanowienia prawa i wzmocnienia współpracy z podmiotami społecznymi i korporacyjnymi.

Cel szczegółowy II: *Sprawne instytucje państwa* obejmuje problematykę doskonalenia funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego, zwiększenia sprawności funkcjonowania administracji rządowej, zwiększenia zdolności administracji rządowej i służby publicznej do kreowania i zarządzania polityką państwa, poprawy funkcjonowania organów wymiaru sprawiedliwości i prokuratury, a także zintegrowania planowania społecznego, gospodarczego i przestrzennego, w tym zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich.

W celu szczegółowym III: *Podniesienie sprawności realizacji zadań państwa poprzez wykorzystanie technologii cyfrowych i zmianę sposobu działania stosownie do możliwości, jakie stwarza technologia* podnoszona jest kwestia stworzenia spójnego systemu informacyjnego państwa zapewniającego efektywną komunikację drogą elektroniczną.

W ramach tego celu podejmowane będą działania związane z: udostępnieniem szerokiego zakresu usług administracji publicznej drogą elektroniczną, które będą na coraz wyższym poziomie dojrzałości (np. usługi transakcyjne eliminujące udział urzędnika w procesie obsługi), wykorzystaniem zestandaryzowanych, interoperacyjnych i horyzontalnych rozwiązań informatycznych, elektroniczną procesów wewnątrz administracji umożliwiającą przeniesienie obowiązków z obywatela na administrację, udostępnianiem danych publicznych przy zachowaniu standardów ochrony danych osobowych, ich ponownym wykorzystywaniem i promocją. Wdrażanie rozwiązań z wykorzystaniem zaawansowanych technologii cyfrowych będzie stanowiło istotne wsparcie i konieczne uzupełnienie działań opisanych w celu szczegółowym oraz zmian legislacyjnych, umożliwiających upowszechnianie z powodzeniem przeprowadzonych wdrożeń z wykorzystaniem nowych technologii, jak internet rzeczy, sztuczna inteligencja czy rejestry rozproszone (blockchain). W celu tym będą również prowadzone działania na rzecz dostępności cyfrowej, czyli pełnego udostępnienia wszelkich danych w formie elektronicznej dla osób z niepełnosprawnościami, bez względu na rodzaj niepełnosprawności. A dla wsparcia celu głównego opracowanie polityki publicznej dla stworzenia warunków dla tworzenia i rozwoju sztucznej inteligencji i ram ekosystemu oraz centrum skoordynowanego zarządzania dynamicznymi wymiarami tego ekosystemu, jak ramy prawne, etyczne, standardy techniczne i organizacyjne, relacje międzynarodowe oraz czynniki rozwoju sztucznej inteligencji jakimi są: polityka danych (nie tylko osobowych czy publicznych, ale

pozostałych), wiedza i kompetencje, infrastruktura oraz finansowanie, co w całości pozwoli na realizację celu głównego SNP.

Wszystkie działania związane z rozwojem wykorzystania technologii cyfrowych muszą być prowadzone z zachowaniem wysokich standardów cyberbezpieczeństwa.

W celu podniesienia poziomu cyberbezpieczeństwa należy konsekwentnie realizować plan działań na rzecz wdrożenia Strategii Cyberbezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej na lata 2019–2024. Plan działań na rzecz wdrożenia Strategii Cyberbezpieczeństwa zawiera w szczególności informacje o podmiotach odpowiedzialnych za realizację poszczególnych działań, wskaźniki monitorowania oraz wskazanie źródeł finansowania (krajowych i europejskich).

Cel szczegółowy IV: *Efektywne planowanie i wykorzystanie środków finansowych* podnosi zagadnienia wprowadzenia zmian regulacyjno-instytucjonalnych zmierzających do zapewnienia dochodów budżetowych niezbędnych dla sfinansowania wydatków państwa, wdrożenia nowego systemu budżetowego wspierającego osiąganie celów strategicznych i priorytetów rozwojowych w perspektywie wieloletniej, reformy systemu rachunkowości publicznej i reformy systemu finansowania jednostek samorządu terytorialnego oraz modernizacji systemu sprawozdawczości finansowej - uproszczenia w zakresie rachunkowości, a także wykorzystania środków Unii Europejskiej na rzecz innowacyjności, konkurencyjności i zrównoważonego rozwoju.

Cel szczegółowy V: *Zapewnienie obywatelom bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego* zorientowany jest na zwiększenie potencjału Sił Zbrojnych RP, przeciwdziałanie i zwalczanie przestępczości oraz zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, usprawnienie ratownictwa, ochrony ludności i zarządzania kryzysowego, zapewnienie bezpieczeństwa migracyjnego, zintegrowanie zarządzania granicą RP z uwzględnieniem zapewnienia bezpieczeństwa granicy UE/Schengen, wzmocnienie pozycji Polski w środowisku międzynarodowym.

STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU LUDZKIEGO 2030

Aktualizacja Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) – Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL)- wynika z przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) - SOR. Przyjęcie SOR, nowej średniookresowej strategii rozwoju kraju, spowodowało konieczność weryfikacji i aktualizacji dotychczas obowiązujących zintegrowanych strategii rozwoju, w tym SRKL. SOR wyznaczył nowe zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym i zawarte są w niej rekomendacje dla polityk publicznych. Celem prac nad aktualizacją SRKL było zapewnienie, aby określone w SOR cele, kierunki interwencji, działania i projekty, stanowiące strategiczne zadania państwa w obszarze kapitału ludzkiego i obszarze spójności społecznej - rozbudowa i podnoszenie jakości kapitału ludzkiego w Polsce oraz zwiększanie obszaru spójności społecznej - zostały osiągnięte.

Celem głównym strategii jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce

Cel szczegółowy 1: podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych

Cel szczegółowy 2: poprawa zdrowia obywateli oraz systemu opieki zdrowotnej

Cel szczegółowy 3: wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy

Cel szczegółowy 4: redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne

STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO 2030

Cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 stanowi wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków, który odnosi się do zagadnień jednego z obszarów wpływających na osiągnięcie celów SOR: Kapitał ludzki i społeczny. Jest on również powiązany z realizacją działań wskazanych w poszczególnych obszarach dla wszystkich trzech celów szczegółowych Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Cel główny SRKS2030 doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;

- Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;
- Cel szczegółowy 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

STRATEGIA ROZWOJU SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ 2022

Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022 została przyjęta w drodze uchwały Nr 67 Rady Ministrów w dniu 9 kwietnia 2013 roku i określa warunki funkcjonowania i sposoby rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego, podnoszące jego efektywność i spójność w perspektywie średniookresowej.

Cel główny: wzmocnienie spójności i efektywności bezpieczeństwa narodowego, który powinien być zdolny do identyfikacji i eliminacji źródeł, przejawów oraz skutków zagrożeń bezpieczeństwa narodowego.

Cel 1. Kształtowanie stabilnego międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa w wymiarze regionalnym i globalnym:

- 1.1. Zwiększenie skuteczności realizacji polskich priorytetów w NATO i UE oraz dbanie o sprawność mechanizmów sojuszniczych
- 1.2. Efektywna współpraca dwustronna i wielostronna
- 1.3. Zwiększanie skuteczności prawa międzynarodowego i instytucji międzynarodowych
- 1.4. Umacnianie instrumentów międzynarodowych w zakresie nieprolifracji broni masowego rażenia, środków jej przenoszenia oraz rozbrojenia globalnego
- 1.5. Dbanie o skuteczność i wspieranie rozwoju reżimu kontroli zbrojeń konwencjonalnych i rozbrojenia oraz środków budowy zaufania i bezpieczeństwa
- 1.6. Zmniejszanie różnic rozwojowych w świecie oraz popieranie demokracji i poszanowania praw człowieka

Cel 2. Umocnienie zdolności państwa do obrony:

- 2.1. Zwiększenie potencjału Sił Zbrojnych RP do wypełniania misji
- 2.2. Doskonalenie struktur organizacyjnych Sił Zbrojnych RP (elastyczna i racjonalna organizacja)
- 2.3. Podniesienie poziomu wykształcenia wojsk
- 2.4. Wzmacnianie zdolności struktur administracyjno-gospodarczych kraju do funkcjonowania w sytuacjach kryzysowych i do wspierania obrony państwa
- 2.5. Poprawa narodowego planowania obronnego
- 2.6. Skuteczna promocja obronności
- 2.7. Budowa nowoczesnego i produktywnego potencjału naukowo-badawczego na rzecz obronności
- 2.8. Poprawa zdolności rozpoznania i ochrony przed zagrożeniami bezpieczeństwa państwa

Cel 3. Rozwój odporności na zagrożenia bezpieczeństwa narodowego:

- 3.1. Zwiększanie odporności infrastruktury krytycznej
- 3.2. Optymalizacja systemu rezerw strategicznych

Cel 4. Zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa / Priorytet 4.1. Integracja rozwoju społeczno-gospodarczego i bezpieczeństwa narodowego:

4.1. Integracja rozwoju społeczno-gospodarczego i bezpieczeństwa narodowego

4.2. Rozwój społecznego wymiaru bezpieczeństwa narodowego

KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2030

KSRR 2030 przyjęty Uchwałą nr 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 roku jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia jest zbiorem wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument wskazuje na systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalnie.

Głównym celem polityki regionalnej jest „efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co stworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Wśród celów szczegółowych wymieniono m.in.:

- zwiększenie spójności rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym
- przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych.

W dokumencie określono wyzwania rozwojowe w kraju regionalnym do 2030 roku w świetle analiz terytorialnych:

- adaptację do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń do środowiska
- zachowanie bogactwa przyrodniczego regionów
- przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych
- rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego
- wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek
- rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach
- zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami
- przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych.

POLITYKA ENERGETYCZNA POLSKI DO 2040 R.

Dokument uchwalony przez Radę Ministrów z dnia 2 lutego 2021 roku wyznacza ramy transformacji energetycznej w Polsce - przedstawiono w nim zalecenia w zakresie stosowania technologii służących tworzeniu niskoemisyjnego systemu energetycznego. W Polityce uwzględniono skalę wyzwań jakie stawia przystosowanie krajowej gospodarki do uwarunkowań regulacyjnych UE związanych z m.in. celami klimatyczno-energetycznymi na 2030 r., Europejskim Zielonym Ładem. Przewidziana niskoemisyjna transformacja energetyczna inicjować będzie modernizację całej gospodarki gwarantując bezpieczeństwo energetyczne z uwzględnieniem sprawiedliwego podziału kosztów i ochrony najbardziej wrażliwych grup społecznych.

W dokumencie zawarto opis stanu i uwarunkowań sektora energetycznego, wskazano 3 filary na których opiera się 8 celów szczegółowych wraz z działaniami służącymi ich realizacji oraz projekty strategiczne. Przedstawiono także ujęcie terytorialne oraz wskazano źródła finansowania.

I filar – sprawiedliwa transformacja;

II filar – zeroemisyjny system energetyczny;

III filar – dobra jakość powietrza.

Cel szczegółowy 1. Optymalne wykorzystanie własnych zasobów energetycznych;

Cel szczegółowy 2. Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej;

Cel szczegółowy 3. Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw ciekłych;

Cel szczegółowy 4. Rozwój rynków energii;

Cel szczegółowy 5. Wdrożenie energetyki jądrowej;

Cel szczegółowy 6. Rozwój odnawialnych źródeł energii;

Cel szczegółowy 7. Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji;

Cel szczegółowy 8. Poprawa efektywności energetycznej.

POLITYKA EKOLOGICZNA PAŃSTWA 2030 - STRATEGIA ROZWOJU W OBSZARZE ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Polityka ekologiczna państwa 2030 to dokument przyjęty Uchwałą nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. Jest to najważniejszy krajowy dokument strategiczny w obszarze środowiska i gospodarki wodnej. Jego rolą jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski, a także zapewnienie wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców.

Jako cel główny wskazano rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców. Poprzez analizę najważniejszych trendów w obszarze środowiska wyznaczono cele szczegółowe oraz horyzontalne mające przyczynić się do realizacji celu głównego:

- Cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie – poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- Cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka – zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska,
- Cel szczegółowy III: Środowisko i klimat – łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,
- Cel horyzontalny: Środowisko i edukacja – rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa,
- Cel horyzontalny: Środowisko i administracja – poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.

3.3. KRAJOWE DOKUMENTY SEKTOROWE

KRAJOWY PROGRAM OCHRONY POWIETRZA DO ROKU 2020 (Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 R.)

Cel główny - poprawa jakości życia mieszkańców Rzeczypospolitej Polskiej, szczególnie ochrona ich zdrowia i warunków życia, z uwzględnieniem ochrony środowiska, z jednoczesnym zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Cele szczegółowe:

- osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymane, a w przypadku pyłu PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia;
- osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego.

Kierunki działań:

- podniesienie rangi zagadnienia poprawy jakości powietrza poprzez skonsolidowanie działań na szczeblu krajowym oraz powołanie partnerstwa na rzecz poprawy jakości powietrza;
- stworzenie ram prawnych sprzyjających realizacji efektywnych działań mających na celu poprawę jakości powietrza;
- włączenie społeczeństwa w działania na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie świadomości społecznej oraz tworzenie trwałych platform dialogu z organizacjami społecznymi;
- rozwój i rozpowszechnienie technologii sprzyjających poprawie jakości powietrza;
- rozwój mechanizmów kontrolowania źródeł niskiej emisji sprzyjających poprawie jakości powietrza;
- upowszechnienie mechanizmów finansowych sprzyjających poprawie jakości powietrza.

NARODOWY PROGRAM ROZWOJU GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ

Cel główny: Rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju kraju.

Cele szczegółowe i priorytety:

Cel szczegółowy A: Niskoemisyjne wytwarzanie energii:

- Priorytet A.1. Modernizacja infrastruktury krajowego systemu elektroenergetycznego;
- Priorytet A.2. Rozwój wykorzystania OZE;
- Priorytet A.3. Upowszechnienie alternatywnych, innych niż odnawialne, metod pozyskiwania energii;

Cel szczegółowy B: Poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami, w tym odpadami:

- Priorytet B.1. Promocja optymalnego wykorzystywania surowców;
- Priorytet B.2. Rozwój niskoemisyjnej gospodarki odpadami;

Cel szczegółowy C: Rozwój zrównoważonej produkcji (przemysł, budownictwo, rolnictwo):

- Priorytet C.1. Tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju niskoemisyjnej gospodarki w sektorze przemysłu;
- Priorytet C.2. Rozpowszechnienie istniejących technologii niskoemisyjnych w procesach produkcyjnych;
- Priorytet C.3. Poprawa standardu energetycznego istniejących budynków;
- Priorytet C.4. Poprawa standardu energetycznego nowobudowanych budynków;
- Priorytet C.5. Rozwój zrównoważonej produkcji w rolnictwie;

Cel szczegółowy D: Transformacja niskoemisyjna w dystrybucji i mobilności:

- Priorytet D.1. Zwiększenie efektywności wybranych elementów łańcucha logistycznego;
- Priorytet D.2. Transformacja niskoemisyjna w sektorze handlu;
- Priorytet D.3. Modernizacja pojazdów oraz infrastruktury w celu upowszechnienia niskoemisyjnych form transportu;

- Priorytet D.4 Poprawa efektywności zarządzania transportem oraz wspieranie rozwoju transportu publicznego;
- Priorytet D.5 Rozwój i zastosowanie niskoemisyjnych paliw w transporcie oraz magazynowania energii w środkach transportu;

Cel szczegółowy E: Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji:

- Priorytet E.1 Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji w edukacji;
- Priorytet E.2 Wspieranie dostępności oraz wiarygodności informacji na temat wpływu konsumpcji poszczególnych produktów i usług na emisyjność gospodarki;
- Priorytet E.3 Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji w gospodarstwach domowych;
- Priorytet E.4 Promocja transformacji niskoemisyjnej w sektorze publicznym.

STRATEGICZNY PLAN ADAPTACJI DLA SEKTORÓW I OBSZARÓW WRAŻLIWYCH NA ZMIANY KLIMATU DO ROKU 2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030

Celem główny: zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu.

Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska:

- Kierunek działań 1.1 - dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu;
- Kierunek działań 1.2 - adaptacja strefy przybrzeżnej do zmian klimatu;
- Kierunek działań 1.3 - dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu;
- Kierunek działań 1.4 - ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu;
- Kierunek działań 1.5 - adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie;
- Kierunek działań 1.6 - zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu;

Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich:

- Kierunek działań 2.1 - stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami;
- Kierunek działań 2.2 - organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu;

Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu:

- Kierunek działań 3.1 - wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu;
- Kierunek działań 3.2 - zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu;

Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu:

- Kierunek działań 4.1 - monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie);
- Kierunek działań 4.2 - miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu;

Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:

- Kierunek działań 5.1 - promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu;
- Kierunek działań 5.2 - budowa systemu wsparcia polskich innowacyjnych technologii sprzyjających adaptacji do zmian klimatu;
- Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:
  - Kierunek działań 6.1 - zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu;
  - Kierunek działań 6.2 - ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.

KRAJOWY PLAN GOSPODARKI ODPADAMI 2022

W gospodarce odpadami komunalnymi (w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji) w dokumencie przyjęto następujące cele:

- zmniejszenie ilości powstających odpadów:
  - ograniczenie marnotrawienia żywności;
  - wprowadzenie selektywnego zbierania bioodpadów z zakładów zbiorowego żywienia;
- zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat właściwego gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji;
- doprowadzenie do funkcjonowania systemów zagospodarowania odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami:
  - osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła z odpadów komunalnych w wysokości minimum 50% ich masy do 2020 roku;
  - do 2020 roku udział masy termicznie przekształcanych odpadów komunalnych oraz odpadów pochodzących z przetworzenia odpadów komunalnych w stosunku do wytworzonych odpadów komunalnych nie może przekraczać 30%;
  - do 2025 roku recyklingowi powinno być poddawane 60% odpadów komunalnych;
  - do 2030 roku recyklingowi powinno być poddawane 65% odpadów komunalnych;
  - redukcja składowania odpadów komunalnych do maksymalnie 10% do 2030 roku;
- zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu zbieranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie):
  - objęcie wszystkich właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy systemem selektywnego zbierania odpadów komunalnych;
  - wprowadzenie jednolitych standardów selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie całego kraju do końca 2021 roku - zestandaryzowanie ma na celu zapewnienie minimalnego poziomu selektywnego zbierania odpadów szczególnie w odniesieniu do gmin, w których stosuje się niedopuszczalny podział na odpady „suche” i „mokre”;
  - zapewnienie jak najwyższej jakości zbieranych odpadów przez odpowiednie systemy selektywnego zbierania odpadów, w taki sposób, aby mogły one zostać w możliwie najbardziej efektywny sposób poddane recyklingowi;
  - wprowadzenie we wszystkich gminach w kraju systemów selektywnego odbierania odpadów zielonych i innych bioodpadów u źródła - do końca 2021 roku;
- zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby nie było składowanych w 2020 roku więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy odpadów wytworzonych w 1995 roku;
- zaprzestanie składowania odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych;
- zaprzestanie składowania zmieszanych odpadów komunalnych bez przetworzenia;

- zmniejszenie liczby miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych;
- utworzenie systemu monitorowania gospodarki odpadami komunalnym;
- monitorowanie i kontrola postępowania z frakcją odpadów komunalnych wysortowywaną ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych i nieprzeznaczoną do składowania (frakcja o kodzie 19 12 12);
- zbilansowanie funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi w świetle obowiązującego zakazu składowania określonych frakcji odpadów komunalnych i pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych, w tym odpadów o zawartości ogólnego węgla organicznego powyżej 5% suchej masy i o cieple spalania powyżej 6 MJ/kg suchej masy, od 1 stycznia 2016 r.

W gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi przyjęto następujące cele:

- zapewnienie odpowiedniej jakości odpadów opakowaniowych zbieranych selektywnie w gospodarstwach domowych;
- utrzymanie poziomów odzysku i recyklingu co najmniej na poziomie określonym w załączniku nr 1 do ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U. z 2020 r. poz. 1114);
- osiągnięcie i utrzymanie poziomów odzysku i recyklingu dla opakowań wielomateriałowych oraz opakowań po środkach niebezpiecznych (w tym po środkach ochrony roślin);
- wyeliminowanie stosowania nieuczciwych praktyk w zakresie wystawiania dokumentów potwierdzających przetworzenie odpadów opakowaniowych;
- zwiększenie świadomości użytkowników i sprzedawców środków zawierających substancje niebezpieczne, odnośnie prawidłowego postępowania z opakowaniami po tych produktach.

PROGRAM OCZYSZCZANIA KRAJU Z AZBESTU NA LATA 2009-2032

Podstawowym celem programu jest oczyszczenie terytorium kraju z azbestu i usunięcie stosowanych od wielu lat materiałów zawierających azbest w terminie do 2032 roku. Program zakłada następujące cele:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu;
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

3.4. WOJEWÓDZKIE DOKUMENTY STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO DO 2030 ROKU

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku, uchwalona 28 października 2013 r., została opracowana na podstawie doświadczeń z realizacji poprzednich strategii oraz identyfikacji problemów, które ujawniły się w trakcie poprzedniego i bieżącego okresu programowania Unii Europejskiej. Dokument stanowi odpowiedź na wyzwania, którym powinno sprostać województwo, aby podnieść jakość życia, ograniczyć wykluczenie społeczne i bezrobocie, realizować politykę spójności terytorialnej oraz politykę inteligentnego i zrównoważonego rozwoju. Istotą strategii jest wskazanie celów rozwojowych, których realizacja zapewni utrzymanie trwałego rozwoju. Choć Strategia jest pomyślana dla perspektywy długookresowej do 2030 roku, umożliwiającą szersze i perspektywiczne spojrzenie na rozwój, działania przyporządkowane poszczególnym celom dotyczą okresu programowania 2014-2020.

Cel główny:

Nadrzędnym (głównym) celem Strategii jest spójność terytorialna, rozumiana jako zmniejszenie dysproporcji rozwoju w województwie mazowieckim oraz wzrost znaczenia Obszaru Metropolitalnego Warszawy w Europie, co w konsekwencji przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców. Osiągnięcie celu nadrzędnego będzie możliwe poprzez przyspieszenie wzrostu gospodarczego, generowanego przez rozwój produkcji i przemysłu

ukierunkowanego na eksport, szczególnie w branży średniozaawansowanych i zaawansowanych technologii. Potrzeba zwiększenia produktywności przemysłu i związanych z nim usług, uzasadnia wybór priorytetowego celu strategicznego. Dyfuzja innowacji z Obszaru Metropolitalnego Warszawy w kierunku miast regionalnych, subregionalnych i obszarów wiejskich, jak również rozwój produkcji w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym ukierunkowanym na eksport, powinny stać się fundamentem gospodarki regionu. Jednym z kluczowych zadań jest wprowadzenie Warszawy do grupy wiodących metropolii w układzie europejskim oraz wzmocnienie gospodarcze ośrodków regionalnych i subregionalnych.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO DO ROKU 2022

Program ochrony środowiska dla Województwa Mazowieckiego do roku 2022 jest czwartym dokumentem służącym realizacji polityki ochrony środowiska na Mazowszu. Dotychczas opracowane zostały trzy programy ochrony środowiska dla województwa mazowieckiego.

Oprócz kwestii ochrony środowiska Program porusza również problematykę nasilających się zmian klimatycznych oraz wyznacza kierunki adaptacji. Obowiązek ich określenia na poziomie regionalnym nakłada na Zarząd Województwa Mazowieckiego Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020). Przedmiotowe zagadnienia zostały włączone do Programu, ponieważ nie planuje się stworzenia oddzielnego dokumentu na poziomie wojewódzkim dotyczącym kwestii adaptacji do zmian klimatu.

Program Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego do roku 2022 opracowany został na podstawie dokumentów określających strategię rozwoju kraju i województwa, strategii zintegrowanych, dokumentów programowych, aktów prawnych z zakresu ochrony środowiska, dostępnych informacji o stanie środowiska i jego zagrożeniach oraz przewidywanych źródłach finansowania zadań opisanych w Programie. Struktura i zawartość Programu są zgodna z *Wytocznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska* (Ministerstwo Środowiska, 2015). Program został sporządzony z uwzględnieniem specyfiki oraz rzeczywistych potrzeb województwa mazowieckiego.

W *Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego do roku 2022* zawarto następujące cele w podziale na poszczególne obszary interwencji:

- ochrona klimatu i jakości powietrza:
  - poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu;
  - osiągnięcie poziomu celu długoterminowego dla ozonu;
- zagrożenia hałasem:
  - ochrona przed hałasem;
- pola elektromagnetyczne:
  - Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym;
- gospodarowanie wodami:
  - osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych;
  - ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą;
- gospodarka wodno-ściekowa:
  - prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej;
- zasoby geologiczne:
  - racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi;
- gleby:
  - ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu;
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów:

- gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa mazowieckiego;
- zasoby przyrodnicze:
  - ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej;
  - prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej;
  - zwiększanie lesistości;
- zagrożenia poważnymi awariami:
  - ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.

PROGRAMY OCHRONY POWIETRZA DLA STREFY MAZOWIECKIEJ

Celem tworzenia programów ochrony powietrza jest poprawa jakości powietrza i dotrzymanie norm jakości powietrza określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031) na obszarach, gdzie występują przekroczenia. Dokument zawiera analizę przyczyn występowania wysokich stężeń substancji oraz wskazuje działania naprawcze mające na celu ich redukcję do poziomów nieprzekraczających norm. Integralną częścią POP są Plany Działań Krótkoterminowych, wdrażane w sytuacjach wystąpienia ryzyka lub przekroczenia poziomów dopuszczalnych/docelowych, informowania społeczeństwa lub alarmowych w strefach województwa mazowieckiego w danym roku kalendarzowym.

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU LEGIONOWSKIEGO 2016-2025.

Strategia Rozwoju Powiatu Legionowskiego na lata 2016-2025 jest podstawowym i najważniejszym dokumentem lokalnego samorządu, określającym obszary działań, cele oraz kierunki interwencji polityki rozwoju prowadzonej na obszarze powiatu legionowskiego.

Celem Strategii jest świadome wywieranie wpływu na tworzenie lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego, czyli procesu, dzięki któremu samorząd podnosi poziom życia swoich mieszkańców, tworząc przez to nową jakość wspólnoty oraz pobudzając postęp gospodarczy.

LOKALNE DOKUMENTY STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

W gminie Jabłonna realizowane są lub będą wdrażane działania zapisane w innych dokumentach o charakterze programów i planów regionalnych dotyczących województwa mazowieckiego oraz lokalnych dokumentach strategicznych i programowych. Wszystkie one ze względu na bezpośredni związek z działaniami na rzecz poprawy stanu środowiska oraz eliminowania bądź ograniczania zagrożeń dla ludzi i dóbr materialnych, a także dla zapewnienia zrównoważonego użytkowania zasobów, są zgodne i spójne z *Programem ochrony środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029*. Odniesienia do większości tych dokumentów znajdują się w tekście Programu.

4. OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA GMINY JABŁONNA

4.1. OCHRONA KLIMATU I JAKOŚĆ POWIETRZA

4.1. OCHRONA KLIMATU I JAKOŚĆ POWIETRZA

4.1.1. KLIMAT

4.1.1.1. WARUNKI KLIMATYCZNE¹

Obszar gminy charakteryzuje się typem klimatu przejściowego z wpływem cech kontynentalnych. Średnia roczna temperatura wynosi ok. 8°C, najwyższe średnie temperatury notuje się w lipcu - średnia temperatura dla lipca wynosi 18°C, pierwsze przymrozki występują w połowie września, ostatnie pod koniec maja. Najniższe temperatury w ciągu roku notuje się w miesiącach zimowych styczeń - luty: średnia temperatura -2°C.

Średnie roczne sumy opadów są niskie i wynoszą 522 mm. W poszczególnych latach wartość ta wahała się od 490 do 660 mm. Pokrywa śnieżna na tym obszarze utrzymuje się średnio w miesiącach zimowych przez około 50% dni.

Średnie zachmurzenie w skali roku jest dość wysokie i wynosi od 5/8 do 6/8. Dni o zachmurzeniu pośrednim występuje najwięcej, dni pogodnych jest średnio w ciągu roku 40, a pochmurnych 140.

Ciśnienie atmosferyczne zależy od zmienności układów barycznych, co zależy jest od położenia mas powietrza. Średnie miesięczne wartości ciśnienia wahają się bardzo nieznacznie dla poszczególnych miesięcy oscylując od około 1003 do około 1007 hPa. Duże natomiast mogą być wahania ciśnienia atmosferycznego, o nawet 60 hPa w przeciągu 3-4 dni. Wartość średniej wilgotności względnej powietrza wynosi w skali roku 76 % (zimą 85 %, wiosną 69 %, latem 67 %, jesienią 81 %).

Dominującym kierunkiem wiatrów są kierunki zachodnie i południowo zachodnie, odpowiednio 16% i 21% w ciągu roku. Średnia notowana prędkość wiatru na tym obszarze wynosi 3,5 m/s.

Warunki klimatu lokalnego mogą być nieco odmienne od klimatu panującego w regionie, zwłaszcza z uwagi na położenie gminy wzdłuż rzeki Wisły, w obrębie aglomeracji warszawskiej oraz kompleksu Lasów Chotomowskich. Stąd, na obszarach południowych gminy Jabłonna położonych wzdłuż Wisły wilgotność powietrza może być nieco większa. Natomiast na obszarach leśnych amplitudy temperatur mogą być nieco niższe od wartości średnich, siła wiatrów słabsza, a retencja wody opadowej większa. Bliskie sąsiedztwo północnych terenów Warszawy może wpływać na podwyższenie stopnia zachmurzenia.

4.1.1.2. TENDENCJE ZMIAN KLIMATU

W ciągu ostatnich dziesięcioleci obserwuje się znaczące tendencje zmian klimatu Polski, które dotyczą również gminy Jabłonna. Od końca XIX w. notuje się systematyczny wzrost temperatury powietrza, który szczególnie wyraźnie zaznacza się od 1989 roku. Wyraźnych tendencji nie wykazują opady atmosferyczne, charakteryzujące się okresami bardziej lub mniej wilgotnymi. Zmianie ulega z kolei struktura opadów w ciepłej porze roku - opady są coraz bardziej gwałtowne, krótkotrwałe, często wywołują zjawisko powodzi. Zanikają opady poniżej 1 mm na dobę. W ostatnich 60 latach notuje się zwiększenie częstotliwości występowania zjawisk suszy.

W latach 1951-1981 na terenie Polski susze wystąpiły 6 razy, z kolei w latach 1982-2011 - 18 razy. Głównymi przyczynami występowania susz w Polsce są:

- braki opadów atmosferycznych w okresie ponad 10 kolejnych dni z niską temperaturą powietrza w zimie;
- utrzymywanie się w okresie wiosenno-letnim wysokiej temperatury powietrza i silnego nasłonecznienia, przy jednoczesnym braku opadów i słabym wietrze (warunki utrzymujące się od 15 do 20 dni).

Skutkiem ocieplania się klimatu jest wzrost występowania groźnych zjawisk pogodowych (susze, wiatry huraganowe i trąby powietrzne, grad). Dodatkowo częściej notuje się tzw. fale upałów, czyli ciągi co najmniej trzy

¹ źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2009-2016

dni z maksymalną temperaturą dobową powietrza $\geq 30^{\circ}\text{C}$. Tendencję spadkową wykazuje z kolei częstotliwość występowania dni mroźnych z dobową temperaturą maksymalną poniżej -10°C .

4.1.1.3. ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU

Wyniki wieloletnich badań naukowych wskazują jednoznacznie, że obecnie postępujące globalne zmiany klimatyczne, a zwłaszcza zwiększająca się częstotliwość występowania ekstremalnych zjawisk meteorologicznych, stanowią realne zagrożenie dla gospodarczego i społecznego rozwoju wielu krajów, w tym także dla Polski. Dlatego też możliwe skutki zmian klimatu zwróciły uwagę społeczności międzynarodowej oraz rządów krajów, które od wielu lat starają się opracować strategie pozwalające w jak największym stopniu dostosować się do obecnych i przyszłych skutków tych zmian.

Krajowa polityka adaptacyjna opiera się na dokumencie *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030* (SPA 2020). Wpisuje się on w założenia dokumentu nadrzędnego, którym jest *Biała Księga - Adaptacja do zmian klimatu: Europejskie ramy działania*, COM(2009)147, opublikowanego przez Komisję Europejską 1 kwietnia 2009 roku. Jego celem jest poprawa odporności państw członkowskich na aktualne i oczekiwane zmiany klimatu, w tym lepsze przygotowanie do ekstremalnych zjawisk klimatycznych i pogodowych oraz redukcja kosztów społeczno-ekonomicznych z tym związanych.

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 wskazuje na cele i kierunki działań adaptacyjnych, które należy podejmować w następujących sektorach:

- gospodarce wodnej;
- rolnictwie;
- leśnictwie;
- różnorodności biologicznej;
- zdrowiu;
- energetyce;
- budownictwie;
- transporcie;
- gospodarce przestrzennej i obszarach:
  - prawnie chronionych;
  - obszarach górskich;
  - strefie wybrzeża;
  - obszarach zurbanizowanych.

Głównym celem *Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030* jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Cele szczegółowe:

- zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska;
- skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich;
- rozwój transportu w warunkach zmian klimatu;
- zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu;
- stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu;
- kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

W przypadku gminy Jabłonna wśród zagrożeń można wyróżnić proces osuszania i zaniku biocenoz wilgotnych oraz niską retencję gruntu i niski poziom wód gruntowych. Gmina jest regionem o dużym potencjale przyrodniczym i gospodarczym. Rekomendowane kierunki działań adaptacyjnych dla gminy Jabłonna to przede wszystkim ochrona przeciwpowodziowa obszarów położonych na terenach zalewowych oraz przygotowanie programów zabezpieczenia w wodę dobrej jakości w warunkach dłuższych okresów suszy i niedoborów wody zwłaszcza na mniejszych rzekach.

4.1.2. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Podstawowym czynnikiem kształtującym jakość powietrza atmosferycznego jest presja (emisja) wywołana działalnością człowieka. Ze względu na charakter źródeł emisji możemy je podzielić na emisje:

- ze źródeł punktowych - zorganizowaną emisję powstającą podczas wytwarzania energii i w procesach technologicznych;
- ze źródeł liniowych - emisję z ciągów komunikacji samochodowej, kolejowej czy rzecznej;
- ze źródeł powierzchniowych - indywidualnych systemów grzewczych, dużych odkrytych zbiorników, pożarów wielkoobszarowych;
- ze źródeł rolniczych - upraw i hodowli zwierząt;
- emisję niezorganizowaną - powstającą w wyniku pojedynczych pożarów, prac budowlanych i remontowych, nakładania powierzchni kryjących, przypadkowych wycieków itp.

4.1.2.1. JAKOŚĆ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

O jakości powietrza decyduje wielkość i przestrzenny rozkład emisji ze wszystkich źródeł z uwzględnieniem przepływów transgranicznych i przemian fizykochemicznych zachodzących w atmosferze. Całe województwo mazowieckie, w tym i gmina Jabłonna, objęte jest monitoringiem powietrza prowadzonym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie. Gmina podlega pod strefę mazowiecką.

W wyniku klasyfikacji, w zależności od analizy stężeń w danej strefie, można wydzielić następujące klasy stref:

- dla substancji, dla których określone są poziomy dopuszczalne lub docelowe:
  - klasa A - stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych;
    - klasa A1 - oznaczenie strefy pod kątem pyłu zawieszonego PM_{2,5}, w przypadku osiągnięcia poziomu określonego dla fazy II tj. 20 µg/m³;
  - klasa C - stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne i poziomy docelowe;
    - klasa C1 - oznaczenie strefy pod kątem pyłu zawieszonego PM_{2,5}, w przypadku braku osiągnięcia poziomu określonego dla fazy II tj. 20 µg/m³;
- dla substancji, dla których określone są poziomy celu długoterminowego:
  - klasa D1 - stężenia ozonu i współczynnik AOT40 nie przekraczają poziomu celu długoterminowego;
  - klasa D2 - stężenia ozonu i współczynnik AOT40 przekraczają poziom celu długoterminowego.

Wyniki klasyfikacji strefy mazowieckiej pod kątem ochrony zdrowia w latach 2015 – 2020 przedstawiono w tabeli 3.

Tabela 2. Wyniki klasyfikacji strefy pod kątem ochrony zdrowia w 2015, 2016, 2019 i 2020 roku dla strefy mazowieckiej

ROK	KLASY DLA POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ W OBSZARZE STREFY											
	SO ₂	NO ₂	PM10	PM2,5	C ₆ H ₆	CO	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	O ₃
2015	A	A	C	C	A	A	A	A	A	A	C	A
				C1								D2
2016	A	A	C	C	A	A	A	A	A	A	C	C
				C1								D2
2019	A	A	C	A	A	A	A	A	A	A	C	A
				C1								D2
2020	A	A	C	A	A	A	A	A	A	A	C	A
				C1								D2

źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim Raport za rok 2015, 2016, 2019, 2020, WIOŚ Warszawa

Strefę mazowiecką pod względem dwutlenku siarki (SO₂), dwutlenku azotu (NO₂), kadmu (Cd), arsenu (Ar), niklu (Ni), ołowiu (Pb), benzenu (C₆H₆) i tlenku węgla (CO) zaliczono do strefy zarówno w latach 2019–2020 jak i w latach 2015–2016. Pod względem tych zanieczyszczeń jakość powietrza w strefie nie uległa zmianie.

W latach 2019–2020 strefę mazowiecką zaliczono do klasy C pod względem poziomu benzo(a)pirenu (B(a)P) oraz pyłu zawieszonego w powietrzu. W porównaniu z latami 2015–2016 poziom tych zanieczyszczeń utrzymywał się na tym samym poziomie. Jakość powietrza uległa poprawie pod względem pyłu zawieszonego PM_{2,5}, pod względem którego strefę mazowiecką zaliczono w latach 2015–2016 do klasy C, a w latach 2019–2020 do klasy A.

Strefa mazowiecka w ocenie jakości powietrza w latach 2019–2020 otrzymała klasę D2 ze względu na przekroczenia poziomu celu długoterminowego stężeń ozonu (O₃) oraz klasę A za brak przekroczeń poziomu docelowego w tym zakresie. Natomiast w 2016 roku strefa otrzymała klasę C za przekroczenia poziomu docelowego, co świadczy o tym, że jakość powietrza pod względem tego zanieczyszczenia uległa poprawie.

Na terenie gminy Jabłonna nie ma zlokalizowanych punktów pomiarowych jakości powietrza (stacji monitoringu powietrza). Najbliższa stacja zlokalizowana jest na ul. Zegrzyńskiej w Legionowie przy granicy miasta z gminami Nieporęt oraz Wieliszew. Stacja jest reprezentatywna dla większości obszaru powiatu legionowskiego².

Poziom dopuszczalny pyłu PM₁₀ w powietrzu ze względu na ochronę zdrowia ludzi i roślin wynosi 40 µg/m³ w roku kalendarzowym. Na stacji monitoringowej w Legionowie dla pyłu zawieszonego PM₁₀ średnie stężenie roczne w 2015 roku wyniosło 33,4 µg/m³, co stanowi 83,5% poziomu dopuszczalnego, natomiast w 2016 roku 75,15% (30,1 µg/m³). W 2019 roku średnia roczna wynosiła 25 µg/m³ (62,5% poziomu dopuszczalnego). W 2020 roku poziom stężenia wynosił już tylko 24,6 µg/m³ (61,5% poziomu dopuszczalnego).

Odnotowano natomiast przekroczenia 24-godzinnych stężeń pyłu PM₁₀. Liczba dni o stężeniach wyższych od średnich dobowych wyniosła 66 w roku 2015 i 41 w roku 2016, przy dozwolonych 35 dniach. W 2020 roku przekroczenia odnotowano już tylko dla 20 dni, a w 2019 roku dla 17 dni.

Na stacji, w latach 2015-2020 zanotowano również przekroczenia średniego rocznego stężenia dla benzo(a)pirenu. W porównaniu do lat 2015–2016 nastąpiła nieznaczna poprawa w poziomie zanieczyszczenia pyłem zawieszonym PM_{2,5}.

Podstawowym źródłem emisji benzo(a)pirenu i pyłu zawieszonego PM₁₀ jest niepełne spalanie paliw stałych (węgla, koksu, drewna) oraz odpadów w piecach (m. in. butelki PET, kartony po napojach, odpady organiczne i inne), w celach ogrzewania mieszkań/domów i wody. Niezadowalający jest często również stan techniczny kotłowni, w których odbywa się spalanie paliw w celach grzewczych. Czynniki te w połączeniu z niekorzystnymi warunkami rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu, jakie często występują w okresie grzewczym – inwersje temperatury, niskie temperatury (poniżej -10°C) i prędkości wiatru oraz cisze, decydują o występowaniu przekroczeń poziomu docelowego. W okresie letnim nie notuje się zazwyczaj przekroczeń dopuszczalnego poziomu benzo(a)pirenu i pyłu zawieszonego PM₁₀. Z przebiegu rocznej serii pomiarów odczytać można wyraźną sezonową zmienność stężeń zanieczyszczeń.

Zaklasyfikowanie stref do klasy C skutkuje koniecznością sporządzenia programów ochrony powietrza, jeśli wcześniej nie powstały. W przypadku, gdy takie programy już uchwalono, a standardy jakości powietrza nadal są niezadowalające, konieczna jest aktualizacja programów ochrony powietrza w terminie 3 lat od dnia wejścia w życie uchwały sejmiku województwa w sprawie programu ochrony powietrza.

Na terenie gminy Jabłonna obowiązują następujące Programy ochrony powietrza oraz Plany działań krótkoterminowych:

- Plan działań krótkoterminowych dla strefy mazowieckiej, w której istnieje ryzyko przekroczeń poziomów dopuszczalnych i alarmowego dwutlenku siarki w powietrzu przyjęty, uchwalony przez Sejmik Województwa Mazowieckiego Uchwałą nr 16/21 z dnia 23 lutego 2021 r.;

² źródło: *Reprezentatywności stanowisk manualnych i automatycznych do pomiarów pyłu PM₁₀ i PM_{2,5} oraz zanieczyszczeń oznaczanych w pyłe PM₁₀, GIOŚ*

- Program ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu, uchwalony przez Sejmik Województwa Mazowieckiego Uchwałą nr 115/20 z dnia 8 września 2020 r.;
- Plan działań krótkoterminowych dla strefy mazowieckiej, w której istnieje ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego i poziomu docelowego ozonu w powietrzu, uchwalony przez Sejmik Województwa Mazowieckiego Uchwałą Nr 119/15 z dnia 23 listopada 2015 roku;

4.1.2.2. EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ DO POWIETRZA

Powietrze zanieczyszczają wszystkie substancje gazowe, stałe lub ciekłe, znajdujące się w powietrzu w ilościach większych niż ich średnia zawartość. Ogólnie zanieczyszczenia powietrza dzieli się na pyłowe i gazowe. Światowa Organizacja Zdrowia definiuje powietrze zanieczyszczone jako takie, którego skład chemiczny może ujemnie wpłynąć na zdrowie człowieka, roślin i zwierząt, a także na inne elementy środowiska (wodę, glebę). Zanieczyszczenia powietrza są najbardziej niebezpieczne ze wszystkich zanieczyszczeń, gdyż są mobilne i mogą skazić na dużych obszarach praktycznie wszystkie komponenty środowiska. Charakterystyczne zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego pochodzą z następujących źródeł:

- w największym stopniu z sektora energetycznego - paleniska oparte na węglu kamiennym i brunatnym, spalanie tworzyw sztucznych, problem niskiej emisji (emisja powierzchniowa);
- przemysł (emisja punktowa);
- dynamicznie rozwijający się transport samochodowy (emisja liniowa).

Na stan powietrza w gminie Jabłonna mają wpływ zanieczyszczenia z zakładów przemysłowych (zanieczyszczenia z procesów energetycznego spalania paliw oraz zanieczyszczenia technologiczne), zanieczyszczenia komunikacyjne oraz zanieczyszczenia emitowane z palenisk domowych. Istniejące na terenie gminy zakłady produkcyjne, mające wpływ na jakość powietrza są zobowiązane zgodnie z warunkami określonymi w pozwoleniach na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza udzielonych przez Starostę Legionowskiego do dotrzymania norm poziomów emisji substancji wprowadzanych do powietrza.

4.1.3. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

Według ustawy z dnia 20 lutego 2015 roku *o odnawialnych źródłach energii* (Dz. U. z 2021 r. poz. 610 z późn. zm.), odnawialne źródła energii (OZE) to odnawialne, niekopalne źródła energii obejmujące energię wiatru, promieniowania słonecznego, aerotermalną, geotermalną, hydrotermalną, hydroenergię, energię fal, prądów i pływów morskich, energię otrzymywaną z biomasy, biogazu, biogazu rolniczego oraz biopłynów.

Rozwój technologii i zwiększenie udziału energii elektrycznej wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii w wytwarzaniu energii ogółem wynika z potrzeb ochrony środowiska oraz wzmocnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju.

Najważniejsze cele do osiągnięcia na 2030 rok:

- ograniczenie o co najmniej 40% **emisji gazów cieplarnianych** (w stosunku do poziomu z 1990 r.);
- zapewnienie co najmniej 32% udziału energii ze źródeł w całkowitym zużyciu energii;
- poprawa efektywności energetycznej o co najmniej 32,5%

W gminie Jabłonna brak jest większych instalacji wiatrowych czy fotowoltaicznych. Można założyć, że na terenie gminy funkcjonują małe instalacje fotowoltaiczne zlokalizowane na budynkach prywatnych. Na obszarze gminy od 30 października 2015 roku rozpoczęto instalacje odnawialnych źródeł energii w postaci paneli słonecznych w ramach projektu "Odnawialne źródła energii na terenie gminy Jabłonna - kolektory słoneczne i kotły na biomasę". W ramach projektu zamontowano 549 zestawów solarnych do podgrzewania ciepłej wody użytkowej oraz 30 pieców na biomasę w gospodarstwach domowych na terenie całej gminy Jabłonna.

W latach 2019–2020 realizowano inny projekt pn. „Odnawialne źródła energii na terenie gminy Jabłonna– instalacje fotowoltaiczne”. Głównym celem projektu było zwiększenie wykorzystywania OZE w ogólnej produkcji energii na terenie gminy Jabłonna. W ramach projektu wybudowano 79 instalacji fotowoltaicznych o mocy 2,2 kW , 3025 kW oraz 5,225 kW.

4.2. ZAGROŻENIE HAŁASEM

Hałas określa się jako wszystkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego oddziaływujące za pośrednictwem powietrza na organizm ludzki (w tym na organ słuchu i inne zmysły jak i inne elementy organizmu człowieka).

Hałas uważany jest za jeden z czynników zanieczyszczających środowisko. W związku z rozwojem komunikacji, uprzemysłowieniem i postępującą urbanizacją stanowi on dużą uciążliwość dla człowieka. Może powodować częściową lub całkowitą utratę słuchu. Ponadto bywa przyczyną nadciśnienia, zaburzeń nerwowych, zaburzeń w układzie kostno-naczyniowym, wywołuje zmęczenie, złe samopoczucie, utrudnia wypoczynek.

Ze względu na środowisko oraz źródło generujące, hałas dzielimy na:

- komunikacyjny - generowany jest przez ruch drogowy, kolejowy i lotniczy;
- przemysłowy - generowany jest przez zakłady przemysłowe lub poszczególne maszyny i urządzenia zlokalizowane na ich terenie;
- komunalny - generowany jest:
  - wewnątrz budynków mieszkalnych przez węzły ciepłownicze, kotłownie, stacje transformatorowe, instalacje wodno-kanalizacyjne, windy, dźwigi, zsypy śmieci;
  - przez źródła znajdujące się w środowisku zewnętrznym: sklepy, restauracje, dyskoteki, sygnały instalacji alarmowych, handlowych punktów obwoźnych oraz sygnały dźwiękowe pojazdów uprzywilejowanych itd.

4.2.1. HAŁAS KOMUNIKACYJNY

Największe zagrożenie, ze względu na rozległy obszar poddany oddziaływaniu, a także liczbę osób narażonych, stanowi obecnie hałas komunikacyjny, w szczególności związany z poruszającymi się samochodami.

Na gminy Jabłonna do głównych źródeł hałasu komunikacyjnego należą:

- odcinek drogi krajowej (DK61)
- trzy odcinki dróg wojewódzkich o łącznej długości 15,179 km (według danych Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Warszawie);
- drogi powiatowe;
- drogi gminne;
- eksploatowane linie kolejowe.

Największe obciążenie ruchem w gminie notuje się na odcinku drogi krajowej nr 61. Według Generalnego Pomiaru Ruchu przeprowadzonego w 2020 roku (GPR 2020) na istniejącej sieci dróg krajowych, obciążenie ruchem dla terenu gminy Jabłonna wynosiło 51 173 pojazdów/dobę dla odcinka Warszawa - Jabłonna, 32 240 pojazdów/dobę dla odcinka Jabłonna (obwodnica) oraz 25 569 pojazdów/dobę dla odcinka Jabłonna - Legionowo. Szczegółowe dane dotyczące średniego dobowego ruchu rocznego w gminie Jabłonna przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 3. Średni dobowy ruch roczny w punktach pomiarowych zlokalizowanych na terenie gminy Jabłonna w 2015 i 2020 roku

Rok pomiaru	Nr drogi	Nr punktu	Nazwa odcinka	SDRR*	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych						
					Motocykle	Samochody osobowe, mikrobuse	Lekkie samochody ciężarowe (dostawcze)	Samochody ciężarowe		Autobusy	Ciągniki rolnicze
								Bez przyczepy	Z przyczepą		
[pojazdów / dobę]											

Generalny pomiar ruchu 2015	61	11305	Warszawa - Jabłonna	43 874	230	38 471	2 740	798	1 036	595	4
	61	11317	Jabłonna (obwodnica)	27 679	169	24 173	1 729	609	802	196	1
	61	11306	Jabłonna - Legionowo	24 098	170	21 074	1 446	515	656	235	2
Generalny pomiar ruchu 2020	61 a	11305	Warszawa - Jabłonna	51 173	342	45 973	3 471	488	683	213	3
	61 a	11317	Jabłonna (obwodnica)	32 240	218	28 644	2 255	368	686	68	1
	61	11306	Jabłonna - Legionowo	25 569	170	22 875	1 681	301	474	66	2

*SDRR – Średni Dobowy Ruch Roczny

Źródło: Generalny Pomiar Ruchu 2015 i 2020, GDDKIA

Natężenie na odcinkach dróg wojewódzkich jest znacznie mniejsze i kształtuje się następująco:

- DW630, odcinek: Nowy Dwór Mazowiecki - Jabłonna, 10 794 pojazdy/dobę;
- DW632, odcinek: Legionowo - Rembelszczyzna, 9 188 pojazdów/dobę;
- DW639, odcinek: rzeka Wisła - Skierdy (DW630), 47 pojazdów/dobę.

4.2.1.1. HAŁAS DROGOWY

Hałas komunikacyjny jest hałasem typu liniowego. Ze względu na obszar oddziaływania oraz liczbę ludności narażonej na jego oddziaływanie, ruch drogowy jest jednym z najbardziej uciążliwych źródeł hałasu komunikacyjnego w środowisku. Obserwowany wzrost liczby pojazdów i wzmożony ruch tranzytowy powodują ciągły wzrost poziomu hałasu w środowisku.

Monitoring hałasu ma na celu dostarczenie informacji niezbędnych dla potrzeb ochrony przed hałasem. Zadanie to realizowane jest poprzez instrumenty planowania przestrzennego oraz ochrony środowiska takie jak mapy akustyczne i programy ochrony przed hałasem, a także rozwiązania techniczne ukierunkowane na źródła lub minimalizujące ich oddziaływanie, np. ekrany akustyczne.

Oceny stanu akustycznego środowiska dokonują obowiązkowo:

- starostowie - dla aglomeracji o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy,
- zarządcy dróg, linii kolejowych, lotnisk, jeśli eksploatacja drogi, linii kolejowej lub lotniska może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje oceny stanu akustycznego środowiska na obszarach nieobjętych procesem opracowania map akustycznych.

W przypadku hałasów pochodzących od dróg i linii kolejowych dopuszczalny poziom hałasu dla wskaźnika długookresowego L_{DWN} (poziom dziennie-wieczorno-nocny) wynosi - w zależności od przeznaczenia terenu - od 50 dB do 70 dB, natomiast dla wskaźnika L_N (długookresowy poziom hałasu w porze nocy) od 45 dB do 65 dB. W odniesieniu do pojedynczej doby ustalono wartość dopuszczalną równoważnego poziomu hałasu $L_{Aeq,D}$ w porze dnia równą od 50 dB do 68 dB, natomiast wartość równoważnego poziomu hałasu w porze nocy ($L_{Aeq,N}$) wynosi od 45 dB do 60 dB³.

Jeśli hałas powstający w związku z eksploatacją drogi lub linii kolejowej przekracza wartości dopuszczalne określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112), zarządzający zobowiązany jest do podjęcia działań eliminujących stwierdzone przekroczenia.

³ źródło: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112)

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w ostatnich latach nie prowadziła pomiarów hałasu komunikacyjnego dla odcinka drogi krajowej nr 61, przebiegającej przez teren gminy Jabłonna. We wrześniu 2020 roku Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie przeprowadził pomiary hałasu na drogach wojewódzkich, m.in. na drodze wojewódzkiej nr 630 w punkcie pomiarowym w miejscowości Skierdy na terenie gminy Jabłonna. Wyniki pomiaru przedstawiono w tabeli 5. i porównano z pomiarami wykonanymi w 2015 r.

Tabela 5. Pomiar hałasu na drogach wojewódzkich na terenie gminy Jabłonna w 2015 i 2020 roku

NR DROGI	KILOMETRAŻ	PUNKT POMIAROWY	ROK	PORA DOBY ⁽¹⁾	WARTOŚĆ RÓWNOWAŻNEGO POZIOMU DŹWIĘKU (ZMIERZONE)	WARTOŚĆ RÓWNOWAŻNEGO POZIOMU DŹWIĘKU PO KOREKCIE (Z UWAGĄ NA LOKALIZACJĘ PUNKTU POMIAROWEGO PRZY ELEWACJI BUDYNKU)	WARTOŚĆ RÓWNOWAŻNEGO POZIOMU DŹWIĘKU (OBLICZONE)	RÓŻNICA POMIĘDZY HAŁASEM POMIAROWYM A POZIOMEM DOPUSZCZALNYM	NIEPEWNOŚĆ OSZACOWANIA WYNIKÓW POMIARÓW
630	8+450	Skierdy, ul. Modlińska / ul. Rodzenna	2015	dzień	67,7	67,7	66,3	2,7	1,4
				noc	61,2	61,2	60,4	5,2	
			2020	dzień	57,3	54,3	-	-10,7	- 1,3/+1,1
				noc	52,8	49,8	-	-6,2	

Objaśnienia:

⁽¹⁾ dzień: 6⁰⁰-22⁰⁰ / noc: 22⁰⁰-6⁰⁰

Przekroczenia wartości dopuszczalnych o:

<0 dB	<5 dB	5-10 dB	>10 dB
-------	-------	---------	--------

źródło: Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich w Warszawie

Podczas monitoringu zanotowano przekroczenia dopuszczalnych wartości poziomu hałasu w porze dziennej o 2,7 dB oraz o 5,2 dB w porze nocnej w 2015 roku. W 2020 roku nie zanotowano przekroczeń hałasu zarówno w porze dziennej jak i nocnej.

W latach 2015-2020 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie nie prowadził pomiarów poziomów hałasu komunikacyjnego na terenie gminy Jabłonna. Ostatnie badania prowadzone były w 2014 roku w miejscowości Jabłonna na ul. Modlińskiej 211 (droga wojewódzka 630). W porze dziennej zanotowano tam przekroczenia wartości dopuszczalnych o 7,1 dB, natomiast w porze nocnej o 6,2 dB.

Na terenie gminy wzdłuż drogi krajowej nr 61 wybudowane zostały, w latach 2007-2010, ekrany akustyczne. Na obszarze gminy Jabłonna obecnie nie obowiązują żadne programy ochrony środowiska przed hałasem.

4.2.1.2. HAŁAS KOLEJOWY

Pod pojęciem hałasu kolejowego rozumie się hałas powstający w wyniku eksploatacji linii kolejowych. W porze nocnej hałas pochodzący od linii kolejowej może przekraczać dopuszczalną wartość 50 dB w odległości do około 80m od osi torów. Lokalnie mogą wystąpić niekorzystne zmiany ze względu na stan infrastruktury (torowiska), prędkości przejazdu, rodzaju taboru kolejowego, stanu taboru kolejowego, położenia torowiska (nasyp, wawóz, teren płaski).

Przez teren gminy Jabłonna przebiegają dwie linie kolejowe:

- linia nr 9 relacji Warszawa Wschodnia Osobowa - Gdańsk Główny (na odcinku: Warszawa Choszczówka - Legionowo - Legionowo Przystanek - Chotomów - Janówek - Nowy Dwór Mazowiecki). Łączna długość linii na terenie gminy Jabłonna wynosi 9,05 km;

- linia nr 456 relacji Warszawa Praga - Chotomów (na odcinku: Warszawa Choszczówka - Legionowo - Legionowo Przystanek - Chotomów). Łączna długość linii na terenie gminy Jabłonna wynosi 5,734 km. Podczas modernizacji linii kolejowej nr 9 Warszawa-Gdańsk zamontowano ekrany akustyczne.

Na terenie gminy Jabłonna nie prowadzono do tej pory badań poziomu hałasu kolejowego.

4.2.1.3. HAŁAS LOTNICZY

Na terenie gminy Jabłonna nie znajduje się żadne lotnisko, w związku z tym nie istnieje zagrożenie hałasem pochodzącym od startów i lądowania samolotów. W niedalekim sąsiedztwie od granic gminy znajduje się lotnisko Warszawa-Babice (ok. 10 km) oraz Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa-Modlin (ok. 7 km).

Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa-Modlin zlokalizowany jest na terenie gminy Nowy Dwór Mazowiecki. Wokół lotniska został utworzony obszar ograniczonego użytkowania (Uchwała nr 139/12 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 czerwca 2012 roku w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla Portu Lotniczego Warszawa - Modlin w Nowym Dworze Mazowieckim). Obszar swoim zasięgiem nie zachodzi na teren gminy Jabłonna.

Lotnisko Warszawa-Babice zlokalizowane jest w Warszawie w dzielnicy Bemowo. Zgodnie z monitoringiem hałasu lotniczego, który prowadzony jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, w latach 2015-2018 w pobliżu lotniska Warszawa-Babice nie zanotowano przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku⁴.

Biorąc pod uwagę powyższe, można stwierdzić, że hałas lotniczy nie stanowi zagrożenia dla mieszkańców gminy Jabłonna.

4.2.2. HAŁAS PRZEMYSŁOWY

Hałas przemysłowy, inaczej instalacyjny, obejmuje zarówno dźwięki emitowane przez różnego rodzaju maszyny i urządzenia, a także części procesów technologicznych, jak i instalacje oraz wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych.

Do hałasów instalacyjnych zalicza się także dźwięki emitowane przez urządzenia obiektów handlowych (wentylatory, urządzenia klimatyzacyjne itp.), a także - urządzenia nagłaśniające w lokalach gastronomicznych i rozrywkowych.

Na terenie gminy Jabłonna funkcjonują firmy, warsztaty, podmioty gospodarcze, jednostki handlu detalicznego, których działalność kształtuje klimat akustyczny terenów bezpośrednio z nimi sąsiadujących. Ze względu na coraz to nowsze technologie oraz zaostrzające się przepisy prawne, dotyczące norm emisji oraz dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku.

Pomiary hałasu przemysłowego nie są wykonywane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Pomiary te są wykonywane jedynie na potrzeby organów administracji samorządowej przy zakładach, które nie posiadają decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu, w maksymalnie 4 punktach w ciągu roku na terenie województwa. Na terenie gminy Jabłonna nie prowadzono w latach 2019-2020 monitoringu hałasu przemysłowego.

Starosta Legionowski wydał dwie decyzje ustalające dopuszczalny poziom hałasu, na terenie gminy Jabłonna, są to:

- Decyzja Starosty Legionowskiego nr 57/2014 z dnia 24 marca 2014 roku dla Przedsiębiorstwa Handlowo-Usługowego PETRO-VENTA Sp. j., z siedzibą przy ul. Agawy 6/1, 01-158 Warszawa, eksploatującej stację paliw płynnych ORLEN nr 7144 w m. Wólka Górska 67, gmina Jabłonna, dopuszczalny równoważny poziom hałasu dla pory nocy (w godzinach 22⁰⁰-6⁰⁰) $L_{AeqN} = 45$ dB;
- Decyzja Starosty Legionowskiego nr 35/2017 z dnia 13 stycznia 2017 roku, dla Pana Zdzisława Ksybek prowadzącego sklep w ramach działalności gospodarczej pod nazwą Zdzisław Ksybek Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe Tokaj, ul. Bagienna 12/2, 05-123 Chotomów, zlokalizowany w Chotomowie, przy

⁴ źródło: Wyniki ciągłych pomiarów hałasu w środowisku dla portu lotniczego Warszawa Babice, WIOŚ Warszawa

ul. Bagiennej 12/205-123 Chotomów, ustalająca dopuszczalny równoważny poziom hałasu dla terenów chronionych na południowy zachód od sklepu dla pory nocy (w godzinach 22⁰⁰-6⁰⁰) $L_{AeqN} = 45$ dB, dla pory dnia (w godzinach 6⁰⁰-22⁰⁰) $L_{AeqD} = 55$ dB;

- Decyzja Starosty Legionowskiego nr 66/2018 z dnia 22 czerwca 2018 r. dla firmy LIDL Sp. z o.o. Sp. k. z siedzibą przy ul. Poznańskiej 48 w Jankowicach, 62-080 Tarnowo Podgórne, prowadzącej sklep nr 1726 przy ul. Zegrzyńskiej 39, 05-110 Jabłonna, ustalająca dopuszczalny równoważny poziom hałasu dla terenów chronionych na północ i północny zachód od sklepu, dla pory nocy (w godzinach 22:00 - 6:00) $L_{AeqN} = 40$ dB, w odniesieniu do wszystkich operacji i działań związanych z działalnością sklepu.

4.3. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Monitoring pól elektromagnetycznych realizowany jest w oparciu o rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. poz. 2311).

Monitoring pól elektromagnetycznych polega na wykonywaniu w cyklu trzyletnim pomiarów natężenia składowej elektrycznej pola w przedziale częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz, w 135 (po 45 na rok) punktach pomiarowych rozmieszczonych równomiernie na obszarze województwa, w miejscach dostępnych dla ludności usytuowanych:

- w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tysięcy;
- w pozostałych miastach;
- na terenach wiejskich.

Dla każdej z powyższych grup terenów wybiera się po 15 punktów, dla każdego roku kalendarzowego. Pomiary wykonuje się w odległości nie mniejszej niż 100 metrów od źródeł emitujących pola elektromagnetyczne.

Do głównych źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne zalicza się:

- obiekty elektroenergetyczne: stacje i linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia (110 kV i więcej);
- obiekty radiokomunikacyjne, czyli stacje nadawcze radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowej;
- obiekty radiolokacyjne (wojskowe i cywilne urządzenia radionawigacji i radiolokacji).

W latach 2017–2019 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie przeprowadził badania natężenia PEM w jednym punkcie zlokalizowanym na terenie gminy Jabłonna. Punkt pomiarowy wyznaczono na terenie skweru im. Armii Krajowej przy ul. Modlińskiej w Jabłonie. W punkcie pomiarowym zmierzone poziomy składowej elektrycznej pól elektromagnetycznych kształtowały się na niskim poziomie. Odnotowany wynik wynosił 0,26 V/m, stanowił on 3,27% poziomu dopuszczalnego. Wartość dopuszczalna wynosi 7,0 V/m⁵.

4.4. GOSPODAROWANIE WODAMI

Ilość i jakość wód należą do podstawowych czynników kształtujących zasoby przyrodnicze i warunki życia człowieka. Ich ilość ma charakter dynamiczny, wynikający z wielkości opadów, odpływu powierzchniowego i podziemnego oraz parowania. Elementy te decydują o zmianach retencji wód w bilansie wodnym. Pierwotnie, wielkość zasobów wodnych uzależniona była wyłącznie od czynników naturalnych, w tym klimatycznych, geologicznych i rzeźby terenu. Obecnie, na zasoby ilościowe wód znacząco wpływa działalność człowieka, m.in. poprzez pobory wód do celów komunalnych i gospodarczych, sztuczną retencję, modyfikowanie odpływów, zmiany szaty roślinnej, a także poprzez oddziaływanie na klimat. Działalność człowieka ma też decydujący wpływ na jakość wód, w szczególności na skład chemiczny wód powierzchniowych. Głównymi czynnikami presji są ładunki biogenów i zanieczyszczenia docierające do wód ze zlewni i wraz z opadami atmosferycznymi. Działalność

⁵ źródło: Pomiary pól elektromagnetycznych w latach 2017–2019 roku, WIOŚ Warszawa

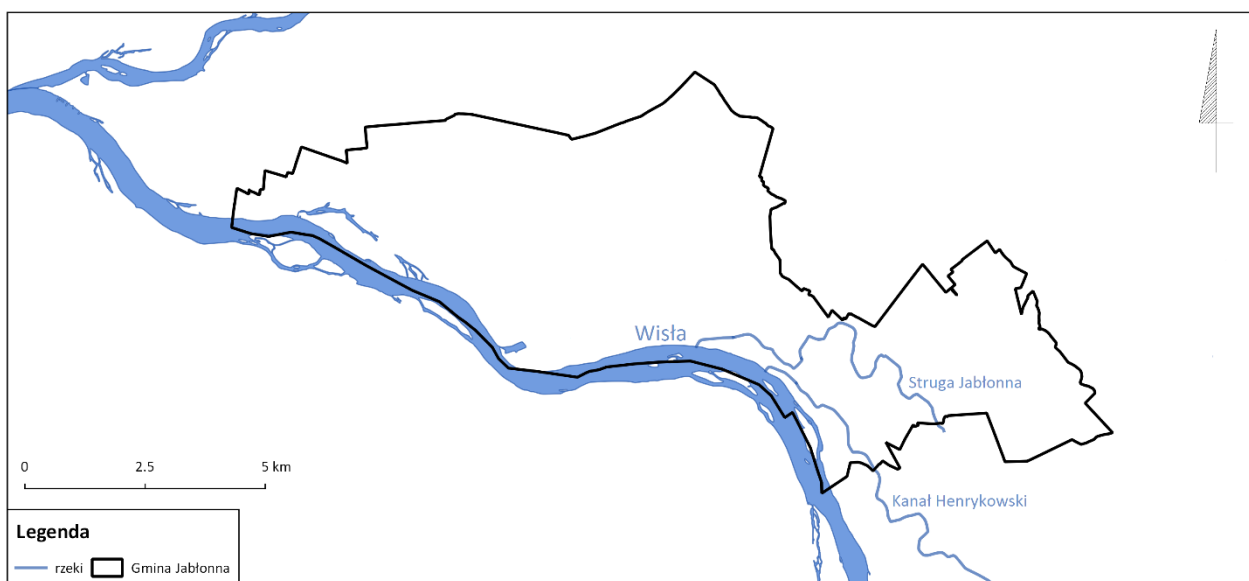
człowieka istotnie przyczynia się do kształtowania stosunków wodnych, zapewnienia możliwości gospodarczego wykorzystywania zasobów, ograniczania zagrożeń powodziowych i łagodzenia skutków suszy.

W celu prawidłowego gospodarowania wodami tworzy się Plany gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza. Gmina Jabłonna leży na obszarze dorzecza Wisły. 18 października 2016 roku Rada Ministrów przyjęła na drodze rozporządzenia zaktualizowany *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1911 z późn. zm.).

4.4.1. WODY POWIERZCHNIOWE⁶

Przez obszar gminy przepływa rzeka Wisła, która wyznacza południową granicę gminy na odcinku 15,6 km. Wisła na tym odcinku przybiera charakter rzeki nizinnej, o dobrze wykształconym, szerokim korycie wynoszącym od 500 do 1200 m i niewielkim spadku w graniach 0,36%. Koryto rzeki jest kręte, silnie meandrujące w kierunku zachodnim. W południowej części gminy na wysokości miejscowości Jabłonna oraz w części północnej w okolicach Wólki Górskiej, na Wiśle występują łachy, które są skutkiem działalności akumulacyjnej. Wisła wykazuje w ciągu roku wahania stanu powodowane zmiennością zasilania. Wysokie stany wód towarzyszą wezbraniom wiosennym i letnim, a niskie stany występują w czerwcu, na początku lipca oraz jesienią.

Wisła na terenie gminy nie posiada większych dopływów, z wyjątkiem niewielkich cieków o znaczeniu podrzędnym. Są to między innymi: ciek wodny mający źródło na terenie miasta Warszawy (Struga Jabłonna), uchodzący do Wisły w okolicach Pałacu w Jabłonne, ciek wodny mający źródło na wysokości ostatnich zabudowań miejscowości Jabłonna, a uchodzący do Wisły na wysokości osady leśnej Bagno oraz ciek ciągnący się od rezerwatu Jabłonna po Skierdy. Przez gminę przebiega Kanał Henrykowski przechodzący w Kanał Buchnik.

Mapa 1. Sieć hydrograficzna na terenie gminy Jabłonna
źródło: opracowanie własne

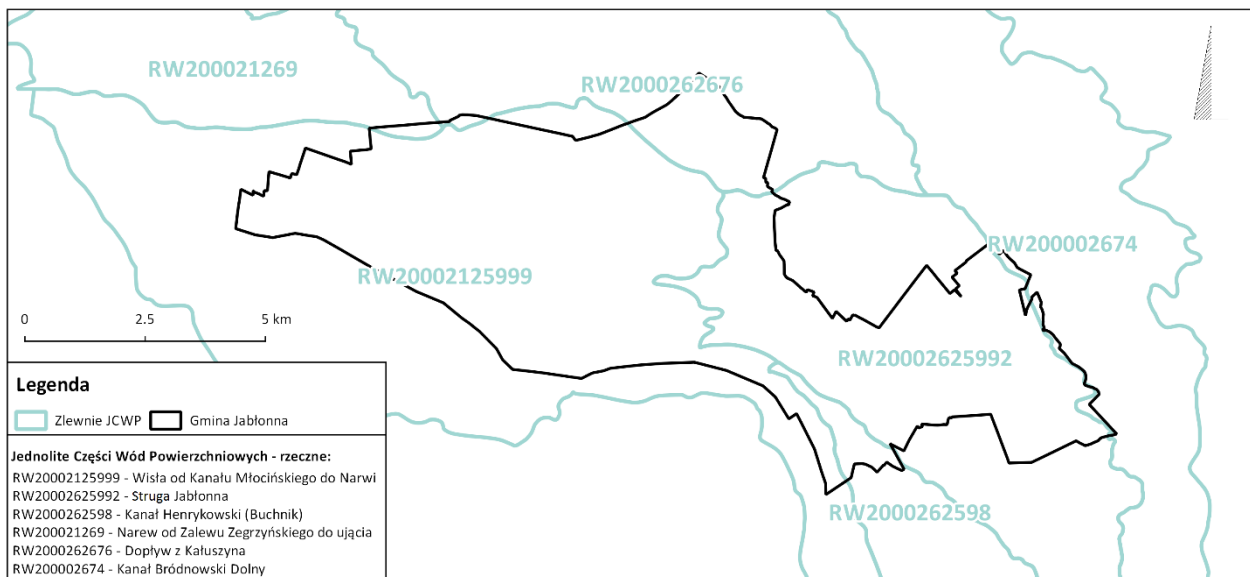
4.4.1.1. MONITORING JAKOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH

Badania stanu wód wykonywano w oparciu o Program Państwowego Monitoringu Środowiska województwa mazowieckiego. Przedmiotem badań monitoringowych jakości wód powierzchniowych są jednolite części wód powierzchniowych (JCWP). Pojęcie to, wprowadzone przez Ramową Dyrektywę Wodną, oznacza oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych taki jak: jezioro, zbiornik, strumień, rzeka lub kanał, część strumienia, rzeki lub kanału, wody przejściowe lub pas wód przybrzeżnych.

⁶ źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2009-2016

Według podziału na jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) na obszar gminy Jabłonna zachodzą następujące jednolite części wód powierzchniowych: Wisła od Kanału Młocińskiego do Narwi (RW20002125999), Struga Jabłonna (RW20002625992), Kanał Henrykowski (Buchnik) (RW2000262598), Dopływ z Kałuszyna (RW2000262676), Kanał Bródnowski Dolny (RW200002674) oraz Narew od Zalewu Zegrzyńskiego do ujścia (RW200021269). Lokalizacja jednolitych części wód powierzchniowych zaprezentowana została na mapie 3.

W tabeli 6. scharakteryzowano jednolite części wód powierzchniowych z terenu gminy wraz ze wskazanymi derogacjami.

Mapa 2. Gmina Jabłonna na tle jednolitych części wód powierzchniowych
źródło: opracowanie własne na podstawie danych Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej

Tabela 6. Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych z terenu gminy Jabłonna

	WISŁA OD KANAŁU MŁOCIŃSKIEGO DO NARWI (RW20002125999)	STRUGA JABŁONNA (RW20002625992)	KANAŁ HENRYKOWSKI (BUCHNIK) (RW2000262598)	DOPIŁYW Z KAŁUSZYNA (RW2000262676)	KANAŁ BRÓDNOWSKI DOLNY (RW200002674)	NAREW OD ZALEWU ZEGRZYŃSKIEGO DO UJŚCIA (RW200021269)
Status JCWP	naturalna	naturalna	sztuczna	naturalna	sztuczna	naturalna
Typ JCWP	21 - wielka rzeka nizinna	26 - ciek w dolinie wielkiej rzeki nizinnej	26 - ciek w dolinie wielkiej rzeki nizinnej	26 - ciek w dolinie wielkiej rzeki nizinnej	0 - typ nieokreślony (w 2011 roku uściślono, że chodzi o kanały i zbiorniki zaporowe)	21 - wielka rzeka nizinna
Stan / potencjał ekologiczny	słaby	poniżej dobrego	poniżej dobrego	poniżej dobrego	co najmniej dobry	umiarkowany
Wskaźnik determinujący stan / potencjał ekologiczny	<i>fitoplankton (wskaźnik fitoplanktonowy IFPL), makrobezkręgowce bentosowe (indeks MMI)</i>	-	-	-	-	<i>makrobezkręgowce bentosowe (indeks MMI)</i>
Stan chemiczny	poniżej stanu dobrego	poniżej stanu dobrego	poniżej stanu dobrego	dobry	poniżej stanu dobrego	dobry
Wskaźnik determinujący stan chemiczny	<i>benzo(g,h,i)perylen, indeno(1,2,3-cd)piren</i>	-	-	-	-	-
Stan JCWP	ZŁY	ZŁY	ZŁY	ZŁY	ZŁY	ZŁY
Cel dla stanu / potencjału ekologicznego	dobry stan ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieklu istotnego - Wisła w obrębie JCWP	dobry stan ekologiczny	dobry stan ekologiczny	dobry stan ekologiczny	dobry stan ekologiczny	dobry stan ekologiczny; możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieklu istotnego - Narew w obrębie JCWP
Cel dla stanu chemicznego	dobry stan chemiczny	dobry stan chemiczny	dobry stan chemiczny	dobry stan chemiczny	dobry stan chemiczny	dobry stan chemiczny
Rodzaj użytkowania JCWP	rolna	leśno-zantropogenizowana	leśno-zantropogenizowana	rolna	rolno-leśna	rolna
Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	zagrożona	-	-	-	-	zagrożona
Odstępstwa (derogacje)	4(4)-1 - derogacje czasowe / brak możliwości technicznych	-	-	4(4)-1 - derogacje czasowe / brak możliwości technicznych 4(4)-2 - derogacje czasowe / dysproporcjonalne koszty	-	4(4)-1 - derogacje czasowe / brak możliwości technicznych
Termin osiągnięcia celów środowiskowych	2027	2015	2015	2021	2015	2021

źródło: Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej

4.4.1.2 MONITORING JAKOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH PŁYNĄCYCH

Ocenę stanu wód powierzchniowych wykonuje się w odniesieniu do jednolitych części wód powierzchniowych na podstawie wyników klasyfikacji stanu ekologicznego (lub potencjału ekologicznego dla wód silnie zmienionych i sztucznych) i stanu chemicznego uzyskanych w reprezentatywnym punkcie pomiarowo-kontrolnym. Zarówno stan ekologiczny naturalnych jednolitych części wód oraz potencjał ekologiczny silnie zmienionych i sztucznych jednolitych części wód określa się na podstawie wyników badań elementów biologicznych (fitobentos, makrofitry, makrobezkręgowce bentosowe, fitoplankton i ichtiofauna) oraz na podstawie wyników badań elementów wspierających, czyli elementów hydromorfologicznych i elementów fizykochemicznych. Stan ekologiczny jednolitej części wód klasyfikuje się nadając jej jedną z pięciu klas jakości.

Stan chemiczny (dobry lub poniżej dobrego) określany jest na podstawie wyników badań substancji priorytetowych i innych zanieczyszczeń chemicznych, prowadzonych w reprezentatywnych punktach pomiarowo-kontrolnych w odniesieniu do środowiskowych norm jakości określonych w aktualnym rozporządzeniu Ministra Środowiska.

W przypadku, gdy jednolita część wód powierzchniowych znajduje się w obszarze chronionym, ocenę stanu wód (stan/potencjał ekologiczny i stan chemiczny) wykonuje się dodatkowo w punkcie monitoringu obszarów chronionych, uwzględniając jednocześnie ocenę spełniania wymagań dodatkowych określonych dla obszaru chronionego. Ocena ostateczna jednolitej części wód położonej w obszarze chronionym polega na porównaniu wyników oceny uzyskanej w punkcie reprezentatywnym oraz oceny wykonanej w punkcie (punktach) monitoringu obszarów chronionych. Ostateczna ocena stanu jednolitej części wód determinowana jest zawsze przez gorszy z uzyskanych stanów. Ocenę stanu jednolitych części wód wykonuje się także, gdy brak jest klasyfikacji jednego z elementów składowych oceny stanu wód, a stan/potencjał ekologiczny lub stan chemiczny osiągnął stan niższy niż dobry lub nie zostały spełnione wymagania dodatkowe określone dla obszarów chronionych. Stan wód oceniany jest wówczas jako zły.

W ostatnich latach (2015-2020) Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie nie prowadził badań oceny stanu wód powierzchniowych na obszarze gminy Jabłonna. Dla JCWP Wisła od Kanału Młocińskiego do Narwi badania prowadzone były w 2015 roku w punkcie pomiarowym, poza obszarem gminy, Wisła- Kazuń (most powyżej ujścia no Narwi). Stan ekologiczny oceniono jako słaby, natomiast stan chemiczny - poniżej stanu dobrego (przekroczenia stężeń średniorocznych). Ogólny stan wód oceniono jako zły.

4.4.1.3 MONITORING JAKOŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH STOJĄCYCH

Na terenie gminy Jabłonna nie prowadzi się monitoringu wód powierzchniowych stojących.

4.4.2. WODY PODZIEMNE⁷

Główny poziom wodonośny znajduje się w utworach czwartorzędowych. Cechuje go miąższość dochodząca do 40 m, a miejscami nawet do 80 m (tereny leśne we wschodniej części oraz lasy Chotomowskie na północy, aż po Janówek Drugi i Bożą Wolę). Poziom ten zbudowany jest głównie z piasków i żwirów, z lokalnie występującymi przewarstwieniami. Mają one charakter izolacyjny, brak jest natomiast warstwy izolującej występującej w granicach całego poziomu. Głębokość zwierciadła wody jest na większości terenów mniejsza niż 5 m, jedynie w centralnej części Jabłonna dochodzi do 15 m, zależna jest ona od warunków atmosferycznych (opady) i stanu wód w Wiśle. Przewodność jest wyższa niż 1500 m²/24h, a wydajność potencjalna przekracza 120 m³/h (jedynie na terenie Jabłonna i Bożej Woli jest niższa, ok. 70-120 m³/h). Obszar ten charakteryzuje dość wysoka wartość modułu zasobów dyspozycyjnych - 497 m²/24h/km², co jest wynikiem dopływów lateralnych z Zalewu Zegrzyńskiego. Wartość zasobów odnawialnych dochodzi natomiast do 341 m²/24h/km².

Poniżej głównego poziomu wodonośnego występuje poziom podrzędny, trzeciorzędowy (oligoceniński). Hydroizohipsy na terenie gminy kształtują się na wysokości 70-80 m n.p.m. Spływ wód podziemnych w głównym poziomie odbywa się w kierunku południowo-zachodnim, w stronę Wisły, która na tym odcinku ma prawie

⁷ źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2009-2016

równoleżnikowy przebieg. Prawie cały omawiany obszar (poza terenami zachodnimi: Boża Wola, Skierdy) znajduje się w granicach warszawskiego leja depresyjnego.

Ze względu na ochronę największych zasobów wód podziemnych wyznaczone zostały Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) gromadzące strategiczne zasoby kraju. Na teren objęty granicami gminy nachodzą trzy Główne Zbiorniki Wód Podziemnych. Szczegółowe informacje zawarto w tabeli 7.

Tabela 7. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych na terenie gminy Jabłonna

GZWP	NAZWA ZBIORNIKA	WIEK UTWORÓW	TYP ZBIORNIKA	ŚREDNIA GŁĘBOKOŚĆ
				[m]
222	Dolina Środkowej Wisły (Warszawa - Puławy)	czwartorzęd	porowy	60
215	Subniecka warszawska	paleogeńsko-neogeńskim	porowy	160
2151	Subniecka warszawska (część centralna)	paleogeńsko-neogeńskim	porowy	180

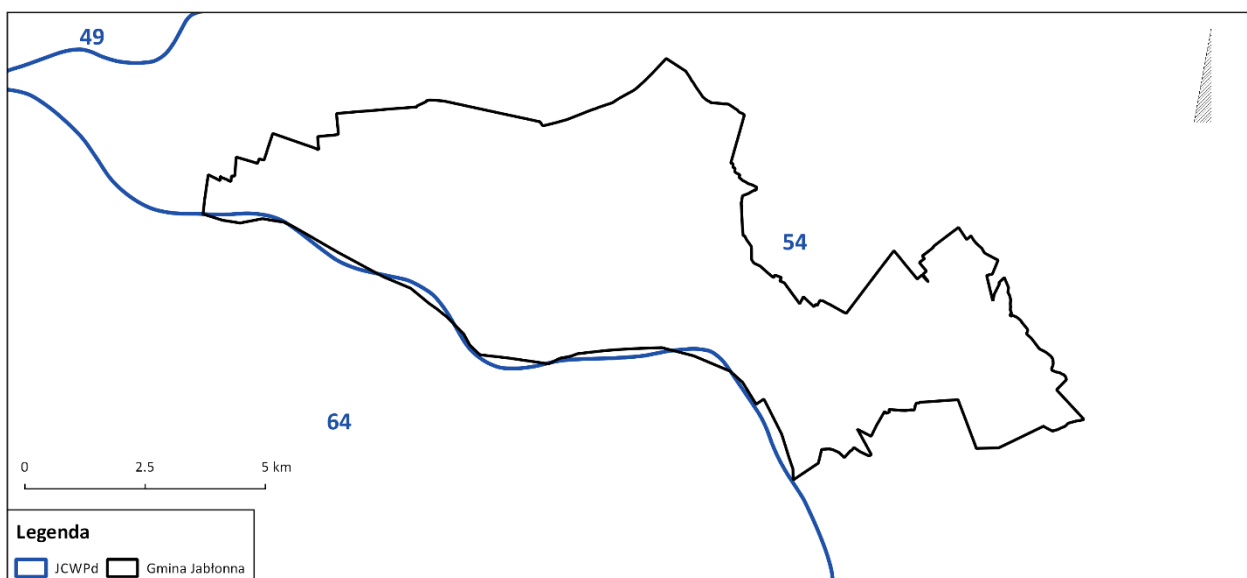
Objaśnienia:
zbiornik nieudokumentowany

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego

4.4.2.1. MONITORING JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH

Obecnie przedmiotem badań monitoringowych jakości wód podziemnych są jednolite części wód podziemnych (JCWPd). Pojęcie to, wprowadzone przez Ramową Dyrektywę Wodną, oznacza określoną objętość wód podziemnych w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych.

Teren gminy Jabłonna położony jest w praktycznie w całości w granicach JCWPd nr 54. Granica między JCWPd 54 i 64 przebiega po zachodniej granicy gminy.

Mapa 3. Gmina Jabłonna na tle jednolitych części wód podziemnych wg podziału na 172 JCWPd

źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego - Państwowego Instytutu Badawczego

Według danych Państwowego Instytutu Geologicznego - Państwowego Instytutu Badawczego stan chemiczny i ilościowy JCWPd nr 54 jest dobry, co przekłada się na stan ogólny dobry. Taka sama sytuacja ma miejsce w przypadku JCWPd nr 64.

W latach 2019-2020 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie nie prowadził badań jakości wód podziemnych na terenie gminy Jabłonna.

W 2016 roku wody JCWPd Nr 54 w punkcie pomiarowym w mieście Legionowo zostały sklasyfikowane na poziomie III klasy jakości - wody zadowolającej jakości. Wskaźnikami decydującymi o klasyfikacji elementów fizykochemicznych stanu wód podziemnych na poziomie klasy III były: potas i azotyny. Klasyfikacja elementów fizykochemicznych na poziomie klasy III oznacza dobry stan chemiczny wód w charakteryzowanym punkcie pomiarowym.

4.4.3. ZAGROŻENIE POWODZIOWE

W zabezpieczeniu przeciwpowodziowym ogromną rolę odgrywa utrzymanie drożności koryt rzecznych, którą można poprawić poprzez likwidację odsypisk i namulisk, wycinkę drzew rosnących w korytach rzek oraz remont zniszczonych elementów zabudowy regulacyjnej.

Gmina Jabłonna ze względu na położenie w dolinie Wisły jest zagrożona powodzią, dotyczy to prawie połowy powierzchni gminy. Zagrożenie to może nastąpić na skutek silnego wezbrania rzeki i przerwania wałów ochronnych. Poza tym, duże powierzchnie terasy zalewowej i lokalnych wysp pokryte są trawą i trwałą roślinnością wysoką, co sprzyja tworzeniu się zatorów lodowych. Podczas silnych wezbrań tereny gminy Jabłonna były częstokroć zalewane przez wody Wisły.

Na terenie gminy Jabłonna nie istnieją zbiorniki retencyjne administrowane przez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Warszawie.

4.5. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2020 roku zaledwie 19,7 % ludności gminy korzystało z sieci wodociągowej, natomiast z sieci kanalizacyjnej 42,2 %. W 2015 roku, dla porównania, z sieci wodociągowej korzystało 12,9% mieszkańców, a z sieci kanalizacji sanitarnej 35,1%. Szczegółowe dane dotyczące rozwoju sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej przedstawiono w tabeli 8.

Tabela 8. Rozwój sieci kanalizacyjnej oraz sieci wodociągowej w gminie Jabłonna

Parametry	Rok			
	2015	2018	2019	2020
SIEĆ WODOCIĄGOWA				
długość sieci wodociągowej [km]	-	-	-	40,9
liczba przyłączy [szt.]	198	198	439	648
ludność korzystająca z sieci [os.]	2 377	2 412	3 302	3 950
korzystający z instalacji % ogółu ludności [%]	12,9	12,9	16,8	19,7
SIEĆ KANALIZACYJNA				
długość sieci kanalizacyjnej [km]	19,1	19,7	54,3	60,9
liczba przyłączy [szt.]	611	631	895	1 263
ludność korzystająca z sieci [os.]	6 437	6 580	7 563	8 480
korzystający z instalacji % ogółu ludności [%]	35,1	35,3	38,5	42,2

źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

4.5.1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

Wody podziemne są głównym źródłem zaopatrzenia w wodę ludności (gospodarka komunalna) oraz przemysłu (cele produkcyjne). Według danych Głównego Urzędu Statystycznego zużycie wody na terenie gminy Jabłonna w 2016 roku wyniosło 75 tys. m³, natomiast w 2020 roku zużyto aż 229,3 tys. m³. W 2016 roku około 7,9% pobranej wody wykorzystane było w przemyśle, a w 2020 roku było to 0%. W 2016 roku 69,8 tys. m³ wody pobrano w ramach eksploatacji sieci wodociągowej, z czego do gospodarstw domowych trafiło 87,1% tej wody. W 2020 było to już 229,3 tys. m³ pobranej wody, z czego do gospodarstw domowych trafiło około 85,8% wody.

W systemie wodociągowym gminy Jabłonna eksploatowane są stacje uzdatniania wody, z których zaopatrywana jest miejscowość Jabłonna. Są to:

- SUW ul. Leśna 17
- SUW Chotomów, ul. Partyzantów 124
- SUW, ul. Modlińska 102
- SUW ul. Instytucka 3
- SUW ul. Świerkowa

W 2016 roku długość czynnej sieci wodociągowej w gminie Jabłonna wynosiła 4,9 km, a w 2020 roku 40,9 km. W 2016 roku do sieci wodociągowej prowadziło 198 przyłączy, a w 2020 roku liczba przyłączy wynosiła już 648 przyłączy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2016 roku z wodociągów korzystało 2 412 użytkowników, a w 2020 roku jest to około 3 950 osób.

Słabo rozwinięta sieć wskazuje na to, że zdecydowana większość budynków i osiedli posiada własne ujęcia wody. Na przestrzeni ostatnich lat sieć wodociągowa została rozbudowana.

4.5.2. ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW

Zgodnie z definicją zawartą w ustawach: *Prawo wodne* (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233 z późn. zm.) oraz *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973 z późn. zm.) za ścieki uważa się m.in. wody zużyte, w szczególności na cele bytowe lub gospodarcze oraz wody opadowe lub roztopowe, ujęte w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacyjne, pochodzące z powierzchni zanieczyszczonych o trwałej nawierzchni.

W zależności od pochodzenia ścieki dzieli się na: ścieki bytowe, komunalne i przemysłowe. Zanieczyszczenia niesione w ściekach obejmują substancje nieorganiczne (mineralne) i organiczne rozpuszczone oraz w formie koloidów, zawiesin i emulsji. W przeciętnym gospodarstwie domowym ilość wyprodukowanych ścieków zwykle nie przekracza 5 m³ w ciągu doby.

Długość sieci kanalizacji sanitarnej w gminie Jabłonna w 2016 roku wynosiła 19,7 km, a w 2020 roku została rozbudowana do długości 60,9 km. W 2016 roku do sieci kanalizacji sanitarnej w gminie prowadziło 631 przyłączy, natomiast w 2020 roku już 1 263 przyłączy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2016 roku z kanalizacji sanitarnej korzystało 6 580 użytkowników. W 2020 roku liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej wzrosła do 8 480 osób.

Na terenie gminy Jabłonna nie ma komunalnej oczyszczalni ścieków. Ścieki z terenu gminy odprowadzane są siecią kanalizacyjną do zewnętrznej oczyszczalni ścieków *Czajka* w Warszawie.

Na terenach pozbawionych dostępu do sieci kanalizacyjnej lub gdzie budowanie sieci kanalizacyjnej jest niekorzystne ekonomicznie, wykorzystywane są oczyszczalnie przydomowe lub zbiorniki bezodpływowe, których liczba systematycznie maleje. Pod koniec 2016 roku według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie gminy Jabłonna zarejestrowanych było 4 082 zbiorniki bezodpływowych i 40 oczyszczalni przydomowych. W porównaniu do roku 2015 liczba zbiorników zmalała o 19 sztuk. Liczba oczyszczalni przydomowych nie uległa zmianie. W GUS nie ma danych dotyczących lat 2019–2020.

4.5.2.1 KRAJOWY PROGRAM OCZYSZCZANIA ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH

Poprzez przystąpienie do Unii Europejskiej, Polska zobowiązała się do spełnienia wymogów dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. W celu identyfikacji faktycznych potrzeb w zakresie uporządkowania gospodarki ściekowej oraz uszeregowania realizacji zobowiązań w celu wywiązania się z założeń traktatowych, utworzono Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK). Celem Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych jest dokumentem strategicznym, w którym oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji miejskich i wiejskich, o RLM większej od 2 000, w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych. Program koordynuje działania gmin i przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych w realizacji infrastruktury sanitacji na ich terenach.

21 kwietnia 2016 roku Rada Ministrów przyjęła IV aktualizację *Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych 2015* (AKPOŚK 2015). Przyjęta aktualizacja zawiera listę przedsięwzięć zaplanowanych przez samorządy do realizacji w latach 2015-2021. Dotyczy ona 1502 aglomeracji, w których zlokalizowanych jest 1643 oczyszczalni ścieków komunalnych. Obecnie trwają uzgodnienia dla piątej aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (AKPOŚK 2017) wraz z oceną skutków regulacji (OSR) dla przedmiotowego projektu.

Zgodnie z ustawą *Prawo wodne* (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233 z późn. zm.) aglomeracja oznacza teren, na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane do oczyszczalni ścieków albo końcowego punktu zrzutu tych ścieków.

Zgodnie ze sprawozdaniem z wykonania Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych gmina Jabłonna wchodzi w skład aglomeracji Warszawa.

4.6. ZASOBY GEOLOGICZNE⁸

Budowa geologiczna gminy Jabłonna związana jest silnie z działalnością lodowca oraz cieków wodnych. Cały teren gminy pokrywają od powierzchni utwory czwartorzędowe. Są to przeważnie mady rzeczne, piaski eoliczne, mułki, piaski i żwiry rzeczne oraz namuły. Gmina położona jest na skraju platformy wschodnio-europejskiej, która stanowi fundament północno-wschodniej Polski. Platforma ta zbudowana jest ze skał prekambryjskich (metamorficznych i magmowych), powstałych co najmniej 570 mln lat temu. Badania geofizyczne wykazały, że w rejonie na północ od Warszawy, skały te występują na głębokości około 3 km. Paleozoik reprezentowany jest przez utwory kambru, ordowiku, syluru i permu. W rejonie Jabłonna brak jest osadów dewonu i karbonu obejmujących okres od około 400 do 245 mln lat temu. Najstarsze utwory paleozoiku nawiercone zostały w okolicy Pułtuska (kambur). Stwierdzono kwarcyty oraz łupki ilaste. Powyżej znajdują się utwory ordowiku reprezentowane przez osady ilaste i mułowcowate (wiercenie w okolicy Dębe i Radzymina). Na tych utworach leżą osady syluru (łupki graptolitowe) i permu (iłowce czerwone z anhydrytem, wapienie i dolomity oraz sole kamienne, które powstały na skutek wysychania zbiornika morskiego). Osady mezozoiczne obejmują okres od około 245 do 65 mln lat temu. Są to utwory triasowe i jurajskie (piaskowce, mułowce, łupki ilaste, anhydryty, wapienie i margle) oraz kredowe (piaskowce i mułowce oraz powyżej nich utwory powstałe w środowisku morskim: margle, margle krzemionkowe i opoki).

Utwory paleogeńsko-neogeńskie położone są na głębokości około 50-150 m p.p.m. Są to osady z okresu od około 65 do 2,5 mln lat temu, przeważnie piaski kwarcowo-glaukonitowe z przewarstwieniami mułków i iłów (oligocen), iły i piaski z przewarstwieniami mułków, lokalnie węgla brunatnych (miocen) oraz iły z przewarstwieniami mułków ilastych i piasków pylastych, lokalnie węgla brunatnych (pliocen). Brak jest utworów paleocenu i eocenu.

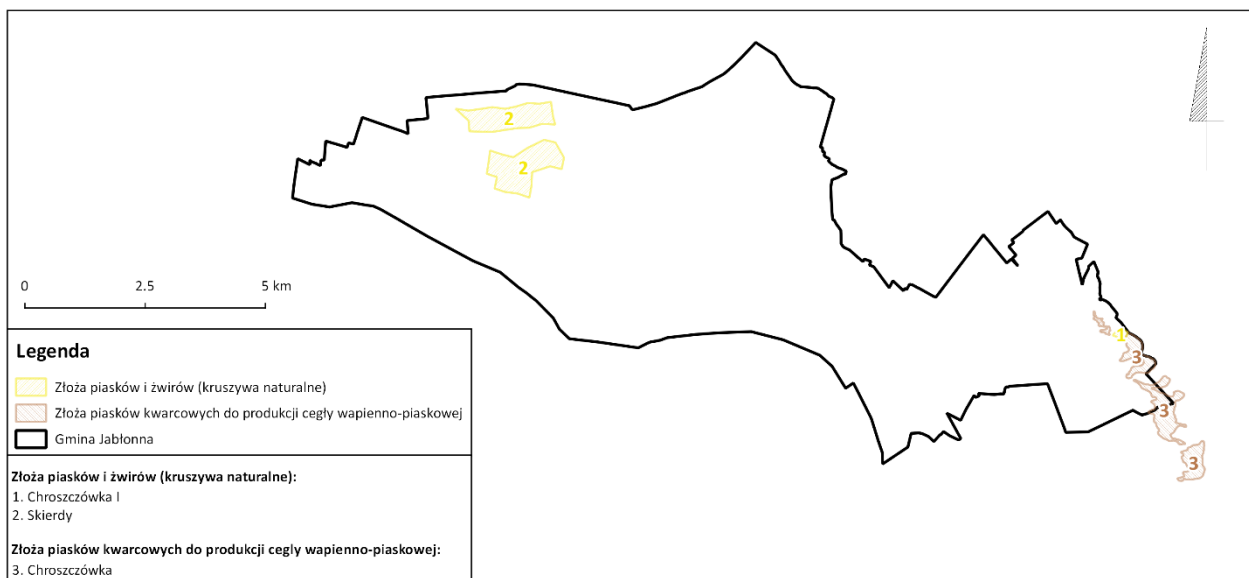
Czwartorzęd obejmuje okres od około 2,5 mln lat temu do dnia dzisiejszego. Okres ten podzielony jest na dwie epoki: plejstocen i holocen. Na obszarze obecnej gminy Jabłonna stagnował lądolód zlodowacenia południowopolskiego i środkowopolskiego. Do najstarszych utworów czwartorzędowych należą osady zlodowacenia południowopolskiego glina zwałowa, a także lokalnie piaski i żwiry wodnolodowcowe (stadiał starszy) oraz iły, mułki, piaski i żwiry rzeczne (interstadiał). Duże znaczenie na tym terenie miało zlodowacenie środkowopolskie, podczas którego osadzała się glina zwałowa, piaski i żwiry. Na powierzchni terenu widoczne są utwory czwartorzędowe powstałe w okresie zlodowacenia północnopolskiego oraz w holocenie. Utwory te są charakterystyczne dla całego obszaru Kotliny Warszawskiej, objętego widłami rzeki Wisły i Narwi. Mady rzeczne (holocen) pokrywają wschodnie tereny gminy w pasie od Jabłonna po Dąbrowę Chotomowską oraz w zachodniej części gminy w pasie Janówek Drugi - Skierdy. Mady, mułki, piaski i żwiry rzeczne (zlodowacenie północnopolskie) pokrywają środkową część gminy, w szczególności teren, na którym znajdują się obecnie Lasy Chotomowskie. Ponadto, na powierzchni terenu występują lokalnie piaski eoliczne na wydmach (okolice: na obszarze Lasów

⁸ źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2009-2016

Chotomowskich, wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 630 na wysokości Rajszew - Chotomów). Wzdłuż Wisły zalegają utwory holoceńskie, do których należą mułki, piaski i żwiry rzeczne oraz miejscami namuły.

4.6.1. ZŁOŻA SUROWCÓW MINERALNYCH

Na terenie gminy Jabłonna występują czwartorzędowe złoża kruszyw naturalnych (piasku) oraz złoża piasków kwarcowych do produkcji cegły wapienno-piaskowej. Według *Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce* według stanu na koniec 2020 roku na omawianym terenie udokumentowane były trzy złoża. Lokalizacja złóż przedstawiona została na mapie 5.

Mapa 4. Złoża surowców mineralnych na terenie gminy Jabłonna

źródło: opracowanie własne na podstawie Państwowego Instytutu Geologicznego - Państwowego Instytutu Badawczego

W 2016 roku wydobyto 11 tys. t piasków i żwirów ze złoża Choszczówka I. W 2020 roku eksploatacja nie była prowadzona. Złoże jest zagospodarowane i eksploatowane okresowo. Dokładną charakterystykę złóż, z uwzględnieniem lat 2016-2020, przedstawiono w tabelach 9. i 10.

Tabela 9. Wykaz złóż na terenie gminy Jabłonna w latach 2016 i 2020

NAZWA ZŁOŻA	SPOSÓB ZAGOSPODAROWANIA		ZASOBY				WYDOBYCIE	
			GEOLOGICZNE BILANSOWE		PRZEMYSŁOWE			
	2016	2020	2016	2020	2016	2020	2016	2020
Złoża piasków i żwirów [tys. t.]								
Choszczówka I	E	T	123	132	123	132	11	-
Skierdy	P	P	99 890	99 890	-	-	-	-
Złoża piasków kwarcowych do produkcji cegły wapienno-piaskowej [tys. m³]								
Choszczówka	Z	Z	8 821,00	8 821,00	-	-	-	-

Objaśnienia:

złoże zawierające piasek ze żwirem

E - złoże eksploatowane

M - złoże skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym

P - złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie (w kat. C₂+D, a w przypadku ropy i gazu - w kat. C)
R - złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo (w kat. A+B+C₁, a w przypadku ropy i gazu - w kat. A+B)
T - złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo
Z - złoża, z którego wydobycie zostało zaniechane

źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2016 r. oraz 31 XII 2020 r., PIG-PIB Warszawa

Tabela 10. Charakterystyka złóż na terenie gminy Jabłonna

NAZWA ZŁOŻA	TYP KOPALIN	KOPALINY WG NKZ	FORMA ZŁOŻA	STAN ZAGOSPODAROWANIA	POW. ZŁOŻA [ha]	MIĄŻSZOŚĆ ZŁOŻA [m]	
						MIN	MAX
Choszczówka	piaski kwarcowe do produkcji cegły wapienno-piaskowej <i>podtyp: piasek kwarc. niezawodniony</i>	złoża piasków przem. materiałów wapienno-piaskowych (silikatowych)	wydma	eksploatacja złoża zaniechana	116,00	2,00	17,20
Choszczówka I	kruszywa naturalne <i>podtyp: piasek</i>	złoża piasków budowlanych	wydma	złoże zagospodarowane	3,72	2,50	17,00
Skierdy	kruszywa naturalne <i>podtyp: piasek</i>	złoża piasków budowlanych	pokładowa	złoże rozpoznane wstępnie	188,60	15,20	35,40

źródło: opracowanie własne na podstawie Systemu Gospodarki i Ochrony Bogactw Mineralnych MIDAS

4.6.2. TERENY OSUWISK ORAZ TERENY ZAGROŻONE RUCHAMI MASOWYMI ZIEMI⁹

Ruchy masowe ziemi (inaczej zwane grawitacyjnymi) są jednymi z najbardziej rozpowszechnionych zjawisk powodujących katastrofy naturalne. Polegają one na grawitacyjnym przesuwaniu się pokrywy zwietrzelinowej w dół stoku lub innego nachylonego obszaru. Ich intensywność rośnie wraz z kątem nachylenia stoku. Do ruchów masowych należą między innymi następujące procesy: osuwanie, obrywanie, odpadanie oraz splezywanie.

Najczęstszym wynikiem tych ruchów jest powstanie osuwisk. Osuwisko to forma terenu powstała w wyniku osuwania się mas skalnych lub pokrywy zwietrzelinowej w dół na skutek siły grawitacji. Występuje na ogół w obrębie stoków dojrzałych o nachyleniu powyżej 55°.

Na powstawanie i rozwój osuwisk wpływ mogą mieć czynniki bierno - pasywne. Są to cechy (właściwości) zbocza, które istnieją obiektywnie oraz są niezmiennie w krótkim i średnim horyzoncie czasowym, np. elementy budowy geologicznej czy geometria zbocza. Czynniki aktywne (zmienne) to zjawiska i procesy oddziałujące na zbocze z zewnątrz, o zmiennej intensywności i sile działania np. opady atmosferyczne, itp. (Zabuski i in., 1999). Wśród czynników aktywnych wyróżniamy czynniki naturalne, pochodzące od sił przyrody (opady atmosferyczne, podcięcie zbocza przez ciek wodny, krążenie wód podziemnych, trzęsienia ziemi itp.) oraz czynniki sztuczne - antropogeniczne, m.in.:

- wahania wody w sztucznych zbiornikach wodnych;
- obciążanie stoków przez zabudowę;
- zmiany szaty roślinnej np. wylesianie stoków;
- intensywny ruch kołowy.

Na terenie gminy Jabłonna nie ma udokumentowanych żadnych osuwisk oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi.

⁹ źródło: Zabuski L., Thiel K., Bober L., 1999, *Osuwiska we fliszu Karpat polskich. Geologia - modelowanie - obliczenia stateczności*, Bud. Wod. PAN, Gdańsk s. 171,

4.7. GLEBY

Na obszarze gminy dominującym typem gleb są gleby brunatne wylugowane, które stanowią 89% ogólnej powierzchni. Mniejszy udział zajmują mady oraz zdegradowane czarne ziemie na najniższych terasach zalewowych Wisły¹⁰.

Na obszarze gminy Jabłonna występują głównie gleby V klasy bonitacyjnej. W tabeli 11. zaprezentowano udział poszczególnych klas bonitacyjnych w ogólnej powierzchni gruntów. W tabeli nie ujęto 2 460 ha lasów stanowiących grunty bez nadawanej klasy bonitacyjnej (np. rowy lub grunty lasów państwowych).

Tabela 11. Klasy bonitacyjne gleb na terenie gminy Jabłonna

RODZAJ GRUNTU	UDZIAŁ POSZCZEGÓLNYCH KLAS BONITACYJNYCH W OGÓLNEJ POWIERZCHNI GRUNTÓW [ha]								
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VIz
GRUNTY ORNE	-	-	7	19	100	375	641	387	2
ŁĄKI	-	-	33		86		25	5	
PASTWISKA	-	-	85		116		192	55	
LASY	-	-	-		9		234	131	

Objaśnienia:

Klasy bonitacyjne gleb: **I** - gleby najlepsze || **II** - gleby bardzo dobre || **III** - gleby dobre (**IIIa** - gleby dobre, **IIIb** - gleby średnio dobre) || **IV** - gleby średniej jakości (**IVa** - gleby średniej jakości, lepsze; **IVb** - gleby średniej jakości, gorsze) || **V** - gleby słabe || **VI** - gleby naj słabsze (**VIz** - gleby naj słabsze, trwale za suche lub za mokre)

źródło: Starostwo Powiatowe w Legionowie

4.7.1. MONITORING CHEMIZMU GLEB ORNYCH

Monitorowanie chemizmu gleb ornych prowadzone jest w systemie monitoringu krajowego przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG) w Puławach. Badania te wykonywane są cyklicznie, w okresach pięcioletnich. Ostatnie badania gleb były prowadzone w roku 2020, lecz do dnia 18 października 2021 roku na stronie IUNG nie zaktualizowano danych dotyczących monitoringu.

W ramach krajowej sieci, na którą składało się 216 punktów pomiarowo-kontrolnych zlokalizowanych na glebach użytkowanych rolniczo na terenie kraju, w województwie mazowieckim wytypowano do badań 20 punktów pomiarowych.

Na terenie gminy Jabłonna nie zlokalizowano żadnego punktu badawczego. W powiecie legionowskim badania chemizmu gleb zostały przeprowadzone w miejscowości Janówek Pierwszy (gmina Wieliszew).

4.7.2. ZANIECZYSZCZENIA GLEB¹¹

Według stanu na dzień 18 października 2021 roku na terenie gminy Jabłonna nie toczy się żadne postępowanie administracyjne w zakresie zanieczyszczenia środowiska na podstawie ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 roku o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2020 r. poz. 2187) oraz ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973 z późn. zm.).

Brak postępowania administracyjnego nie przesądza jednak o braku przekroczenia standardów jakości gleb i ziemi na ww. terenie.

¹⁰ źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2009-2016

¹¹ źródło: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Warszawie

4.8. GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW

Odpady komunalne zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2012 roku *o odpadach* (Dz. U. z 2022 r. poz. 699) to odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych. Odpady komunalne wytwarzane są przede wszystkim przez gospodarstwa domowe oraz obiekty infrastruktury (handel, usługi i rzemiosło, targowiska, szkolnictwo itp.).

4.8.1. ODPADY KOMUNALNE

Gmina Jabłonna wchodzi w skład jednego z regionów gospodarki odpadami komunalnymi w województwie mazowieckim. Regiony zostały wydzielone w aktualnie obowiązującym *Planie Gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego*.

Region gospodarki odpadami komunalnymi to określony w wojewódzkim planie gospodarki odpadami obszar sąsiadujących ze sobą gmin liczących łącznie co najmniej 150 000 mieszkańców lub obszar jednej gminy liczącej co najmniej 500 000 mieszkańców.

Na terenie gminy Jabłonna nie ma regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) służących do przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i odpadów zielonych. W związku z powyższym gmina Jabłonna nie ma możliwości zagospodarowania tych odpadów na swoim terenie. Cały strumień odpadów komunalnych został skierowany do instalacji poza granice gminy.

W tabeli 12. przedstawiono ilość odpadów komunalnych wytworzonych na terenie Gminy Jabłonna odebranych od właścicieli, na których zamieszkują mieszkańcy, jak i tych na których nie zamieszkują np. działalność gospodarcza, jednostki oświatowe czy miejsca użyteczności publicznej w 2015, 2016 i 2020 roku. Z przedstawionej poniżej tabeli wynika, że z terenu Gminy Jabłonna w 2020 roku odebrano odpady komunalne o łącznej masie 9 467,479 Mg, w tym 4 560,973 Mg niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych (20 03 01).

Tabela 12. Zestawienie ilości odpadów komunalnych zebranych z terenu gminy Jabłonna w 2015, 2016 i 2020 roku

KOD ODPADÓW	RODZAJ ODPADU	2015	2016	2020
		[Mg]	[Mg]	[Mg]
15 - Odpady opakowaniowe; sorbenty, tkaniny do wycierania, materiały filtracyjne i ubrania ochronne nieujęte w innych grupach				
15 01 - Odpady opakowaniowe (włącznie z selektywnie gromadzonymi komunalnymi odpadami opakowaniowymi)				
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	329,70	83,505	188,7
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	318,30	14,582	5,715
15 01 04	Opakowania z metali	10,40		
15 01 05	Opakowania wielomateriałowe	4,90		
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	331,20	1 661,552	1 536,52
15 01 07	Opakowania ze szkła	361,70	228,357	173,17
16 - Odpady nieujęte w innych grupach				
16 01 - Zużyte lub nienadające się do użytkowania pojazdy (włączając maszyny pozadrogowe), odpady z demontażu, przeglądu i konserwacji pojazdów (z wyłączeniem grup 13 i 14 oraz podgrup 16 06 i 16 08)				
16 01 03	Zużyte opony	8,60	2,424	

KOD ODPAD ÓW	RODZAJ ODPADU	2015	2016	2020
		[Mg]	[Mg]	[Mg]
17 - Odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (włączając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych)				
17 01 - Odpady materiałów i elementów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (np. beton, cegły, płyty, ceramika)				
17 01 01	Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów	30,00		8,0
17 01 02	Gruz ceglany	68,00		
17 01 07	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	0,90		67,39
17 09 - Inne odpady z budowy, remontów i demontażu				
17 09 04	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02 i 17 09 03	109,80	41,0	34,49
19 - Odpady z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych				
19 12 - Odpady z mechanicznej obróbki odpadów (np. obróbki ręcznej, sortowania, zgniatania, granulowania) nieujęte w innych grupach				
19 12 12	Inne odpady (w tym zmieszane substancje i przedmioty) z mechanicznej obróbki odpadów inne niż wymienione w 19 12 11	0,20		
20 - Odpady komunalne łącznie z frakcjami gromadzonymi selektywnie				
20 01 - Odpady komunalne segregowane i gromadzone selektywnie (z wyłączeniem 15 01)				
20 01 10	Odzież	-	2,029	0,25
20 01 11	Tekstylia	-		0,12
20 01 13*	Rozpuszczalniki	0,20		
20 01 21*	Lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć	0,50	-	-
20 - Odpady komunalne łącznie z frakcjami gromadzonymi selektywnie				
20 01 - Odpady komunalne segregowane i gromadzone selektywnie (z wyłączeniem 15 01)				
20 01 23*	Urządzenia zawierające freony	0,10	2,29	
20 01 26*	Oleje i tłuszcze inne niż wymienione w 20 01 25	0,10		-
20 01 27*	Farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszcze i żywice zawierające substancje niebezpieczne	-		-
20 01 28	Farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszcze i żywice inne niż wymienione w 20 01 27	0,30		-
20 01 32	Leki inne niż wymienione w 20 01 31	0,20	0,503	0,46
20 01 33*	Baterie i akumulatory łącznie z bateriami i akumulatorami wymienionymi w 16 06 01, 16 06 02 lub 16 06 03 oraz niesortowane baterie i akumulatory zawierające te baterie	-	0,18	-
20 01 34	Baterie i akumulatory inne niż wymienione w 20 01 33			0,221
20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	0,90	0,56	-
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	2,00	5,911	5,5

KOD ODPAD ÓW	RODZAJ ODPADU	2015	2016	2020
		[Mg]	[Mg]	[Mg]
20 01 38	Drewno inne niż wymienione w 20 01 37	-	13,18	
20 01 99	Inne niewymienione frakcje zbierane w sposób selektywny	-	124,39	135,03
20 02 - Odpady z ogrodów i parków (w tym z cmentarzy)				
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	314,70	945,55	2 352,08
20 03 - Inne odpady komunalne				
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	3 666,70	3 217,434	4 560,97 3
20 03 06	Odpady ze studzienek kanalizacyjnych	9,50		
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	137,80	257,02	398,86
		5 706,7	6 600,46 7	9 467,4 79

źródło: Roczna analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Jabłonna 2015
Roczna analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Jabłonna 2016
Roczna analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Jabłonna 2020

Priorytetowym zadaniem dla gminy Jabłonna na lata następne jest dalsze uświadamianie mieszkańców gminy w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w celu ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów komunalnych oraz racjonalnego sortowania odpadów komunalnych w celu osiągnięcia określonych przez Unię Europejską poziomów odzysku i recyklingu odpadów.

4.8.2. AZBEST I WYROBY ZAWIERAJĄCE AZBEST

Azbest znajduje się w wykazie substancji niebezpiecznych sporządzonym przez Ministra Zdrowia jako substancja o udokumentowanym działaniu rakotwórczym stanowiącym poważne zagrożenie zdrowia przy długotrwałym oddziaływaniu na drogi oddechowe. Od roku 1997 w Polsce obowiązuje zakaz stosowania wyrobów zawierających azbest, wykorzystywanie wyrobów zawierających azbest dopuszcza się w użytkowanych urządzeniach nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 roku.

Można założyć, iż na obszarze gminy Jabłonna wyroby zawierające azbest występują przede wszystkim w obiektach budowlanych mieszkalnych i gospodarczych, głównie w postaci różnego rodzaju płyt azbestowo-cementowych wykorzystywanych w latach ubiegłych do wykonania pokryć dachowych oraz elewacji budynków (np. W02 - płyty azbestowo-cementowe faliste dla budownictwa).

Usuwanie wyrobów zawierających azbest wymaga zachowania szczególnych procedur postępowania i przestrzegania przepisów, aby nie następowała emisja włókien azbestowych do środowiska i nie powodowała narażenia zdrowia ludzkiego.

Biorąc pod uwagę upływ czasu i naturalne procesy zużycia, stan tych elementów będzie się w miarę upływu lat pogarszał, a problem, zgodnego z prawem, zagospodarowania odpadów azbestowych będzie z roku na rok narastał. Prognozę ilości usuwanych wyrobów zawierających azbest oparto o założenia Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski. Ustalono, że zewidencjonowana ilość wyrobów zawierających azbest zostanie usunięta do 2032 roku w sposób systematyczny. Zgodnie z tym, by usunąć całkowicie wyroby azbestowe z terenu gminy Jabłonna, od 2022 roku licząc, należałoby usuwać około 46,55 Mg (46 550 kg) rocznie. Dane o wyrobach zawierających azbest: zinwentaryzowanych, unieszkodliwionych i pozostałych do unieszkodliwienia z terenu gminy Jabłonna przedstawiono w tabeli 13.

Tabela 13. Masa wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Jabłonna

ZINWENTARYZOWANE [kg]	UNIESZKODLIWIONE [kg]	POZOSTAŁE DO UNIESZKODLIWIENIA [kg]
-----------------------	-----------------------	-------------------------------------

OGÓLEM	OSOBY FIZYCZNE	OSOBY PRAWNE	OGÓLEM	OSOBY FIZYCZNE	OSOBY PRAWNE	OGÓLEM	OSOBY FIZYCZNE	OSOBY PRAWNE
648 329	587 679	60 650	136 274	135 714	560	512 055	451 965	60 090

źródło: Baza Azbestowa, www.bazaazbestowa.gov.pl (stan na dn. 18.10.2021 r.)

Obecnie, na terenie gminy, trwa kontynuacja *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jabłonna na lata 2017-2032*, którego aktualizacja wraz z aktualizacją inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest została sporządzona w ramach dofinansowania z Ministerstwa Rozwoju. Gmina Jabłonna corocznie występuje do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie o środki na usuwanie azbestu.

4.8.3. ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW

Zgodnie z dyrektywą ramową o odpadach (dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 roku w sprawie odpadów oraz uchylającą niektóre dyrektywy, będącą kluczowym aktem prawa Unii Europejskiej w dziedzinie gospodarki odpadami, dążeniem wspólnoty jest stworzenie *społeczeństwa recyklingu*, którego celem będzie *unikanie wytwarzania odpadów oraz wykorzystywanie odpadów jako zasobów*. Art. 29 dyrektywy stanowi podstawę do opracowania programów zapobiegania powstawaniu odpadów, których celem będzie przerwanie powiązania pomiędzy wzrostem gospodarczym a wytwarzaniem odpadów mających wpływ na środowisko. Państwa członkowskie zostały zobowiązane do opracowania programów zapobiegania powstawaniu odpadów do dnia 12 grudnia 2013 roku. W programach ustala się cele zapobiegania powstawaniu odpadów, określa istniejące środki zapobiegawcze i ocenia użyteczność przykładów środków wskazanych w załączniku IV dyrektywy ramowej o odpadach lub innych stosownych środków, a także określa odpowiednie właściwe jakościowe lub ilościowe poziomy odniesienia dla przyjętych środków zapobiegania powstawaniu odpadów, w celu nadzorowania i oceny postępu w zakresie tych środków.

Ogólne ramy zapobiegania powstawaniu odpadów na poziomie krajowym ustala przyjęty uchwałą nr 88 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2016 roku *Krajowy plan gospodarki odpadami 2022* (M.P. z 2016 r. poz. 784). Głównym celem *Krajowego planu gospodarki odpadami 2022* jest zatem zapobieganie powstawaniu odpadów, a następnie, zgodnie z przyjętą hierarchią, ich zagospodarowanie. *Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów* ma natomiast za zadanie uszczegółowienie w jednym dokumencie działań w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów zarówno na poziomie krajowym jak i na poziomie województw. W związku z tym na szczeblu krajowym i wojewódzkim podejmowane są przede wszystkim następujące działania:

- intensyfikacja edukacji ekologicznej promującej właściwe postępowanie z odpadami oraz prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnych w tym zakresie;
- wspieranie wdrażania efektywnych ekonomicznie i ekologicznie technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym technologii pozwalających na odzyskiwanie energii zawartej w odpadach w procesach termicznego i biochemicznego ich przekształcania;
- wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów;
- wyeliminowanie praktyk niewłaściwej eksploatacji i rekultywacji składowisk odpadów;
- podniesienie stawek opłat za zbieranie zmieszanych odpadów komunalnych;
- podniesienie stawek opłat za składowanie odpadów, w szczególności zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów ulegających biodegradacji oraz odpadów wcześniej nieprzetworzonych;
- objęcie 100% mieszkańców systemem selektywnego odbierania odpadów komunalnych.

2 grudnia 2015 roku Komisja Europejska przyjęła pakiet dotyczący gospodarki odpadami i obiegu zamkniętego, w którym jednym z kluczowych elementów jest wspólny cel dla całej Unii Europejskiej dotyczący wzrostu poziomu recyklingu odpadów do 2030 roku (opakowaniowych do 75%, komunalnych do 65%). Ustalono także wiążący cel zakładający ograniczenie ilości wszystkich składowanych odpadów do maksymalnie 10% do 2030 roku. W ramach pakietu przewiduje się m.in. wprowadzanie przez Państwa członkowskie obligatoryjnego

selektywnego zbierania bioodpadów. Ograniczenie składowania odpadów ulegających biodegradacji związane jest z rozwojem i budową linii technologicznych do ich przetwarzania, w tym:

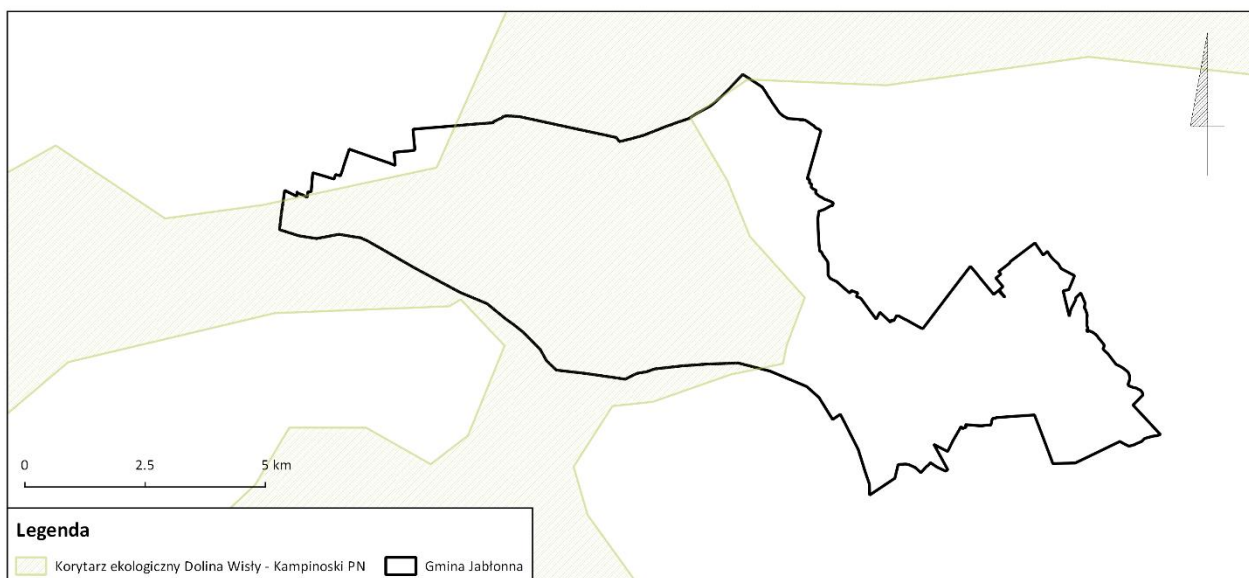
- kompostowni odpadów organicznych zbieranych selektywnie;
- instalacji do fermentacji odpadów organicznych zbieranych selektywnie;
- instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych z komponentem przekształcania odpadów pochodzących z przetworzenia odpadów komunalnych oraz RDF, z odzyskiem energii, przy uwzględnieniu wymaganych poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu.

Na terenie gminy nie ma czynnych instalacji takich jak: spalarnie, biogazownie, sortownie i składowiska odpadów.

4.9. ZASOBY PRZYRODNICZE

Celem ochrony przyrody jest utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów oraz zachowanie różnorodności biologicznej poprzez zapewnienie ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów, wraz z ich siedliskami, przez ich utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony. Głównym zadaniem jest ochrona walorów krajobrazowych, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień, utrzymywanie lub przywracanie do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, a także pozostałych zasobów, tworów i składników przyrody oraz kształtowanie właściwych postaw człowieka wobec przyrody przez edukację, informowanie i promocję w dziedzinie ochrony przyrody¹².

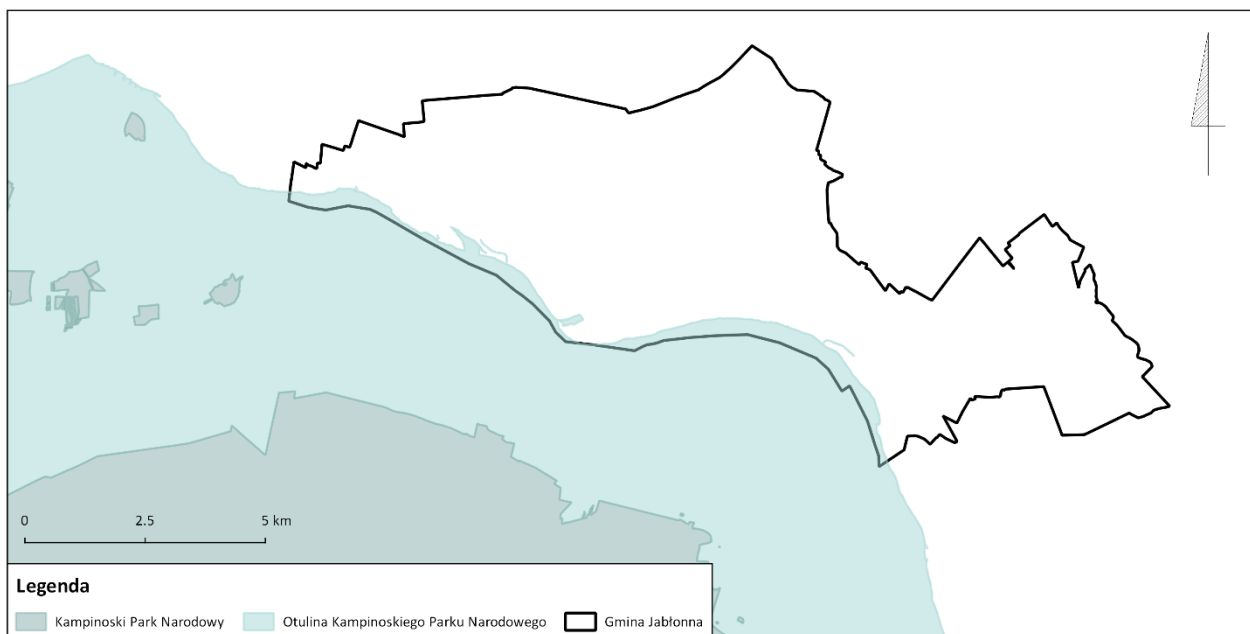
Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 roku *o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2022 r. poz. 916) korytarz ekologiczny to obszar umożliwiający migrację roślin, zwierząt lub grzybów. Przez teren gminy przechodzi korytarz ekologiczny Dolina Wisły – Kampinoski (Mapa 6.). Obszar gminy Jabłonna nie stanowi wyodrębnionej i samodzielnej jednostki przyrodniczej, ale funkcjonuje dzięki licznym powiązaniom z otaczającymi go elementami przyrodniczymi tworząc spójny system.

Mapa 5. Korytarze ekologiczne na terenie gminy Jabłonna
źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

¹² źródło: Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku *o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2022 r. poz. 916)

Dodatkowo na południowo-zachodni fragment gminy Jabłonna (rzekę Wisłę) zachodzi otulina Kampinoskiego Parku Narodowego (Mapa 7.).

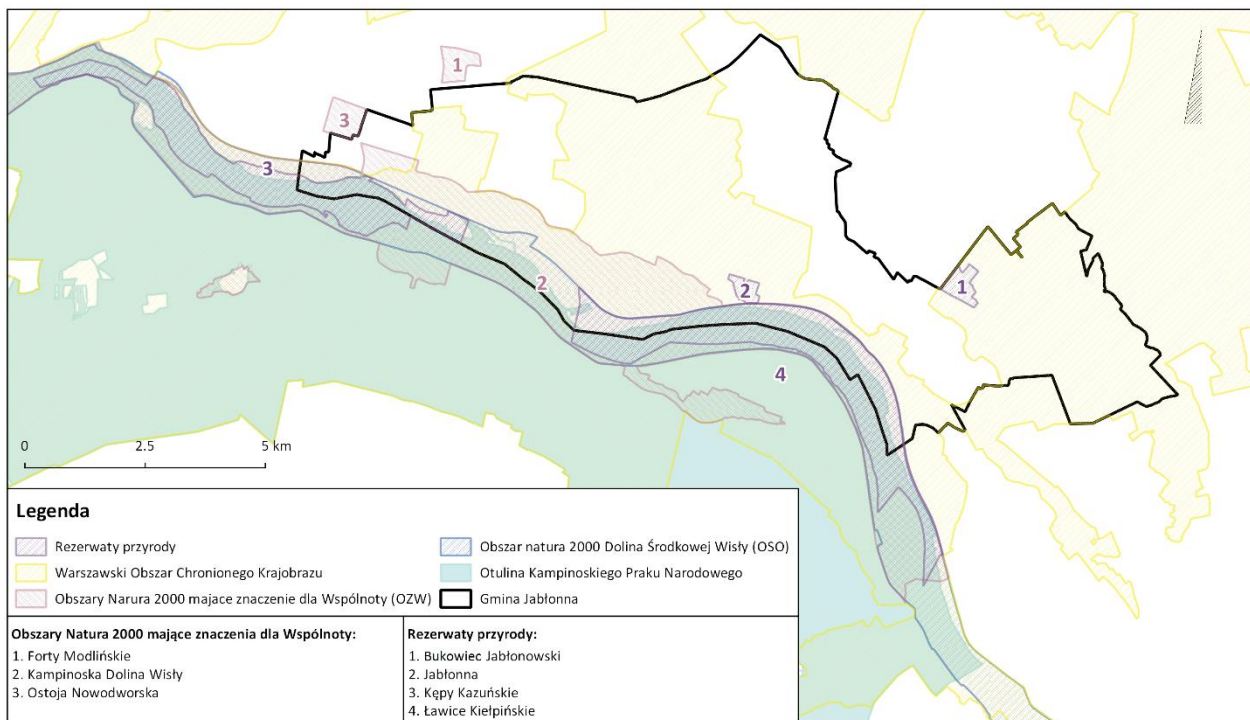
Mapa 6. Otulina Kampinoskiego Parku Narodowego na terenie gminy Jabłonna
źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

Za otulinę uznaje się wydzielony obszar ochronny wokół chronionego przyrodniczo terenu (zazwyczaj parków narodowych i krajobrazowych), zabezpieczający go przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z działalności człowieka (definicja według ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku *o ochronie przyrody*). Otulina nie jest, w rozumieniu art. 5 ust. 14 ww. ustawy, formą ochrony przyrody, lecz obszarem, na którym działalność człowieka nie może negatywnie oddziaływać na przyrodę obszaru chronionego.

4.9.1. FORMY OCHRONY PRZYRODY

Na terenie gminy Jabłonna występuje wiele obszarów chronionych, m.in. cztery Rezerwaty Przyrody, Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu, jeden obszar specjalnej ochrony ptaków oraz jeden obszar Natura 2000 mający znaczenie dla Wspólnoty.

Około 70% powierzchni gminy jest objęte przynajmniej jednym rodzajem ochrony obszarowej. Formy ochrony przyrody mogą się nakładać na siebie. Na mapie 8. zaprezentowano rozmieszczenie oraz lokalizacje obszarów prawnie chronionych na terenie gminy Jabłonna oraz w bliskim jej sąsiedztwie.

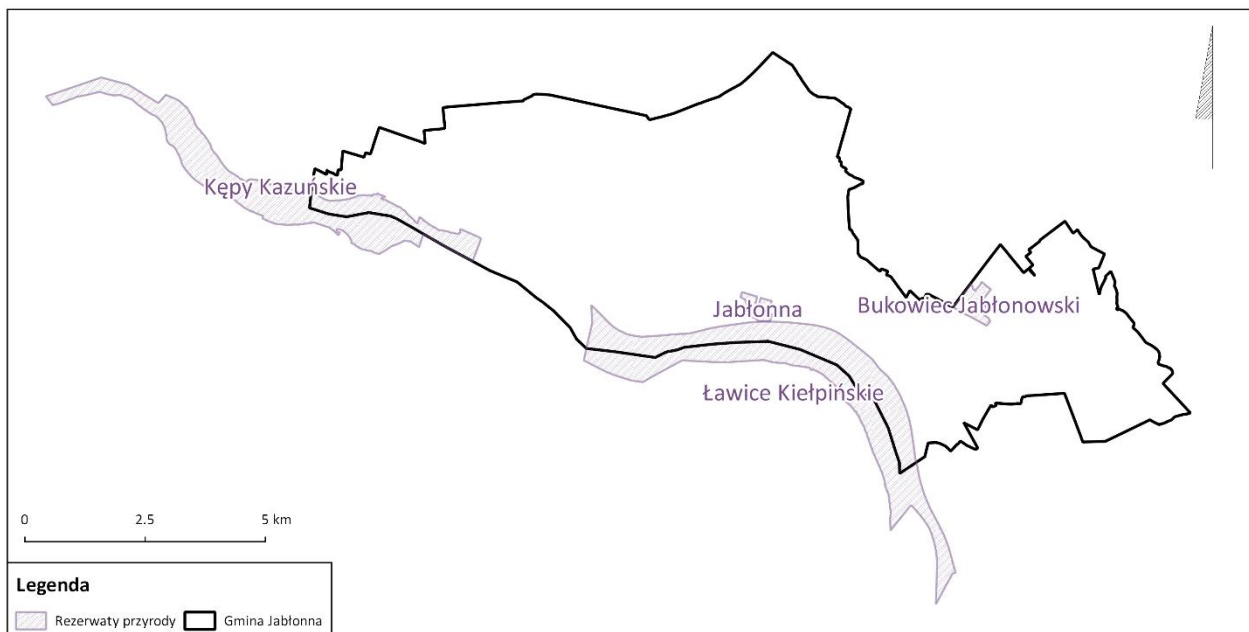

Mapa 7. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Jabłonna
 źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

4.9.1.1. REZERWATY PRZYRODY

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 roku *o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2022 r. poz. 916) rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Na terenie gminy Jabłonna zlokalizowane są w całości lub częściowo (Kępy Kazuńskie, Ławice Kiełpińskie) cztery rezerваты przyrody. Na mapie poniżej zaprezentowano rozmieszczenie rezerwatów przyrody w granicach gminy.

Mapa 8. Rezerваты przyrody na terenie gminy Jabłonna
 źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

REZERWAT PRZYRODY *BUKOWIEC JABŁONOWSKI*

Rezerwat utworzony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 czerwca 1990 r. w sprawie uznania za rezerваты przyrody (M. P. z 1990 r. Nr 31, poz. 248). Powierzchnia rezerwatu wynosi 36,87 ha. Dla ww. rezerwatu obowiązuje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 21 lipca 2020 r. w sprawie rezerwatu przyrody *Bukowiec Jabłonowski*. Według dominującego przedmiotu ochrony jest to rezerwat fitocentyczny (PFi),- zbiorowisk leśnych (zl), a według głównego typu ekosystemu to rezerwat lasów i borów (EL) - lasów mieszanych nizinnych (lmn). Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie zbiorowisk leśnych o charakterze naturalnym z fragmentami drzewostanów bukowych i stanowiskami brzozy czarnej.

Około 70% powierzchni Rezerwatu pokrywa roślinność lasów mieszanych z panującym dębem, udziałem sosny, buka i brzozy brodawkowatej, sporadycznie brzozy czarnej. Licznie występuje tu kruszyna i wiciokrzew w warstwie krzewów. Wiek pojedynczych dębów i buków sięga 150 lat, niektóre z nich, zwłaszcza buki, osiągają wymiary pomnikowe. Znaczną powierzchnię rezerwatu zajmują bory świeże z runem czernicowo-wrzosowiskowym i ponad stuletnim drzewostanem. Największe walory rezerwatu to zróżnicowanie drzewostanów i zbiorowisk leśnych od borów po grądy, przewaga starych drzewostanów zarówno iglastych, jak i liściastych, a także wyspowe rozmieszczenie odnawiającego się buka poza jego naturalnym zasięgiem, oraz obecność dorodnych egzemplarzy brzozy czarnej. Zgodnie z Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 21 lipca 2020 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody *Bukowiec Jabłonowski* dla rezerwatu obowiązuje plan ochronny do 2040 roku.

REZERWAT PRZYRODY *JABŁONNA*

Rezerwat utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 15 grudnia 1980 roku w sprawie uznania za rezerваты przyrody (M.P. z 1980 r. Nr 30, poz. 171 z późn. zm.). Powierzchnia rezerwatu wynosi 21,66 ha. Został utworzony w celu ochrony naturalnych zbiorowisk leśnych o dużym zróżnicowaniu typologicznym i siedliskowym, z fragmentami świetlistej dąbrowy. Według głównego przedmiotu ochrony jest to rezerwat fitocentyczny - zbiorowisk leśnych (Fi-zl), a według głównego typu środowiska to rezerwat lasów i borów - lasów mieszanych nizinnych (L-lmn).

Obszar rezerwatu wykazuje urozmaicenie siedliskowe jak również geomorfologiczne. W kierunku z północy na południe teren rezerwatu stopniowo się obniża, tworząc wąwozy erozyjne. W tej niżej położonej części występują zbiorowiska grądowe z drzewostanami dębowo - sosnowymi i dębowymi. Warstwę dolną tworzy grab z domieszką lipy drobnolistnej, dębu szypułkowego, klonu i wiązu polnego. W warstwie krzewów występuje kruszyna i czeremcha zwyczajna. W części północnej rezerwatu występują zbiorowiska uboższe - borowe z fragmentami świetlistej dąbrowy. Dominują tu 140-letnie drzewostany sosnowe z udziałem dębu. W warstwie krzewów występuje jałowiec, kruszyna, berberys oraz dąb szypułkowy. W warstwie runa do najciekawszych gatunków należą: koniczyna dwukłosa, gorysz pagórkowaty, dzwonek brzoskwiniolistny, pięciornik biały.

REZERWAT PRZYRODY KĘPY KAZUŃSKIE

Rezerwat faunistyczny, o powierzchni 544,28 ha utworzony Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 23 grudnia 1998 roku w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. U. z 1998 r. Nr 166, poz. 1224) celem zachowania ostoi lęgowych rzadkich i ginących gatunków ptaków, występujących na obszarze rzeki Wisły.

Wisła na terenie rezerwatu tworzy liczne wyspy i starorzecza. Występuje tu roślinność w różnych stadiach sukcesji, od wodnej poprzez szuwarową i bagienną do lasów olszowych. Na piaszczystych łachach występują zbiorowiska *Limosella aquatica* i *Cerperus fuscus* oraz lepieźnika kutnerowatego. Wyspy starsze porośnięte są głównie wierzbami krzaczastymi. Najczęstsze są tu wierzba wiciowa i wierzba trójpręcikowa, świadczące o przekształcaniu środowiska w łęg topolowo-wierzbowy. Fauna rezerwatu jest bogata w ptaki wodno-błotne. Występuje tu ok. 30 gatunków lęgowych i 40 zalatujących. Z ptaków lęgowych najliczniej reprezentowana jest mewa pospolita, rybitwa zwyczajna oraz rybitwa białoczelna.

REZERWAT PRZYRODY ŁAWICE KIELPIŃSKIE

Utworzony rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 23 grudnia 1998 roku w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. U. z 1998 r. Nr 166, poz. 1224). Powierzchnia rezerwatu wynosi 804,11 ha. Jest to obszar ostoi lęgowych rzadkich i ginących gatunków ptaków występujących na obszarze doliny rzeki Wisły.

Cały rezerwat obejmuje przeszło 7 km odcinek Wisły, na którym rzeka utworzyła liczne wyspy, przy czym w południowej części rezerwatu są to piaszczyste ławice o niskim stopniu rozwoju roślinności, będące miejscem lęgowym kolonii rybitw białoczelnych. W części północnej rezerwatu zlokalizowane są starsze wyspy pokryte wiklinowiskami. Najczęściej występuje tu wierzba biała i purpurowa. Wśród awifauny najliczniejsze gatunki lęgowe to mewa pospolita, mewa śmieszka i rybitwa zwyczajna. Wśród gatunków zalatujących, rzadkich należy wymienić siewkę złotą, biegusa zmiennego, kulika wielkiego, brodziec zmiennego oraz rybitwę popielatą.

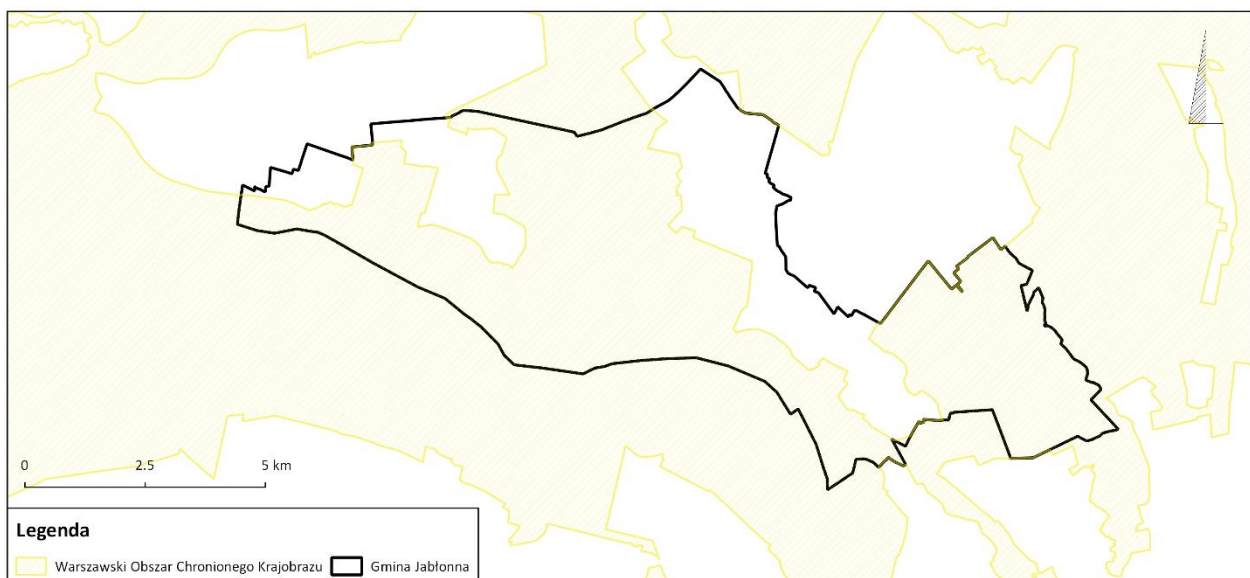
4.9.1.2. WARSZAWSKI OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Na teren gminy Jabłonna zachodzi Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu.

Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu został wyznaczony rozporządzeniem Wojewody Warszawskiego z dnia 29 sierpnia 1997 r. w sprawie utworzenia obszaru chronionego krajobrazu na terenie województwa warszawskiego (Dz. Urz. z 1997 r. Nr 43, poz. 149). Obejmuje kompleksy leśne, obszary wydmowe oraz tereny doliny Wisły. W granicach Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu wyodrębniono strefę szczególnej ochrony ekologicznej, obejmującą wybrane tereny miast i wsi oraz obszary o wzmożonym naporze urbanistycznym, posiadające szczególne wartości przyrodnicze.

Całkowita powierzchnia Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu na terenie gminy wynosiła w 2020 roku 4 532,00 ha¹³.

¹³ źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

Mapa 9. Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu na terenie gminy Jabłonna
 źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

4.9.1.3. OBSZARY NATURA 2000

Natura 2000 jest programem sieci obszarów objętych ochroną przyrody na terytorium Unii Europejskiej. Celem programu jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uważane są za cenne i zagrożone w skali całej Europy. Wspólne działanie na rzecz zachowania dziedzictwa przyrodniczego Europy w oparciu o jednolite prawo ma na celu optymalizację kosztów i spotęgowanie korzystnych dla środowiska efektów.

Podstawą programu Natura 2000 są dwie unijne dyrektywy - tzw. dyrektywa ptasia, przyjęta w 1979 roku a następnie zastąpiona dyrektywą z 2009 roku oraz tzw. dyrektywa siedliskowa (habitatowa) z 1992 roku.

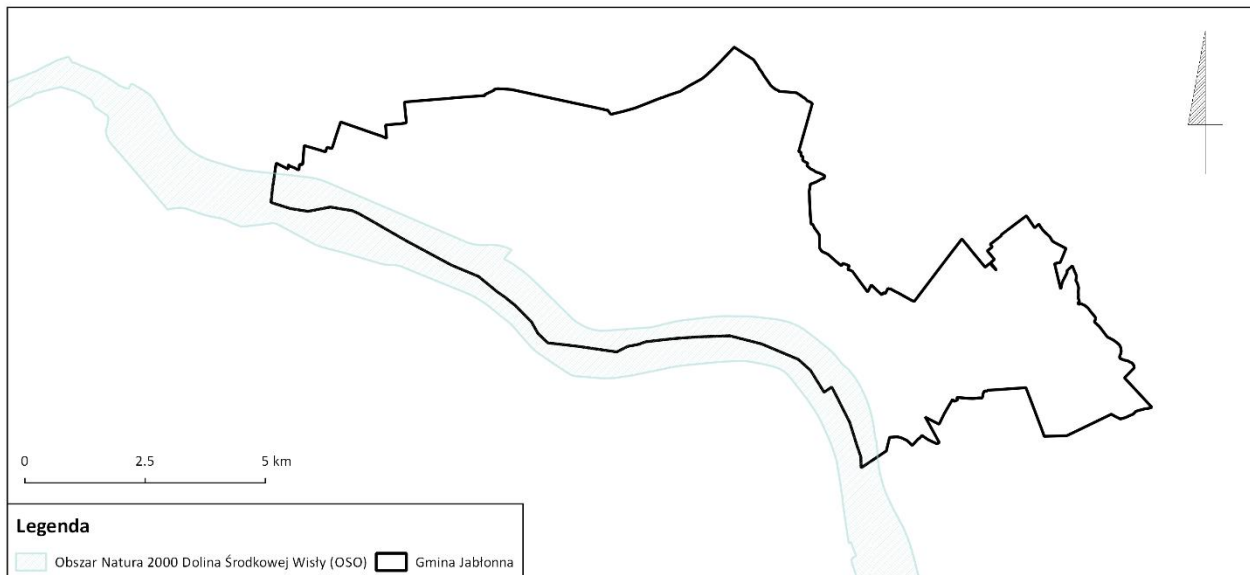
Głównym celem Dyrektywy 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków jest utrzymanie (lub dostosowanie) populacji gatunków ptaków na poziomie odpowiadającym wymaganiom ekologicznym, naukowym i kulturowym. Przy czym przy osiągnięciu tego celu nakazuje ona uwzględnianie wymagań ekonomicznych i rekreacyjnych (pod tym ostatnim pojęciem kryje się przede wszystkim łowiectwo). Obszary Natura 2000 wyznaczone zgodnie w wymaganiami Dyrektywy Ptasiej noszą nazwę obszarów specjalnej ochrony (OSO) i ustanowione zostały Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133 z późn. zm.).

Dyrektywa 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory wskazuje „ważne w skali europejskiej” gatunki roślin i zwierząt oraz typy siedlisk przyrodniczych:

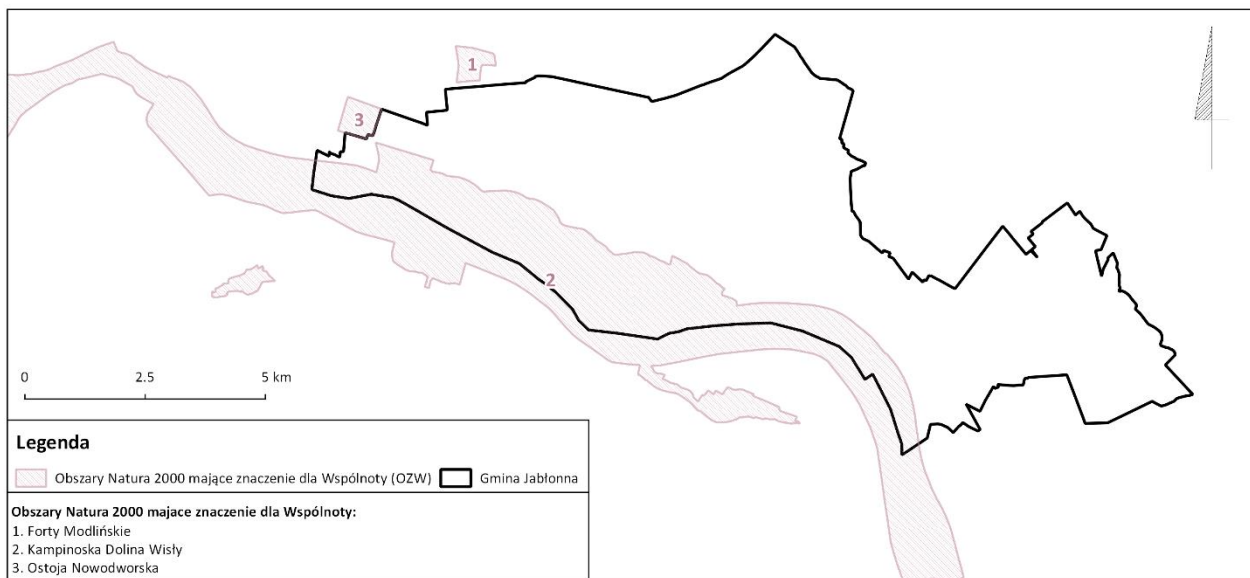
- dla których państwa członkowskie zobowiązane są powołać obszary ich ochrony (obszary Natura 2000);
- które państwa członkowskie zobowiązane są chronić przez ścisłą ochronę gatunkową;
- które są przedmiotem zainteresowania Unii, podlegając gospodarczemu użytkowaniu, które jednak może wymagać kontroli.

Obszary Natura 2000 wyznaczone zgodnie w wymaganiami Dyrektywy Siedliskowej noszą nazwę specjalnych obszarów ochrony (SOO). Po zatwierdzeniu przez Komisję Europejską zgłoszonych przez Polskę propozycji, noszą one nazwę obszarów o znaczeniu dla Wspólnoty (OZW), dla których obowiązują wszystkie przepisy dotyczące przedmiotów ochrony. Ostatnim etapem procedury wyznaczania obszaru jest podjęcie przez państwo członkowskie decyzji na gruncie prawa krajowego o formalnym wyznaczeniu zatwierdzonych obszarów jako specjalnych obszarów ochrony siedlisk.

Obszary specjalnej ochrony ptaków i specjalne obszary ochrony siedlisk są wyznaczane niezależnie od siebie, przez co relacje przestrzenne między nimi mogą być różne, np. obszary mogą ze sobą sąsiadować, częściowo się pokrywać lub być wyznaczone w identycznych granicach.

Mapa 10. Obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) na terenie gminy Jabłonna
 źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

Mapa 11. Obszary o znaczeniu dla Wspólnoty (OZW) na terenie gminy Jabłonna
 źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

Na teren gminy Jabłonna zachodzą obszary Natura 2000:

- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO):
  - Dolina Środkowej Wisły (PLB140004) - południowy fragment gminy, wzdłuż rzeki Wisły;

- obszary o znaczeniu dla Wspólnoty (przyszłe specjalne obszary ochrony siedlisk - SOO):
  - Kampinoska Dolina Wisły (PLH140029) - południowy fragment gminy, wzdłuż rzeki Wisły.

Ponadto w bliskim sąsiedztwie gminy występują dwa obszary o znaczeniu dla Wspólnoty: Ostoja Nowodworska (PLH140043) oraz Forty Modlińskie (PLH140020). Na mapie 11. i 12. zaprezentowano lokalizacje obszarów Natura 2000 na terenie gminy Jabłonna oraz w jej bliskim sąsiedztwie.

OBSZAR NATURA 2000 DOLINA ŚRODKOWEJ WISŁY (PLB140004)¹⁴

Obszar specjalnej ochrony ptaków Dolina Środkowej Wisły PLB140004 obejmuje fragment doliny rzecznej o długości ok. 250 km położony pomiędzy Puławami a Płockiem (od 379 do 631 km szlaku wodnego). Zajmuje on powierzchnię 30 777,88 ha, z których 27 411 ha zlokalizowanych jest na terenie województwa mazowieckiego, a pozostałe 3 367 ha na terenie województwa lubelskiego.

Dolina Środkowej Wisły jest fenomenem przyrodniczym na skalę europejską, ze względu na zachowane tu fragmenty lasów łęgowych wierzbowo-topolowych, spotykane obecnie sporadycznie w dolinach dużych rzek, a także obecność znacznych powierzchni porośniętych nadrzeczными zaroślami wierzbowymi, których występowanie wiąże się z powstawaniem świeżych aluwii. Obecność specyficznych środowisk sprawiła, że obszar ten stał się bardzo ważną ostoją ptaków wodno-błotnych. Występują tu co najmniej 24 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Z uwagi na wysoką liczebność populacji łęgowych przedmiotami ochrony w obszarze są zarówno ptaki zamieszkujące piaszczyste wyspy i ławice (ohar, mewa czarnogłowa, mewa siwa, śmieszka, rybitwa rzeczna, rybitwa białoczelna, ostrzygojad, sieweczka obrożna, sieweczka rzeczna, brodziec piskliwy), nadrzeczne skarpy (zimorodek, brzegówka), zarośla nadrzeczne (bączek, podróżniczek, dziwonia), łąki i pastwiska (rycyk, krwawodziób, derkacz, płaskonos) jak i lasy łęgowe (bielik, dzięcioł białoszyi, dzięcioł średni, nurogęś). W przypadku mewy siwej, śmieszki, rybitwy rzecznej, rybitwy białoczelnej, ostrzygojada i sieweczki obrożnej obszar stanowi największą krajową ostoję łęgową tych gatunków o kluczowym znaczeniu dla zachowania ich populacji. Dolina Środkowej Wisły jest ważnym na skalę międzynarodową korytarzem migracyjnym, stanowiącym miejsce żerowania i odpoczynku podczas wędrówek ptaków. Do przedmiotów ochrony należy migrująca populacja bociana czarnego oraz zimująca populacja krzyżówki. W trakcie sezonowej migracji w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje tu m.in. czapla biała oraz czajka i brodziec piskliwy. Jest to ważne zimowisko łabędzia niemego, gągoła, nurogęsia, mewy siwej, śmieszki oraz mewy srebrzystej.

OBSZAR NATURA 2000 KAMPINOSKA DOLINA WISŁY (PLH140029)¹⁵

Obszar o powierzchni 20 659,11 ha, obejmuje odcinek doliny Wisły pomiędzy Warszawą a Płockiem. Wisła na tym odcinku płynie swoim naturalnym korytem o charakterze roztokowym z licznymi łachami i namuliskami. Koryto kształtowane jest dynamicznymi procesami erozyjno-akumulacyjnymi, warunkującymi powstawanie naturalnych fitocenozy leśnych i nieleśnych w swoistym układzie przestrzennym. W dolinie zachowały się liczne starorzecza tworzące charakterystyczne ciągi otoczone mozaiką zarośli wierzbowych, lasów łęgowych oraz ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk. Północna krawędź doliny jest wyraźnie zarysowana i osiąga wysokość względną dochodzącą do ok. 35m. Od strony południowej rozciąga się szeroki taras zalewowy.

Obszar obejmuje fragment o charakterze roztokowym wraz z charakterystycznym strefowym układem zbiorowisk roślinnych reprezentujących pełne spektrum wilgotnościowe i siedliskowe w obrębie obu tarasów. Jednocześnie obszar jest fragmentem jednego z najważniejszych europejskich korytarzy ekologicznych. Charakterystycznym elementem tutejszego krajobrazu są lasy łęgowe. Bezpośrednio z korytem Wisły związane są ginące w skali Europy nadrzeczne łągi wierzbowe *Salicetum albo-fragilis* i topolowe *Populetum albae*, których występowanie ograniczone jest do międzywala i starszych wysp.

Różnorodność siedlisk warunkuje znaczne bogactwo gatunkowe zwierząt i roślin, w tym wielu chronionych i zagrożonych wymarciem. Na szczególną uwagę zasługuje ichtiofauna rzeki, która pomimo znacznego jej zanieczyszczenia jest bogata w gatunki. Przetrwiała ona i utrzymuje się w stanie zdolnym do samoistnej regeneracji w przypadku zahamowania dalszego pogarszania się stanu siedlisk, w tym przypadku wód. W obrębie obszaru

¹⁴ źródło: Standardowy Formularz Danych Obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Wisły (PLB140004)

¹⁵ źródło: Standardowy Formularz Danych Obszaru Natura 2000 Kampinoska Dolina Wisły (PLH140029)

występuje jedna z najliczniejszych w Polsce populacji bolenia. Z korytem rzeki nierozdzielnie związane są stabilne i silne liczebnie populacje bobra oraz wydry. Starorzeczka z kolei stanowią siedlisko życia dla kumaka nizinnego i traszki grzebieniastej. Obszar pełni kluczową rolę dla ptaków zarówno w okresie lęgowym, jak i podczas sezonowych migracji.

4.9.1.4. POMNIKI PRZYRODY¹⁶

Na terenie gminy Jabłonna ustanowiono 27 pomników przyrody, mających na celu chronić pojedyncze drzewa odznaczające się sędziwym wiekiem i wielkością.

Struktura ilościowa pomników przedstawia się następująco: 12 pojedynczych drzew, 15 grup drzew (od 2 do 12 drzew w grupie).

Drzewa stanowiące pomniki to: dąb szypułkowy, grab pospolity, iglicznia trójcierniowa, jesion wyniosły, klon pospolity, lipa drobnolistna, modrzew polski, topola biała, wiąz szypułkowy oraz wierzba biała.

4.9.2. LASY

Istotną funkcję w ochronie bioróżnorodności pełnią lasy, będące siedliskiem życia największej liczby gatunków roślin i zwierząt. Gmina Jabłonna charakteryzuje się wysokim stopniem udziału lasów w użytkowaniu terenu. Lasy zajmują 2 689,71 ha, co stanowi 41,5% powierzchni całej gminy. Wskaźnik lesistości w gminie Jabłonna w latach 2015-2020 roku utrzymuje się na tym samym poziomie 41,5 %. W powiecie legionowskim wskaźnik utrzymuje się na niższym poziomie 30,1 %. Szczegółowe dane o powierzchni lasów na terenie gminy Jabłonna przedstawia tabela 14.

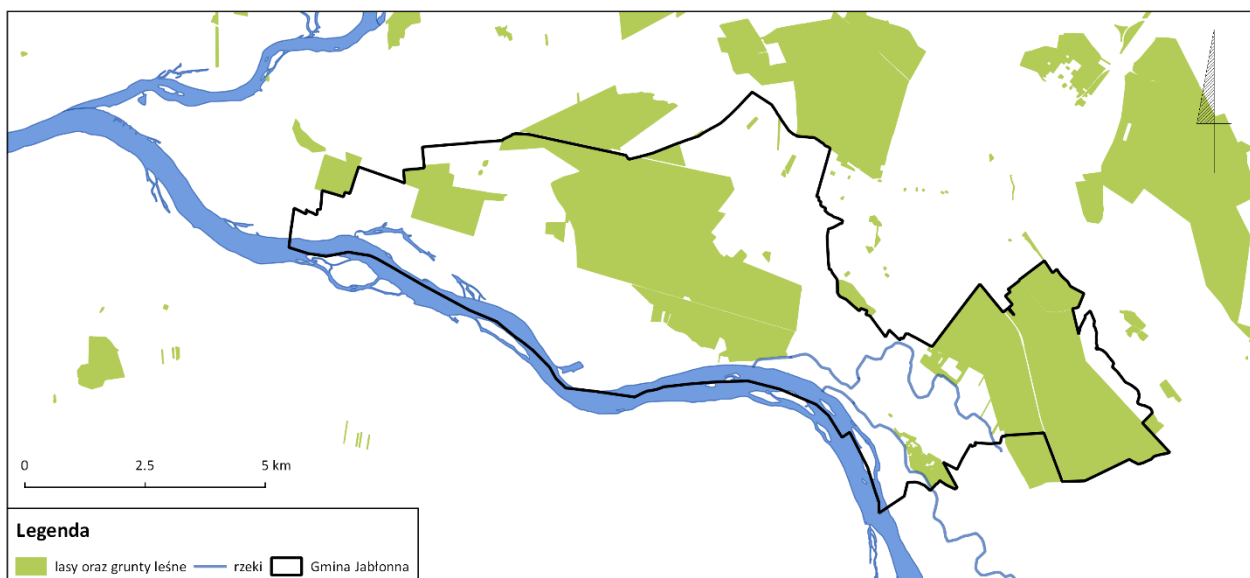
Tabela 14. Powierzchnia lasów na terenie gminy Jabłonna według formy własności w latach 2015-2019

ROK	LASY OGÓLEM	LASY PUBLICZNE			LASY PRYWATNE
		OGÓLEM	SKARBU PAŃSTWA	GMINNE	
	[ha]				
2015	2 689,11	2 409,11	2 409,11	0,00	280,00
2016	2 695,00	2 410,00	2 410,00	0,00	285,00
2019	2 694,18	2 423,18	2 420,92	2,26	271,00
2020	2 689,71	2 423,71	2 420,92	2,79	266,00

źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

Większość (90,1%) powierzchni lasów w gminie należy do Skarbu Państwa, zaledwie 9,9% stanowi własność prywatną (tabela 13.). Na terenie gminy znajdują się lasy ochronne wokół miast powyżej 50 tys mieszkańców o powierzchni 228,36 ha, które stanowią w lasach prywatnych powierzchnię 224,79 ha, a gminnych powierzchnię 2,69 ha. Lasy z terenu gminy Jabłonna będące własnością Skarbu Państwa znajdują się pod nadzorem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie, w zarządzie Nadleśnictwa Jabłonna. Natomiast nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa prowadzony jest przez starostę, w tym przypadku Starostę Legionowskiego, zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2022 r. poz. 672).

¹⁶ źródło: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, www.crfop.gdos.gov.pl

Mapa 12. Lasy publiczne z terenu gminy Jabłonna
 źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych o Lasach

Duże kompleksy leśne zlokalizowane są w centralnej i wschodniej części gminy (Lasy Chotomowskie i Lasy Legionowskie). Mniejsze kompleksy leśne występują w południowo-wschodniej części gminy, rozciągając się od granicy z miastem Warszawa do założenia pałacowego w Jabłonie, w okolicach Bożej Woli oraz między miejscowościami Suchocin i Janówek Drugi.

Główne siedliska leśne występujące na terenie gminy to bory świeże i lasy mieszane świeże oraz związane z doliną Wisły, lasy łąkowe i olsy. W borach świeżych dominuje drzewostan sosnowy z udziałem drzew liściastych w postaci brzozy, dębów oraz topoli. Las mieszany świeży to siedlisko średnio żyzne o średnim wariacie uwilgotnienia, w drzewostanie, którego dominującymi gatunkami są dąb bezszypułkowy i sosna zwyczajna. Lasy łąkowe występują w zasięgu wód powodziowych, które podczas zalewu nanoszą i osadzają żyzny muł. W drzewostanie łąkowym występują gatunki drzew liściastych takie jak: olsza, topola, wierzba, wiąz, jesion oraz dąb. Lasy olszowe porastają tereny zalewowe z wodą stagnującą. Charakteryzują się kępkową strukturą - na kępach wokół szyi korzeniowej olszy czarnej rosną gatunki borowe roślin runa i paprocie, a w dolinkach przynajmniej okresowo wypełnianych wodą - rośliny bagienne.

LEŚNY KOMPLEKS PROMOCYJNY LASY WARSZAWSKIE

Leśne Kompleksy Promocyjne to zwarte obszary lasu, w których leśnicy pokazują, że można skutecznie pogodzić najważniejsze zadania leśnictwa: produkcję drewna, ochronę przyrody i udostępnianie lasu społeczeństwu. W Leśnych Kompleksach Promocyjnych testuje się nowe technologie leśne i prowadzi doświadczenia.

Leśny Kompleks Promocyjny *Lasy Warszawskie*, powstał jako 19 Leśny Kompleks Promocyjny w Polsce (obecnie jest ich 25). W jego skład wchodzi cztery nadleśnictwa Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie: Drewnica, Jabłonna, Chojnów oraz Celestynów, a także lasy miejskie Warszawy. Grunty te wraz z Kampinoskim Parkiem Narodowym tworzą zielony pierścień wokół stolicy.

4.9.3. TERENY ZIELENI

Zgodnie z art. 5 pkt 21 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku *o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2022 r. poz. 916) tereny zieleni to tereny urządzone wraz z infrastrukturą techniczną i budynkami funkcjonalnie z nimi związanymi, pokryte roślinnością, pełniące funkcje publiczne, a w szczególności parki, zieleńce, promenady, bulwary, ogrody botaniczne, zoologiczne, jordanowskie i zabytkowe, cmentarze, zieleń towarzysząca drogom na terenie zabudowy,

placom, zabytkowym fortyfikacjom, budynkom, składowiskom, lotniskom, dworcem kolejowym oraz obiektom przemysłowym. Szczegółowy dane dotyczące terenów zieleni na terenie gminy Jabłonna przedstawia tabela 15.

Tabela 15. Tereny zieleni na terenie gminy Jabłonna w latach 2015, 2016, 2019

JEDNOSTKA ADMINISTRACYJNE	PARKI SPACEROWO-WYPOCZYNKOWE		ZIELEŃCE		ZIELEŃ ULICZNA	TERENY ZIELENI OSIEDLOWEJ	CMENTARZE	
	[szt.]	[ha]	[szt.]	[ha]	[ha]	[ha]	[szt.]	[ha]
2015	1	45,50	5	0,80	-	8,61	5	7,20
2016	1	45,50	5	0,80	-	9,28	5	7,20
2019	1	45,50	11	1,50	15,20	8,38	5	7,20

źródło: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl/bdl

4.10. ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI

Szczególnym rodzajem zagrożeń występujących w środowisku są tzw. „nadzwyczajne zagrożenia” charakteryzujące się nagłym przebiegiem. Do zagrożeń takich zaliczyć należy albo klęski o charakterze naturalnym jak: powódzie, huragany, trzęsienia ziemi, albo katastrofy i wypadki związane z technologiami i wytworami ludzkimi jak: uwalnianie się niebezpiecznych substancji chemicznych, wybuchy, katastrofy komunikacyjne itp. zwane poważnymi awariami. Najważniejsza w przeciwdziałaniu powstania zagrożeń jest prewencja, czyli ograniczenie do minimum prawdopodobieństwa wystąpienia katastrofy lub awarii.

Na terenie gminy Jabłonna nie funkcjonuje żaden zakład, który zaliczałby się do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZDR) albo do zakładu o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii (ZZR).

W latach 2015-2016 na terenie gminy nie wystąpiły awarie spełniające kryteria rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 roku w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1555) oraz zdarzenia o znamionach poważnych awarii¹⁷.

Rejestr nie obejmuje stacji paliw, które również mogą być potencjalnym miejscem wystąpienia poważnych awarii.

¹⁷ źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie

5. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA

Zagrożenia środowiska mogą mieć charakter naturalny lub antropogeniczny. Rodzaj i intensywność zagrożeń jest ściśle związana ze specyfiką danego obszaru, tj. rozwojem gospodarczym w powiązaniu z warunkami fizyczno-geograficznymi. Główne zagrożenia środowiska na terenie gminy Jabłonna związane są z działalnością człowieka oraz z wykorzystywaniem i przetwarzaniem zasobów przyrody. Źródłem presji na środowisko są poszczególne dziedziny gospodarki oraz codzienne bytowanie mieszkańców.

Jako podsumowanie diagnozy stanu środowiska gminy w tabeli poniżej zamieszczono zestawienie głównych problemów i zagrożeń środowiska gminy z podziałem na obszary przyszłej interwencji.

Tabela 4. Główne problemy i zagrożenia środowiska gminy Jabłonna

OBSZAR INTERWENCJI	PROBLEM/ZAGROŻENIE	CEL POPRAWY
OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	<ul style="list-style-type: none"> - przekroczenia poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń powietrza: <ul style="list-style-type: none"> - przekroczenia poziomów docelowych benzo(a)pirenu oraz pyłów PM2,5 i PM10 - przekroczenie poziomu celu długoterminowego dla ozonu - mały udział wykorzystania odnawialnych źródeł energii w produkcji energii 	<ul style="list-style-type: none"> - dobra jakość powietrza atmosferycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm - ograniczenie emisji gazów cieplarnianych - zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w produkcji energii
ZAGROŻENIE HAŁASEM	<ul style="list-style-type: none"> - przekroczenia dopuszczalnych wartości poziomu hałasu, głównie komunikacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> - dobry stan klimatu akustycznego bez przekroczeń dopuszczalnych norm poziomu hałasu - zmniejszenie liczby osób narażonych na ponadnormatywny hałas
POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost liczby źródeł pól elektromagnetycznych oraz zwiększenie ich koncentracji 	<ul style="list-style-type: none"> - utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych na poziomach nieprzekraczających wartości dopuszczalnych
GOSPODAROWANIE WODAMI	<ul style="list-style-type: none"> - zły stan wód powierzchniowych - tereny zagrożone powodzią i podtopieniami 	<ul style="list-style-type: none"> - osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód - zwiększenie retencji wodnej - bezpieczeństwo powodziowe
GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	<ul style="list-style-type: none"> - zła jakość wód powierzchniowych - niski stopień skanalizowanie gminy - niski stopień zwodociągowania gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa jakości wody powierzchniowej - rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej na terenie gminy
ZASOBY GEOLOGICZNE	<ul style="list-style-type: none"> - występowanie terenów wymagających rekultywacji 	<ul style="list-style-type: none"> - rekultywacja terenów poeksploatacyjnych
GLEBY	<ul style="list-style-type: none"> - zagrożenia naturalne: erozja, osuwiska - zakwaszenie gleb - niska lesistość 	<ul style="list-style-type: none"> - dobra jakość gleb - rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych - zwiększenie udziału terenów leśnych ogólnej powierzchni gminy
GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	<ul style="list-style-type: none"> - nieprzestrzeganie przez wszystkich mieszkańców zasad segregacji odpadów - wysokie koszty funkcjonowania systemu odbioru odpadów i ich zagospodarowania - niedostateczne usuwanie wyrobów azbestowych z terenu gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - osiągnięcie wysokiego poziomu segregacji odpadów przez mieszkańców - uszczelnienie systemu gospodarki odpadami - całkowite usunięcie wyrobów azbestowych z terenu gminy
ZASOBY PRZYRODNICZE	<ul style="list-style-type: none"> - presja urbanizacyjna, turystyczna i rekreacyjna na obszary cenne przyrodniczo 	<ul style="list-style-type: none"> - zachowanie różnorodności biologicznej - ochrona terenów zalewowych
ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost zagrożenia związanego z transportem towarów niebezpiecznych 	<ul style="list-style-type: none"> - utrzymanie stanu bez incydentów o znamionach poważnej awarii

źródło: opracowanie własne

6. POTENCJALNE ZMIANY W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROGRAMU

Jednym z podstawowych elementów niniejszej Prognozy jest analiza stanu środowiska w przypadku braku realizacji założeń *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029*. Ocena ta odnosi się do czysto hipotetycznej sytuacji.

Głównym założeniem *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* jest poprawa stanu środowiska na terenie gminy. Wszystkie działania zaproponowane do realizacji w ramach *Programu* mają na celu ochronę środowiska gminy, ograniczenie wprowadzania zanieczyszczeń do środowiska i w rezultacie poprawę stanu środowiska na przedmiotowym terenie. Efektem tych działań będzie również pozytywny wpływ na zdrowie człowieka. Brak realizacji zapisów *Programu* będzie prowadzić do pogarszania się wszystkich elementów środowiska. Przy braku realizacji zapisów *Programu* można spodziewać się:

- dalszej degradacji i dewastacji środowiska;
- dalszego pogarszania się jakości powietrza;
- zwiększenia udziału terenów zdegradowanych i przemysłowych w powierzchni gminy;
- pogorszenia stanu wód powierzchniowych;
- zanieczyszczenia wód podziemnych;
- zmniejszenia poziomu bioróżnorodności;
- pogorszenia klimatu akustycznego gminy.

Ponadto poprzez brak realizacji zadań związanych z poprawą świadomości ekologicznej społeczeństwa (kierunek interwencji: zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców i zmiana ich zachowań na proekologiczne) świadomość ekologiczna mieszkańców będzie niższa i może prowadzić do powstawania niekorzystnych zmian w środowisku naturalnym.

7. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Przeprowadzając analizę potencjalnego oddziaływania *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* na środowisko przyrodnicze odniesiono się do poszczególnych zadań zaproponowanych w *Programie*. W stosunku do każdego przedsięwzięcia zaplanowanego w ramach *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* przeanalizowano potencjalne oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego (różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, wody, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne). Rozważono także potencjalne oddziaływanie na zdrowie ludzi oraz na obiekty zabytkowe.

Nadrzędnym celem *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* jest długotrwały zrównoważony rozwój gminy, w którym kwestie ochrony środowiska są rozważane na równi z kwestiami rozwoju społecznego i gospodarczego. Wdrożenie *Programu* nie przyczyni się zatem do powstania nowych zagrożeń lub uciążliwości dla środowiska, a prawidłowa realizacja *Programu* przyniesie wymierny efekt ekologiczny, chociaż by poprzez podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa. Realizacja ww. projektu nie spowoduje ingerencji i przekształceń w środowisku naturalnym o wysokich walorach przyrodniczych, nie wpłynie negatywnie na obszary chronione, cenne przyrodniczo.

Negatywne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze przedsięwzięć zawartych w *Programie* ograniczać się będzie w większości przypadków jedynie do etapu realizacji inwestycji (etapu prac budowlanych związanych z planowaną inwestycją), który wiąże się zazwyczaj z podwyższoną emisją hałasu, emisją spalin z maszyn budowlanych, czy też zwiększoną emisją pyłów. Negatywne oddziaływania na środowisko przyrodnicze związane z etapem realizacji inwestycji są oddziaływaniami krótkotrwałymi, odwracalnymi, o bardzo lokalnym charakterze. Na etapie eksploatacji oddziaływania negatywne na środowisko będą znikome, prawdopodobnie mniejsze w stosunku do stanu obecnego.

Większość z zamierzeń inwestycyjnych przewidywanych do realizacji w ramach *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* wymagać będzie przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko w odniesieniu do konkretnych warunków środowiskowych. W związku z tym przyjęto, że na tym etapie wystarczające będzie omówienie typowych oddziaływań i ich potencjalnych skutków środowiskowych. Dla części zadań ze względu na ich bardzo ogólny charakter nie można było jednoznacznie określić wpływu na środowisko.

Większość spośród wskazanych w *Programie* działań i zamierzeń zostało również uwzględnione w innych dokumentach strategicznych (np. *Programie ograniczania niskiej emisji*), dla których strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko przeprowadzano na etapie ich uchwalania przez organ.

Do wszystkich strategicznych dokumentów gminy Jabłonna została przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko. Zadania zawarte w tych dokumentach przenikają się z zadaniami zawartymi w projektowanym *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029*. Zgodność celów i kierunków działań projektowanego dokumentu z innymi dokumentami z poziomu województwa została wykazana we wcześniejszych rozdziałach Prognozy oddziaływania na środowisko *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029*. Stopień szczegółowości tych dokumentów jest bardzo ogólny, dlatego trudno wskazać jednoznacznie oddziaływania jakie będą zachodzić na etapach realizacji inwestycji, można przewidzieć natomiast oddziaływanie konkretnych kierunków działań, które są spójne z kierunkami działań innych dokumentów planistycznych.

7.1. ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO POSZCZEGÓLNYCH ZADAŃ PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI W RAMACH PROGRAMU

Ocenę i identyfikację znaczących oddziaływań na środowisko poszczególnych zadań dokonano w tabeli, tzw. macierzy skutków środowiskowych, która jest syntetycznym zestawieniem możliwych pozytywnych bądź negatywnych oddziaływań ocenianych zadań na środowisko naturalne.

W tabelach poniżej przedstawiono wpływ poszczególnych przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Programu na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego, ludzi i dobra kultury. Przy ocenie starano się brać pod uwagę końcowy efekt realizacji przedsięwzięcia i jego potencjalne oddziaływania na etapie normalnego funkcjonowania jak również na etapie budowy. Zastosowano następujące oznaczenia:

- (0) - brak zauważalnego oddziaływania w zakresie analizowanego przedsięwzięcia;
- (+) - potencjalnie pozytywne oddziaływanie;
- (-/+) - realizacja zadania może spowodować zarówno pozytywne, jak i negatywne oddziaływanie;
- (-) - potencjalnie negatywne oddziaływanie;
- (N) - brak możliwości jednoznacznego określenia spodziewanego oddziaływania.

Tabela 5. Ocena wpływu na środowisko realizacji proponowanych zadań Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029

WYSZCZEGÓLNIENIE	LUDZIE	RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA	ZWIERZĘTA	ROŚLINY	WODA	POWIETRZE	POWIERZCHNIA ZIEMI	KRAJOBRAZ	KLIMAT	ZASOBY NATURALNE	ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE	CZY PRZEDSIĘWZIĘCIE ZNAJDUJE SIĘ NA TERENIE FORM OCHRONY PRZYRODY?
Ochrona jakości powietrza												
Wymiana systemów grzewczych opalanych paliwem stałym na bardziej ekologiczne	+	0	0	0	0	+	0	0	+	0	0	Brak możliwości ustalenia dokładnej lokalizacji z uwagi na charakter przedsięwzięcia
Wykonanie projektu budowy Szkoły Podstawowej w Jabłonie	+	-/+	0/-	0/-	0	+	-	0	0	0	+	NIE
Projekt budowy oświetlenia LED na ul. Tulipanowa, Willowa, Wileńska w Chotomowie, ul. Wiśniowej w Dąbrowie Chotomowskiej, ul. Prostopadłej w Skierdach, łącznika ul. Modlińskiej z ul. <u>Rybacką w Suchocinie</u> , ul. Bukowej, Wspólnej i Dworcowej w Chotomowie	+	0	0	0	0	+	0	0	+	+	0	Przebieg <u>ul. Rybackiej</u> na terenie Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, oraz Specjalnego Obszaru Ochrony Natura 2000 – Kampinoska Dolina Wisły
Monitoring powietrza	+	0	0	0	0	+	0	0	+	0	0	Nie dotyczy
Pomiar zanieczyszczeń w powietrzu poprzez 8 czujników	+	0	0	0	0	+	0	0	+	0	0	Nie dotyczy
Budowa oświetlenia LED na ul. Tulipanowa, Willowa, Wileńska w Chotomowie, ul. Wiśniowej w Dąbrowie Chotomowskiej, ul. Prostopadłej w Skierdach, łącznika ul. Modlińskiej z ul. <u>Rybacką w Suchocinie</u> , ul. Bukowej, Wspólnej i Dworcowej w Chotomowie	+	0	0	0	0	+	0	0	+	+	0	Przebieg <u>ul. Rybackiej</u> na terenie Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, oraz Specjalnego Obszaru Ochrony Natura 2000 – Kampinoska Dolina Wisły

WYSZCZEGÓLNIENIE	ŁUDZIE	RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA	ZWIERZĘTA	ROŚLINY	WODA	POWIETRZE	POWIERZCHNIA ZIEMI	KRAJOBRAZ	KLIMAT	ZASOBY NATURALNE	ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE	CZY PRZEDSIĘWZIĘCIE ZNAJDUJE SIĘ NA TERENIE FORM OCHRONY PRZYRODY?
Zagrożenie hałasem												
Projekt budowy drogi w Jabłonie ul. Prosta na odcinku od 10. KDD i 8. KDL do połączenia ze skrzyżowaniem dróg 3. KDL i 20. KDD oraz 4. KDD	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	-	+/-	0	+	NIE
Budowa drogi w Jabłonie ul. Prosta na odcinku od 10. KDD i 8. KDL do połączenia ze skrzyżowaniem dróg 3. KDL i 20. KDD oraz 4. KDD	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	-	+/-	0	+	NIE
Projekt budowy drogi 10. KDD i 8. KDL od Ronda im. Szarych Szeregów do ul. Bziuka wraz z parkingiem przy Szkole Podstawowej nr 1 w Chotomowie	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	-	+/-	0	+	Obrzeża Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu
Budowa drogi 10. KDD i 8. KDL od Ronda im. Szarych Szeregów do ul. Bziuka wraz z parkingiem przy Szkole Podstawowej nr 1 w Chotomowie	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	-	+/-	0	+	Obrzeża Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu
Projekt budowy drogi 3. KDL, 20. KDD i 4. KDD od ul. Chotomowskiej do drogi 18. KDD wraz ze skrzyżowaniem (rondem) ul. Paderewskiego z ul. Chotomowską	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	-	+/-	0	+	NIE
Budowa drogi 3. KDL, 20. KDD i 4. KDD od ul. Chotomowskiej do drogi 18. KDD wraz ze skrzyżowaniem (rondem) ul. Paderewskiego z ul. Chotomowską	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	-	+/-	0	+	NIE
Budowa drogi ul. Muzycznej w Skierdach	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	-	+/-	0	+	Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu oraz Specjalny Obszar Chroniony Natura 2000- Kampinowska Dolina Wisły
Projekt odbudowy nawierzchni ul. Orlej w Skierdach	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	NIE
Budowa nawierzchni ul. Orlej w Skierdach	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	NIE
Projekt odbudowy nawierzchni ul. Wesołej w Skierdach	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	NIE
Budowa nawierzchni ul. Wesołej w Skierdach	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	NIE
Projekt odbudowy nawierzchni w ul. Ogrodowej w Chotomowie	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	NIE
Budowa nawierzchni w ul. Ogrodowej w Chotomowie	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	NIE
Projekt odbudowy nawierzchni ul. Paderewskiego w Jabłonie	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	NIE

WYSZCZEGÓLNIENIE	LUDDZIE	RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA	ZWIERZĘTA	ROŚLINY	WODA	POWIETRZE	POWIERZCHNIA ZIEMI	KRAJOBRAZ	KLIMAT	ZASOBY NATURALNE	ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE	CZY PRZEDSIĘWZIĘCIE ZNAJDUJE SIĘ NA TERENIE FORM OCHRONY PRZYRODY?
Budowa nawierzchni ul. Paderewskiego w Jabłonninie	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	NIE
Projekt odbudowy nawierzchni na ul. Pańskiej w Jabłonninie wraz z projektem oświetlenia drogowego	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	NIE
Budowa nawierzchni na ul. Pańskiej w Jabłonninie wraz z oświetleniem drogowym	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	NIE
Remont i przebudowa dróg: ul. Bagienna, Kwiatowa, Świetlista w Chotomowie, Wrzosowa, Dębowa, Bziuka w Jabłonninie, Rybacka w Suchocinie	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	-	+/-	0	+	Przebieg ul. Rybackiej na terenie Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, oraz Specjalnego Obszaru Ochrony Natura 2000 – Kampinowska Dolina Wisły
Modernizacja nawierzchni dróg na terenie gminy Jabłonna	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	Brak możliwości ustalenia dokładnej lokalizacji z uwagi na charakter przedsięwzięcia
Bieżące utrzymanie dróg	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	Brak możliwości ustalenia dokładnej lokalizacji z uwagi na charakter przedsięwzięcia
Bieżące utrzymanie linii 9 i 456 – szlifowanie szyn, wykrywanie usterek i ich likwidacja	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	Brak możliwości ustalenia dokładnej lokalizacji z uwagi na charakter przedsięwzięcia
Zwiększenie przepustowości na odcinku Warszawa Wschodnia – Nasielsk (Kątne, Świercze)	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	Brak możliwości ustalenia dokładnej lokalizacji z uwagi na charakter przedsięwzięcia
Projekt łącznika ul. Wypoczynkowej i ul. Fiołkowej w Chotomowie w trybie specustawy drogowej	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	NIE
Budowa łącznika ul. Wypoczynkowej i ul. Fiołkowej w Chotomowie w trybie specustawy drogowej	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	NIE
Budowa centrum przesiadkowego przy stacji PKP w Chotomowie wraz z systemem "Parkuj i Jedź"	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	NIE
Budowa chodnika – ścieżki pieszo-rowerowej przy ul. Szkolnej w Jabłonninie od ul. Modlińskiej do połączenia z chodnikiem przy obwodnicy	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	NIE
Budowa chodnika – ścieżki pieszo-rowerowej w ul. Lipowej w Dąbrowie Chotomowskiej	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	NIE
Projekt budowy chodnika – ścieżki pieszo-rowerowej w ul. Golfowej w Rajszewie w trybie specustawy drogowej	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu oraz Specjalny Obszar Chroniony Natura 2000- Kampinowska Dolina Wisły

WYSZCZEGÓLNIENIE	ŁUDZIE	RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA	ZWIERZĘTA	ROŚLINY	WODA	POWIETRZE	POWIERZCHNIA ZIEMI	KRAJOBRAZ	KLIMAT	ZASOBY NATURALNE	ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE	CZY PRZEDSIĘWZIĘCIE ZNAJDUJE SIĘ NA TERENIE FORM OCHRONY PRZYRODY?
Budowa chodnika – ścieżki pieszo-rowerowej w ul. Golfowej w Rajszewie	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu oraz Specjalny Obszar Chroniony Natura 2000- Kampinowska Dolina Wisły
Projekt ścieżki pieszo – rowerowej w ul. Wypoczynkowej w Chotomowie w trybie specustawy drogowej	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	NIE
Budowa ścieżki pieszo – rowerowej w ul. Wypoczynkowej w Chotomowie	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	NIE
Projekt ścieżki pieszo – rowerowej w ul. Kolejowej w Chotomowie i Rajszewie w trybie specustawy drogowej	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	NIE
Budowa ścieżki pieszo – rowerowej w ul. Kolejowej w Chotomowie i Rajszewie	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	NIE
Projekt budowy szlaku pieszo -rowerowego w ul. Golfowej w Rajszewie	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu oraz Specjalny Obszar Chroniony Natura 2000- Kampinowska Dolina Wisły
Budowa szlaku pieszo -rowerowego w ul. Golfowej w Rajszewie	+	0/-	0/-	0/-	0/-	+/-	0/-	0	+/-	0/-	+	Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu oraz Specjalny Obszar Chroniony Natura 2000- Kampinowska Dolina Wisły
Pola elektromagnetyczne												
Pomiary pól elektromagnetycznych w ramach PMŚ	+	0	+	+	0	0	0	0	0	0	0	Nie dotyczy
Gospodarowanie wodami												
Dofinansowanie projektu rozbudowy prawego wału przeciwpowodziowego rzeki Wisły na odcinku Jabłonna – Nowy Dwór Mazowiecki	+	0/-	0/-	0/-	0/-	0	0/-	-	0/-	0/-	0/-	Brak możliwości ustalenia dokładnej lokalizacji z uwagi na charakter przedsięwzięcia
Rozbudowa prawego wału przeciwpowodziowego rzeki Wisły na odcinku Jabłonna – Nowy Dwór Mazowiecki	+	0/-	0/-	0/-	0/-	0	0/-	-	0/-	0/-	0/-	Brak możliwości ustalenia dokładnej lokalizacji z uwagi na charakter przedsięwzięcia
Prowadzenie monitoringu stanu ilościowego i chemicznego jednolitych części wód podziemnych (JCWPd)	+	0	0	0	+	0	0	0	0	0	0	Nie dotyczy
Gospodarka wodno-ściekowa												

WYSZCZEGÓLNIENIE	ŁUDZIE	RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA	ZWIERZĘTA	ROŚLINY	WODA	POWIETRZE	POWIERZCHNIA ZIEMI	KRAJOBRAZ	KLIMAT	ZASOBY NATURALNE	ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE	CZY PRZEDSIĘWZIĘCIE ZNAJDUJE SIĘ NA TERENIE FORM OCHRONY PRZYRODY?
Budowa sieci wodociągowej w Jabłonie i Chotomowie oraz we wsiach zachodnich – Rajszew o długości ok. 19 km	+	-/+	0	0/-	+	0	0/-	0	0	0	0	Brak możliwości ustalenia dokładnej lokalizacji z uwagi na charakter przedsięwzięcia
Zaprojektowanie Stacji Uzdatniania Wody w Suchocinie	+	-/+	0	0/-	+	0	0/-	0	0	0	0	Brak możliwości ustalenia dokładnej lokalizacji z uwagi na charakter przedsięwzięcia
Zaprojektowanie sieci wodociągowej we wsiach zachodnich w miejscowościach Skierdy, Suchocin, Trzciany, o długości ok. 10 km	+	-/+	0	0	+	0	0/-	0	0	0	0	Brak możliwości ustalenia dokładnej lokalizacji z uwagi na charakter przedsięwzięcia
Budowa Stacji Uzdatniania Wody w Suchocinie	+	0	0	0	+	0	-	0	0	+	0	Brak możliwości ustalenia dokładnej lokalizacji z uwagi na charakter przedsięwzięcia
Budowa sieci wodociągowej we wsiach zachodnich w miejscowościach Skierdy, Suchocin, Trzciany, o długości ok. 10 km	+	0	0	0	+	0	0/-	+	0	-	0	Brak możliwości ustalenia dokładnej lokalizacji z uwagi na charakter przedsięwzięcia
Zaprojektowanie sieci wodociągowej we wsiach zachodnich - Janówek II, Boża Wola, Wólka Górska - o długości ok. 5 km	+	0	0	0	+	0	0/-	+	0	-	0	Brak możliwości ustalenia dokładnej lokalizacji z uwagi na charakter przedsięwzięcia
Budowa sieci wodociągowej we wsiach zachodnich - Janówek II, Boża Wola, Wólka Górska - o długości ok. 5 km	+	0	0	0	+	0	0/-	+	0	-	0	Brak możliwości ustalenia dokładnej lokalizacji z uwagi na charakter przedsięwzięcia
Zaprojektowanie i wybudowanie sieci wodociągowej w <u>ul. Marmurowej</u> i ul. Paderewskiego w Jabłonie	+	0	0	0	+	0	0/-	+	0	-	0	Przebieg <u>ul. Marmurowej</u> na terenie Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu
Budowa sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacji sanitarnej w zlewni pompowni „PD-5” wraz z uzbrojeniem towarzyszącym w rejonie ulic: Wspólna, Wawrzynowa w m. Dąbrowa Chotomowska.	+	0	0	0	+	0	0/-	+	0	-	0	NIE
Budowa sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacji sanitarnej w zlewni pompowni „P7” wraz z uzbrojeniem towarzyszącym w rejonie ulic: Piękna, Krótka, Leśna, Jesionowa, Sosnowa, Klonowa w m. Chotomów oraz w ul. Kolejowej, Przyrodniczej w m. Dąbrowa Chotomowska.	+	0	0	0	+	0	0/-	+	0	-	0	NIE

WYSZCZEGÓLNIENIE	LUDZIE	RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA	ZWIERZĘTA	ROŚLINY	WODA	POWIETRZE	POWIERZCHNIA ZIEMI	KRAJOBRAZ	KLIMAT	ZASOBY NATURALNE	ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE	CZY PRZEDSIĘWZIĘCIE ZNAJDUJE SIĘ NA TERENIE FORM OCHRONY PRZYRODY?
Budowa sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacji sanitarnej w zlewni pompowni „PD-3” wraz z uzbrojeniem towarzyszącym w rejonie ulic: Wierzbowa, Lipowa, Modrzewiowa, Wspólna w m. Dąbrowa Chotomowska	+	0	0	0	+	0	0/-	+	0	-	0	NIE
Budowa sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacji sanitarnej w zlewni pompowni „P8” wraz z uzbrojeniem towarzyszącym w rejonie ulic: Piusa XI, Boczna, św. Tomasza z Akwinu, Porannej Rosy w m. Chotomów.	+	0	0	0	+	0	0/-	+	0	-	0	NIE
Budowa sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacji sanitarnej w zlewni pompowni „P6” wraz z uzbrojeniem towarzyszącym w rejonie ulic: Strażacka, Przechodnia, Piękna, Piusa XI, Żeligowskiego , Górzysta, Słoneczna, Obrońców Modlina w m. Chotomów.	+	0	0	0	+	0	0/-	+	0	-	0	Przebieg <u>ul. Żeligowskiego</u> na obrzeżach Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu
Budowa sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacji sanitarnej w zlewni pompowni „P16” wraz z uzbrojeniem towarzyszącym w rejonie ulic: Kolejowa, Wypoczynkowa, Żłota, Wspólna, Rajska, Cisowa, Dębowa w m. Chotomów.	+	0	0	0	+	0	0/-	+	0	-	0	NIE
Budowa sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacji sanitarnej w zlewni pompowni „PD-1” wraz z uzbrojeniem towarzyszącym w rejonie ulic: Poziomkowa , Lipowa, Przyrodnicza, Kolejowa w m. Dąbrowa Chotomowska	+	0	0	0	+	0	0/-	+	0	-	0	Przebieg <u>ul. Poziomkowej</u> na obrzeżach terenie o Obszaru Chronionego Krajobrazu
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w ul. Kwiatowej i ul. Żwirowej w miejscowości Janówek Drugi oraz zaprojektowanie i budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami w ul. Żwirowej w miejscowości Janówek Drugi.	+	0	0	0	+	0	0/-	+	0	-	0	NIE

WYSZCZEGÓLNIENIE	LUdzie	RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA	ZWIERZĘTA	ROŚLINY	WODA	POWIETRZE	POWIERZCHNIA ZIEMI	KRAJOBRAZ	KLIMAT	ZASOBY NATURALNE	ZABYTKI I DOBRA MATERIALNE	
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów												
Odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych	+	+	+	+	+	0	+	+	0	0	0	Nie dotyczy
Usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest	+	-/+	0	0	0	+	0	0	0	0	0	Nie dotyczy
Rozbudowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Jabłonie	+	+	+	+	+	0	+	+	0	0	0	Nie dotyczy
Zasoby przyrodnicze												
Ochrona kasztanowca zwyczajnego przed szrotówkiem kasztanowiaczkiem	+	+	+	+	0	0	0	+	0	+	0	Nie dotyczy
Pielęgnacja istniejących form ochrony przyrody (pomników przyrody)	+	+	+	+	0	0	0	+	0	+	0	Nie dotyczy
Zbieranie śmieci z terenów leśnych	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+	0	Nie dotyczy
Monitoring ptaków	+	+	+	0	0	0	0	0	0	+	0	Nie dotyczy
Monitoring siedlisk przyrodniczych	+	+	+	+	0	0	0	0	0	0	0	Nie dotyczy
Aktualizacja Mapy Geośrodowiskowej Polski	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Nie dotyczy
Zagrożenie poważnymi awariami												
Brak zadań	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Nie dotyczy
Edukacja ekologiczna												
Edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony powietrza i gospodarki odpadami	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	Nie dotyczy
Organizacja pikniku promującego działania proekologiczne	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	Nie dotyczy
Kształtowanie postaw proekologicznych uczniów - segregacja śmieci; Organizacja wydarzeń, akcji ekologicznych pn. „Międzynarodowy Dzień Ziemi”; Organizacja wydarzenia „Sprzątanie świata”; Konkursy proekologiczne	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	Nie dotyczy
Realizacja innowacji pedagogicznej "Jestem Eko"; Organizacja obchodów Międzynarodowego Dnia Ziemi; Organizowanie konkursów ekologicznych; Prowadzenie akcji „Sprzątanie świata	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	Nie dotyczy

źródło: opracowanie własne

Tabela 6. Zadania inwestycyjne, które mogą być zaliczane do przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko i uzyskały decyzję środowiskową

Zadania realizowane na terenie gminy Jabłonna w latach 2022-2025			
Zadanie	Zakres zadania	Decyzja środowiskowa	Potencjalna kwalifikacja
Rozbudowa systemu gospodarki wodno-ściekowej	Budowa sieci wodociągowej w Jabłonie i Chotomowie oraz we wsiach zachodnich - Rajszew	Decyzja nr 43/2016 z dnia 21.03.2016r., znak: OŚ.6220.16.2015, zmieniona decyzją nr 67/2021 z dnia 10.06.2021r., znak: OŚ.6220.16.2020 określająca środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięcia pn. „budowa sieci kanalizacyjnej o całkowitej długości przedsięwzięcia 55,245 km we wsi Chotomów [ul. Akacja, Bagienna, Baśniowa, Boczna, Brzozowa, Cisowa, Czarodzieja, Dębowa, Dobra, Dolinowa, Ekologiczna, Górzysta, Gwiaździsta, Hiacyntowa, Jarzębinowa, Jasna, Jesionowa, Jodłowa, Kasztanowa, Kisielewskiego, Klonowa, Kolejowa, Konopnickiej, Konwaliowa, Kordeckiego, Krótka, Księżycowa, Kościelna, Kwiatowa, Leszczynowa, Leśna, Łąkowa, Majowa, Mała, Obrońców Modlina, Ogrodowa, Okólna, Parkowa, Partyzantów, Piękna, Piusa, Podleśna, Pogodna, Polna, Promienna, Przechodnia, Radosna, Słoneczna, Sosnowa, Spacerowa, Spokojna, Sporna, Strażacka, Szafirowa, Szczęśliwa, Szumiący Las, Św. Tomasza, Świerkowa, Świetlista, Tęczowa, Tulipanowa, Wąska, Wesoła, Wileńska, Willowa, Wrzosowa, Wspólna, Wypoczynkowa, Żłota, Żeligowskiego, Żwirki i Wigury, Porannej Rosy, Jaśminowa, Niecała, Rajska, Hanki, ulica bez nazwy – łącznik między ul. Cisową i ul. Rajską, ulica bez nazwy – odnoga od ul. Piusa XI (dz. nr ew. 573/5), ulica bez nazwy – odnoga od ul. Piusa XI (dz. nr ew. 601/7)] oraz wsi Dąbrowa Chotomowska [ul. Lipowa, Kolejowa, Magnolii, Modrzewiowa, Poziomkowa, Wawrzynowa, Wierzbowa, Wspólna, Przyrodnicza, Jaworowa, Czeremchowa, Olszynowa, ulica bez nazwy – łącznik między ul. Olszynową i ul. Magnolii, ul. Botaniczną]”.	§3 ust. 1 pkt. 71 lub §3 ust. 2 pkt. 2 w powiązaniu z §3 ust. 1 pkt. 71;
	Budowa sieci wodociągowej we wsiach zachodnich w miejscowościach Skierdy, Suchocin, Trzciany, o długości ok. 10 km		
	Budowa sieci wodociągowej we wsiach zachodnich - Janówek II, Boża Wola, Wólka Górska - o długości ok. 5 km		
	Budowa sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacji sanitarnej w zlewni pompowni „P6” wraz z uzbrojeniem towarzyszącym w rejonie ulic: Strażacka, Przechodnia, Piękna, Piusa XI, Żeligowskiego, Górzysta, Słoneczna, Obrońców Modlina w m. Chotomów		
	Budowa sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacji sanitarnej w zlewni pompowni „P7” wraz z uzbrojeniem towarzyszącym w rejonie ulic: Piękna, Krótka, Leśna, Jesionowa, Sosnowa, Klonowa w m. Chotomów oraz w ul. Kolejowej, Przyrodniczej w m. Dąbrowa Chotomowska.		
	Budowa sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacji sanitarnej w zlewni pompowni „P8” wraz z uzbrojeniem towarzyszącym w rejonie ulic: Piusa XI, Boczna, św. Tomasza z Akwinu, Porannej Rosy w m. Chotomów.		
	Budowa sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacji sanitarnej w zlewni pompowni „P16” wraz z uzbrojeniem towarzyszącym w rejonie ulic: Kolejowa, Wypoczynkowa, Żłota, Wspólna, Rajska, Cisowa, Dębowa w m. Chotomów.		
	Budowa sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacji sanitarnej w zlewni pompowni „PD-1” wraz z uzbrojeniem towarzyszącym w rejonie ulic: Poziomkowa, Lipowa, Przyrodnicza, Kolejowa w m. Dąbrowa Chotomowska.		
	Budowa sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacji sanitarnej w zlewni pompowni „PD-3” wraz z uzbrojeniem towarzyszącym w rejonie ulic: Wierzbowa, Lipowa, Modrzewiowa, Wspólna w m. Dąbrowa Chotomowska.		
	Budowa sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacji sanitarnej w zlewni pompowni „PD-5” wraz z uzbrojeniem towarzyszącym w rejonie ulic: Wspólna, Wawrzynowa w m. Dąbrowa Chotomowska.		
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w ul. Kwiatowej i ul. Żwirowej w miejscowości Janówek Drugi oraz zaprojektowanie i budowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami w ul. Żwirowej w miejscowości Janówek Drugi			

źródło: opracowanie własne

W niniejszej Prognozie przeprowadzono analizę wpływu na środowisko planowanych przedsięwzięć w ramach realizacji *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029*, przy założeniu, że wszystkie przedsięwzięcia będą spełniały wszystkie obowiązujące obecnie wymagania przepisów *Prawa ochrony środowiska*. Zakres i forma przedstawionych niżej przewidywanych znaczących oddziaływań na środowisko jest zgodna z ustaleniami art. 51 ust. 2 pkt. 2e ustawy z dnia 3 października 2008 roku *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373, z późn. zm.). Przedstawiona ocena ma charakter poglądowy, gdyż dla przedsięwzięć faktycznie oddziałujących na środowisko powinny zostać opracowane, wspomniane już wcześniej, szczegółowe raporty o oddziaływaniu na środowisko na etapie ubiegania się o pozwolenie na budowę lub inne wymagane prawem decyzje i zezwolenia.

7.1.1. OCENA ODDZIAŁYWANIA W OBSZARZE INTERWENCJI: KLIMAT I JAKOŚĆ POWIETRZA

Zadania z zakresu ochrony klimatu i jakości powietrza atmosferycznego, wyznaczone w ramach *Programu*, mają na celu, w perspektywie długoterminowej, ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Działania te pozwolą również na wyeliminowanie zagrożenia dla zdrowia ludzi związanego z zanieczyszczeniem powietrza.

Program przewiduje wymianę systemów grzewczych opalanych paliwem stałym na bardziej ekologiczne. Działania te pozytywnie wpłyną na ochronę klimatu oraz zmniejszą ładunek wprowadzanych do atmosfery zanieczyszczeń pyłowo-gazowych, ograniczą zużycie surowców naturalnych. Na etapie realizacji tych zadań mogą wystąpić krótkoterminowe, negatywne oddziaływania na powierzchnię ziemi. W dłuższej perspektywie czasowej skutki realizacji tych zadań będą pozytywne i stałe, szczególnie w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza atmosferycznego.

Pozytywny wpływ ma zostać osiągnięty także poprzez działania edukacyjne. Edukacja ekologiczna mieszkańców gminy, na tematy związane z emisją zanieczyszczeń z tzw. niskiej emisji, doprowadzi do zmniejszenia się ilości zanieczyszczeń przedostających się do powietrza atmosferycznego.

Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne w sposób bezpośredni przełoży się na redukcję zużycia energii elektrycznej na terenie województwa. Działania te w sposób pośredni przyczynią się do poprawy stanu powietrza i ochrony klimatu.

Z wszystkimi zadaniami inwestycyjnymi związane jest niebezpieczeństwo krótkookresowego, negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze. Do powietrza atmosferycznego, w czasie prac budowlanych, mogą przedostawać się pyły wydzielane podczas prac budowlano-remontowych. Takie działania często wymagają użycia ciężkiego sprzętu budowlanego, który w czasie prac wydziela duże ilości spalin, i czasowo może zwiększyć zanieczyszczenie powietrza spalinami. Należy zaznaczyć, że te oddziaływania będą miały charakter krótkotrwały, ograniczony charakter i ustąpią wraz z zakończeniem inwestycji.

Na poziomie szczegółowości prognozy dokumentu, jakim jest program ochrony środowiska, nie jest możliwy do oszacowania zarówno stopień redukcji, jak i stopień zwiększenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, związanych z realizacją ww. przedsięwzięć na terenie gminy. W niniejszym dokumencie nie ma bowiem możliwości odniesienia się do konkretnych rozwiązań technicznych. Poziom szczegółowości prowadzonej oceny oddziaływania jest ściśle powiązany z poziomem szczegółowości przedmiotowego *Programu*. W celu dokładnego określenia oddziaływania na środowisko dla konkretnych inwestycji należy przeprowadzić postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko.

Ocenia się, że zapisy *Programu* spowodują, w perspektywie długoterminowej, redukcję zanieczyszczeń przedostających się do powietrza atmosferycznego, co znacząco poprawi jakość środowiska oraz komfort życia mieszkańców.

Realizacja *Programu* nie będzie wpływać negatywnie na klimat gminy, nie będzie też oddziaływać na kształtowanie się warunków termicznych, anemometrycznych i wilgotnościowych. Nie przewiduje się zmian klimatu wywołanych realizacją zadań.

7.1.2. OCENA ODDZIAŁYWANIA W OBSZARZE INTERWENCJI: ZAGROŻENIE HAŁASEM

Realizacja inwestycji z zakresu budowy dróg może wymagać przeprowadzenia postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko. Zgodnie z art. 3 ust.1 pkt. 62 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. poz. 1839) drogi o nawierzchni twardej o całkowitej długości powyżej 1 km należą do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Zgodnie z art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 z późn. zm.), obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko stwierdza w takim przypadku organ właściwy do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Podczas prac związanych z budową dróg będzie mieć miejsce emisja zarówno zorganizowana jak i niezorganizowana: gazów wylotowych z silników spalinowych maszyn drogowych i środków transportu, węglowodorów w czasie układania i utwardzania nawierzchni bitumicznych, emisji niezorganizowanej pyłu. Również zaplecze budowy drogi (wytwórnice betonu, maszyny bitumiczne, składowiska kruszywa) są źródłem emisji pyłów, fenolu, formaldehydów, naftalenu. Najwyższe poziomy zanieczyszczeń będą zlokalizowane w obrębie pasa drogowego. Poza granicą pasa poziomy zanieczyszczeń będą minimalne.

Działania związane z budową, modernizacją dróg i poprawą ich stanu technicznego spowodują upłynnienie ruchu samochodowego, a w efekcie ograniczenie emisji spalin i pozytywny wpływ na jakość powietrza atmosferycznego oraz na stan klimatu akustycznego. W sposób pośredni pozytywnie oddziałuje to także na zdrowie człowieka i na inne organizmy żywe.

Działania w zakresie minimalizacji uciążliwości związanych z hałasem komunikacyjnym będą również korzystne dla budynków, w tym obiektów zabytkowych, ponieważ wpłyną na zmniejszenie negatywnego oddziaływania drgań i wibracji, które mogą powodować ich uszkodzenie.

Podczas wykonywania innych planowanych działań inwestycyjnych mogą wystąpić krótkotrwałe, negatywne oddziaływania na klimat akustyczny. Najczęściej są one związane z transportem materiałów budowlanych oraz pracą ciężkiego sprzętu budowlano-remontowego. Będą one stanowić uciążliwość o ograniczonym czasie oraz zasięgu występowania, przez co nie wpłyną negatywnie na klimat akustyczny w dłuższej perspektywie.

7.1.3. OCENA ODDZIAŁYWANIA W OBSZARZE INTERWENCJI: POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Na obecna chwilę w obszarze zasoby pola elektromagnetyczne *Program* nie zakłada żadnych własnych oprócz pomiarów pól elektromagnetycznych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Należy jednak pamiętać, że w kwestii oddziaływania pól elektromagnetycznych istotne jest prawidłowe planowanie lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego. Będzie to możliwe do osiągnięcia dzięki odpowiednim zapisom w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz procedurom wydawania decyzji lokalizacyjnych i środowiskowych. Prawidłowa lokalizacja źródeł promieniowania elektromagnetycznego nie powoduje konfliktów społecznych oraz minimalizuje możliwość negatywnego oddziaływania tego rodzaju instalacji na zdrowie ludzi.

7.1.4. OCENA ODDZIAŁYWANIA W OBSZARZE INTERWENCJI: GOSPODAROWANIE WODAMI

W ochronie przeciwpowodziowej oraz ochronie przed podtopieniami ważną rolę odgrywa zabezpieczenie stabilności istniejących wałów przeciwpowodziowych oraz budowa nowych wałów. Przy

tego rodzaju inwestycjach należy pamiętać o zachowaniu odpowiedniej odległości pomiędzy wałem a rzeką, gdyż tereny zalewowe odznaczają się wysokim wskaźnikiem bioróżnorodności. Istnieje również możliwość wystąpienia negatywnego oddziaływania na korytarze migracji zwierząt związanych z wodą.

Działania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej mają wymiar pozytywny z uwagi na ochronę życia i zdrowia ludzi, dóbr materialnych oraz kulturowych. Oddziaływania będą miały charakter pośredni i długoterminowy. Działania zakładające wyłączenie z zainwestowania terenów zagrożonych powodzią i podtopieniami pośrednio przyczynią się do poprawy jakości wód powierzchniowych oraz zdrowia i bezpieczeństwa ludności oraz do wyeliminowania ryzyka strat materialnych, ludzkich i środowiskowych terenów zalanych w wyniku powodzi.

7.1.5. OCENA ODDZIAŁYWANIA W OBSZARZE INTERWENCJI: GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Realizacja inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej może wymagać przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z Rozporządzenia Rady z dnia 10 września 2019 r. *w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (Dz. U. poz. 1839). Należy zaznaczyć, że część z tych zadań była już rozpatrywana w ramach innych dokumentów strategicznych. Ponadto dla inwestycji związanych z gospodarką wodno-ściekową uzyskano już decyzje środowiskową.

Wszelkie zaplanowane budowy, rozbudowy i modernizacje odcinków sieci wodociągowych i kanalizacyjnych będą miały z pewnością długotrwałe pozytywne oddziaływanie zarówno na wody powierzchniowe, jak i podziemne. Nowe oraz zmodernizowane odcinki sieci wodociągowej i kanalizacyjnej ograniczą w znaczny sposób straty wody powstające na skutek przemysłu. Woda docierając do mieszkańców w dużej mierze trafia następnie do sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, gdzie zostają przywrócone jej parametry jakościowe. Budowa sieci wodociągowych zapewni mieszkańcom wodę do spożycia o lepszej jakości, a realizacja budowy kanalizacji sanitarnej ograniczy przenikanie zanieczyszczeń do środowiska. Ewentualna uciążliwość dla środowiska związana z rozwojem i modernizacją sieci kanalizacyjnej oraz z modernizacją oczyszczalni ścieków może wystąpić w miejscu zrzutu z oczyszczalni do wód powierzchniowych z tytułu odprowadzenia większej ilości oczyszczonych ścieków. W kategorii negatywnych oddziaływań pośrednich można wskazać wzrost presji urbanizacyjnej i aktywizacji gospodarczej na tereny po ich uzbrojeniu w sieć kanalizacyjną. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej nie będzie negatywnie oddziaływać na gatunki dziko żyjących zwierząt, oddziaływanie takie może wystąpić jedynie na etapie prowadzenia prac budowlanych. Będzie to jednak oddziaływanie chwilowe i odwracalne. Negatywne oddziaływanie o charakterze krótkoterminowym związane będzie z koniecznością przekształcenia powierzchni ziemi. Z uwagi na konieczność prac ziemnych wystąpić może bezpośrednie, krótkoterminowe, negatywne oddziaływanie na roślinność występującą w rejonie inwestycji (głównie na strefę korzeniową drzew). Oddziaływanie na środowisko związane z realizacją inwestycji z zakresu gospodarki wodno-ściekowej wystąpi na etapie budowy i wykonania obiektów i urządzeń. Z uwagi na charakter działań, wystąpić mogą chwilowe, negatywne oddziaływania na elementy biotyczne (np. niszczenie siedlisk roślin i zwierząt). W ogólnym rozrachunku, korzyści wynikające z uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej są o wiele większe.

7.1.6. OCENA ODDZIAŁYWANIA W OBSZARZE INTERWENCJI: ZASOBY GEOLOGICZNE

Na obecna chwilę w obszarze zasoby geologiczne *Program* nie zakłada żadnych własnych zadań inwestycyjnych. W przypadku podejmowania takich zadań przez inne podmioty należy mieć na uwadze ochronę złóż kopalin poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, kontrolę koncesji, likwidację nielegalnego wydobywania, ochronę środowiska przed ujemnymi skutkami działalności górniczej, rekultywację terenów poeksploatacyjnych.

7.1.7. OCENA ODDZIAŁYWANIA W OBSZARZE INTERWENCJI: GLEBY

Na obecna chwilę w obszarze zasoby geologiczne *Program* nie zakłada żadnych własnych zadań inwestycyjnych.

7.1.8. OCENA ODDZIAŁYWANIA W OBSZARZE INTERWENCJI: GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW

Dokumentem kluczowym dla gospodarki odpadami jest Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla województwa mazowieckiego na lata 2016-2021. W *Programie Ochrony Środowiska* znalazły się zadania dotyczące zbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych oraz edukacji mieszkańców.

Zadania z zakresu gospodarki odpadami pozwolą na:

- ograniczenie niekontrolowanego przedostawania się do środowiska odpadów komunalnych;
- eliminację odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych;
- ograniczenie masy odpadów unieszkodliwianych przez składowanie, poprzez zwiększenie stopnia odzysku odpadów (szczególnie odpadów biodegradowalnych);
- likwidację tzw. „dzikich wysypisk” i eliminację powodów ich powstawania (największe zagrożenie wynikające z takiego pozbywania się odpadów stwarzają odpady niebezpieczne deponowane w tych miejscach);
- ograniczenie przekształceń krajobrazu, a przez to poprawę jego estetyki.

Zadania z zakresu gospodarki odpadami będą miały pozytywny, pośredni i długoterminowy wpływ na krajobraz, środowisko gruntowo-wodne oraz florę i faunę.

7.1.9. OCENA ODDZIAŁYWANIA W OBSZARZE INTERWENCJI: ZASOBY PRZYRODNICZE

Zadania zapisane w *Programie* w obszarze zasoby przyrodnicze skupiają się głównie na ochronie kasztanowców na terenie gminy przed szrotówkiem kasztanowiaczkim oraz pielęgnacji istniejących form przyrody.

Oddziaływanie zadań w zakresie zasobów przyrody na poszczególne komponenty środowiska i zdrowie ludzi będzie miało charakter pozytywny, bezpośredni i pośredni, wtórny i długoterminowy.

Podczas realizacji innych inwestycji zaplanowanych w *Programie* mogą wystąpić krótkotrwałe, negatywne oddziaływania na zasoby przyrodnicze. Dotyczy to wszystkich prac budowlanych oraz ziemnych, które siłą rzeczy będą ingerować mechanicznie w stan powierzchni ziemi. Będą to oddziaływania o ograniczonej powierzchni oraz czasie występowania. Ważna jest minimalizacja negatywnego wpływu na środowisko, która winna być już opracowana na poziomie planów i wprowadzona na odpowiednich etapach inwestycji. Po zakończeniu prac należy doprowadzić miejsce inwestycji do stanu jak najbardziej zbliżonego do naturalnego lub poddać rekultywacji. Zadania przewidziane do realizacji będą prowadzone na terenach już przekształconych przez człowieka, zurbanizowanych, w związku w tym nie będzie ingerencji w tereny chronione lub cenne przyrodniczo.

Na tym etapie nie ma podstaw, aby twierdzić, że zapisy *Programu* będą trwale oddziaływać negatywnie na zasoby przyrodnicze. *Program* jest dokumentem ogólnym i nie zawiera szczegółowych opisów inwestycji mogących w znacznym stopniu oddziaływać na środowisko każda z takich inwestycji będzie rozpatrywana indywidualnie.

7.1.10. OCENA ODDZIAŁYWANIA W OBSZARZE INTERWENCJI: ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI

Na obecna chwilę w obszarze zagrożenia poważnymi awariami *Program* nie zakłada żadnych własnych zadań.

7.1.11. OCENA ODDZIAŁYWANIA ZADAŃ W ZAKRESIE EDUKACJI EKOLOGICZNEJ

Działania zaproponowane w *Programie* dotyczące podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców gminy prowadzić będą do utrwalania się właściwych zachowań z punktu widzenia ochrony środowiska, poszerzania wiedzy o środowisku w ujęciu globalnym i lokalnym. Działania związane z edukacją ekologiczną i zwiększeniem dostępu do informacji o środowisku mają pośrednie, pozytywne i długoterminowe oddziaływanie na wszystkie elementy środowiska, zdrowie ludzi i dobra materialne.

7.2. OCENA ODDZIAŁYWANIA NA CELE ŚRODOWISKOWE JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD

Zgodnie z Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. z 2016 r. poz. 1911) dla jednolitych części wód będących w bardzo dobrym stanie/potencjale ekologicznym celem środowiskowym jest utrzymanie tego stanu/potencjału. Dla naturalnych części wód powierzchniowych celem środowiskowym jest osiągnięcie, co najmniej dobrego stanu ekologicznego i utrzymanie, co najmniej dobrego stanu chemicznego, a dla sztucznych i silnie zmienionych części wód powierzchniowych celem środowiskowym jest osiągnięcie, co najmniej dobrego potencjału ekologicznego i utrzymanie, co najmniej dobrego stanu chemicznego. Dla jednolitych części wód podziemnych celem środowiskowym jest dobry stan, zarówno ilościowy, jak i chemiczny.

Przepisy krajowe jak i prawodawstwo unijne zabraniają realizowania przedsięwzięć, które mogą pogorszyć stan wód powierzchniowych i podziemnych pod względem jakościowym i ilościowym, jak również podejmowania działań, które mogłyby ograniczyć ich funkcje ekologiczne.

Działania przewidziane do realizacji w ramach projektowanego *Programu* są w większości ukierunkowane pośrednio lub bezpośrednio na ochronę lub poprawę stanu wód powierzchniowych oraz podziemnych. Bezpośrednio największe korzyści dla stanu wód powierzchniowych przyniesie realizacja działań polegających na budowie, rozbudowie i modernizacji sieci kanalizacyjnych i wodociągowych, jak również infrastruktury towarzyszącej, które są wprost nakierowane na ochronę wód. Pozytywnie oddziaływać na wody będą działania związane z przeciwdziałaniem występowania powodzi. Jednym z wielu skutków powodzi jest zanieczyszczenie wód, m.in. zawiesinami, substancjami biogennymi, ściekami, metalami ciężkimi i szkodliwymi substancjami organicznymi, zwłaszcza w przypadku przerwania wałów, stąd niezwykle istotna jest eliminacja wałów o niezadowalającym stanie technicznym.

Planowane działania w ramach gospodarki wodnej oraz ochrony przeciw powodziowej będą prowadziły nie tylko do ograniczenia ryzyka oraz skutków wywołanych ponadnormatywnymi wezbrzeniami prowadzącymi do powodzi, ale także do poprawy jakości wód. Pośrednie i bezpośrednie zwiększanie zasobów wodnych będzie przeciwdziało występowaniu i negatywnym skutkom suszy.

Ze środowiskiem wodnym powiązany jest także sektor energetyczny. Dlatego projekty związane z poprawą efektywności energetycznej oraz promowaniem odnawialnych źródeł energii, pośrednio pozytywnie będą wpływać na wody poprzez zmniejszenie ich poboru do celów chłodniczych. Pozytywny wpływ na wody wykazują także działania zmniejszające zanieczyszczenie powietrza poprzez ograniczenie ich depozycji w wodach. Na redukcję zanieczyszczeń przedostających się do wód mają również wpływ niektóre z działań z zakresu rozbudowy i przebudowy infrastruktury drogowej regionu. Woda wykazuje cechy mobilności w środowisku, co za tym idzie poprawa stanu jakości powietrza wpływa na poprawę stanu jakości wody.

W większości przypadków nieosiągnięcie celów środowiskowych przez jednolite części wód powierzchniowych wiąże się z kilkoma problemami w obrębie zlewni. Zadania przewidziane w *Programie* dotyczące rozwoju sieci kanalizacyjnych na terenie gminy spowodują, że zagospodarowanie zlewni oraz zmiany antropogeniczne powinny w coraz mniejszym stopniu wpływać na stan wód. Również w przypadku wód podziemnych celem zaplanowanych działań jest poprawa ich jakości. Oddziaływania pozytywne dotyczące wód charakteryzują się długoterminowością. Ich konsekwencją będzie poprawa jakości wód powierzchniowych, co pozwala przewidywać, że w kolejnym horyzoncie czasowym może zostać zrealizowane osiągnięcie celów środowiskowych. Nie prognozuje się znaczącego negatywnego

oddziaływania na zasoby wodne oraz jakość wód powierzchniowych i podziemnych w tym jednolitych części wód.

7.3. OCENA ODDZIAŁYWANIA NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000 ORAZ ICH INTEGRALNOŚĆ

Realizacja ustaleń *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* nie będzie znacząco negatywnie oddziaływać na obszary chronione oraz obszary sieci Natura 2000, a także nie będzie stanowić zagrożenia dla gatunków roślin, zwierząt i siedlisk, dla których ochrony zostały one powołane. Realizacja przedsięwzięć zawartych w *Programie* nie wpłynie na funkcjonalność i integralność obszarów chronionych.

Pozytywnie na różnorodność biologiczną wpłynie współpraca instytucji zarządzających środowiskiem. Stan siedlisk pośrednio poprawi się za sprawą działań zmierzających do poprawy jakości powietrza, wspierających efektywność oczyszczania ścieków oraz wspierających właściwe zagospodarowanie odpadów. W ich efekcie powinno nastąpić zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń w wodach, glebie oraz powietrzu, co wpłynie korzystnie na warunki bytowania zwierząt i roślin. Wymierne efekty może przynieść edukacja ekologiczna z zakresu ochrony przyrody. Przyczyni się ona do zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców i poszanowania środowiska.

Możliwe oddziaływania negatywne na przyrodę i bioróżnorodność biologiczną będą miały związek z realizacją planowanych inwestycji a przede wszystkim z nowymi rozwiązaniami infrastrukturalnymi. Oddziaływania te związane będą głównie z zajmowaniem terenów zielonych, na których mogłyby bytować rośliny i zwierzęta (długoterminowe) oraz z etapem realizacji budowy (krótkoterminowe).

Oddziaływania te będą polegały na emisji hałasu i spalin w związku z realizacją prac budowlanych, ograniczeniu powierzchni gleb w związku z prowadzeniem prac budowlanych, usuwaniu drzew i krzewów podczas realizacji inwestycji, płoszeniu zwierząt w trakcie wykonywania prac. Do inwestycji, przy realizacji, których te negatywne oddziaływania wystąpią można zaliczyć m.in.: rozbudowę systemu selektywnej zbiórki odpadów oraz budowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Oddziaływania potencjalnie negatywne będą dotyczyć w głównej mierze sytuacji zmiany stosunków wodnych oraz wpływu na gatunki i siedliska zależne od wód, jak również przebiegu dróg przez siedliska przyrodnicze oraz korytarze ekologiczne. Wytyczanie tras przez tereny biologicznie czynne, wiąże się z tworzeniem barier komunikacyjnych dla wielu gatunków zwierząt, powoduje także zakłócenia w funkcjonowaniu gatunków zwierząt i roślin w związku z emisją zanieczyszczeń komunikacyjnych oraz hałasu.

Oddziaływania poszczególnych rodzajów zadań na elementy środowiska opisane w rozdziałach 7.1.1. - 7.1.12. niniejszej prognozy, mogą odnosić się również do obszarów Natura 2000.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029 uwzględnia cele ochrony środowiska, w tym cele ochrony obszarów chronionych. Realizacja ustaleń *Programu* nie będzie powodować naruszeń zakazów obowiązujących dla obszarów chronionych określonych w ustawie o *ochronie przyrody*, ustaleń obowiązujących planów ochrony rezerwatów i parków krajobrazowych oraz planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000.

Ze względu na brak dokładnych lokalizacji większości inwestycji zapisanych w *Programie*, nie przewiduje się znaczącego negatywnego oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośredniego, pośredniego, wtórnego, skumulowanego, średnioterminowego, długoterminowego i stałego na istniejące obszary Natura 2000 (poza wymienionymi powyżej) i ich integralność. Zgodnie z art. 33. ustawy o *ochronie przyrody* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 z późn. zm.) zabrania się podejmowania działań mogących w znaczący sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w znaczący sposób wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000. Na terenach chronionych wszelkie działania podporządkowane są ochronie przyrody.

W przypadku realizacji zadań inwestycyjnych na obszarach Natura 2000 konieczne jest rozważenie czy planowana inwestycja może znacząco wpłynąć na ekosystem terenów chronionych. Decyzje o przeprowadzeniu oceny oddziaływania na obszar Natura 2000 wydaje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska, gdy uzna, że przedsięwzięcie może znacząco oddziaływać na obszar Natura 2000.

Zadania zawarte w *Programie* nie powinny również generować zagrożeń wymienionych w Standardowych Formularzach Danych dla obszarów Natura 2000. Na etapie prac budowlanych mogą zaistnieć zagrożenia dla stanowisk gatunków chronionych. Jednak na tym etapie nie można dokładnie przewidzieć czy tak naprawdę będzie oraz jaki będzie tego skutek. Natomiast żadne z zadań przewidzianych w *Programie* nie wpłynie na zakłócenie integralności i funkcjonowania ekosystemów obszarów Natura 2000. Realizacja założeń *Programu* nie będzie oddziaływać negatywnie na inne obszary prawnie chronione oraz na indywidualne formy ochrony przyrody zlokalizowane w powiecie. Ponadto, realizacja zadań *Programu* nie będzie naruszała art. 119 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku *o ochronie przyrody* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 z późn. zm.), tj. nie będzie powodowała wznoszenia w pobliżu jezior i innych zbiorników wodnych, rzek i kanałów obiektów budowlanych uniemożliwiających lub utrudniających ludziom i dziko występującym zwierzętom dostęp do wody.

7.4. ODDZIAŁYWANIE SKUMULOWANE I WTÓRNE

Oddziaływania skumulowane będą związane z jednoczesną realizacją kilku zadań w tym samym czasie, na sąsiadujących terenach (akumulacja wpływów w czasie i przestrzeni). Związane będą z okresowym zwiększeniem hałasu i zanieczyszczenia powietrza związanego z etapem prac budowlanych. Należy jednak podkreślić, że natężenie i zakres przewidywanych oddziaływań skumulowanych będzie niewielkie. Będą to oddziaływania krótkoterminowe, ograniczone do czasu trwania prac budowlanych.

Nie zidentyfikowano oddziaływań skumulowanych wynikających z realizacji innych programów lub planów na tym terenie, w tym samym czasie.

Oddziaływania wtórne zachodzą najczęściej w sytuacji wzrostu jednej emisji, powstającej w związku z ograniczeniem innej. Określenie wtórnych oddziaływań w makroskalowych prognozach, sporządzanych na potrzeby dokumentów strategicznych, biorąc pod uwagę ich zasięg oraz stopień ogólności, jest albo w ogóle niemożliwe, albo obarczone zbyt dużą niepewnością, jak również niecelowe na tak wczesnym etapie planowania.

Zadaniem prognoz, wykonywanych na najwcześniejszym etapie planowania i podejmowania decyzji, jest przede wszystkim zidentyfikowanie możliwości wystąpienia oddziaływań na środowisko oraz określenie ich przybliżonej siły i kierunku, po to by umożliwić skorygowanie celów i założeń rozpatrywanego dokumentu, aby jego potencjalne oddziaływania negatywne (zwłaszcza te najsilniejsze) mogły ulec zmniejszeniu, a oddziaływania pozytywne (zwłaszcza te najsłabsze) zwiększeniu.

8. TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z art. 104 ustawy z dnia 3 października 2008 roku *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 z późn. zm.) w razie stwierdzenia możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, pochodzącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji projektów polityk, strategii, planów lub programów, przeprowadza się postępowanie dotyczące transgranicznego oddziaływania na środowisko.

Ze względu na zasięg przestrzenny obszaru objętego *Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029*, charakter opracowania oraz stosunkowo znaczną odległością gminy od granic państw ościennych skutki realizacji założeń *Programu* nie będą miały znaczenia transgranicznego.

9. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029 został sporządzony w układzie jednowariantowym. Dokument nie zawiera propozycji zadań alternatywnych dla realizacji celów *Programu*. Sytuacja ta wynika z makroskalowego charakteru opracowania, którego założenia cechują się wysokim stopniem ogólności. W związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych zadań. Dla tego rodzaju opracowań stosowanie kryteriów wariantowości, wykorzystywanych w analogicznych ocenach oddziaływania sporządzanych dla sparametryzowanych przedsięwzięć jest znacznie utrudnione.

Należy również podkreślić, że proponowane do realizacji przedsięwzięcia w ramach *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* mają pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia. Zdefiniowane w *Programie* działania, będące narzędziem służącym do spełnienia celów dokumentu nie mają charakteru tzw. twardych założeń, a wskazują raczej kierunek aktywności, pozwalający na elastyczny dobór formy ich realizacji.

Wobec powyższego przyjęto, że dalszy rozwój gminy może przebiegać w dwóch scenariuszach tj. realizacji oraz odstąpienia od realizacji *Programu*. Wariant polegający na zaniechaniu realizacji *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* tzw. wariant 0, opisano w rozdziale 6 niniejszej Prognozy. Wariant 0 nie oznacza, że nic się nie zmieni, ponieważ brak realizacji inwestycji może także powodować negatywne konsekwencje środowiskowe.

10. NAPOTKANE TRUDNOŚCI PRZY OPRACOWYWANIU PROGNOZY

W trakcie sporządzania niniejszej Prognozy dla *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* nie napotkano na istotne trudności wynikające z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy, które uniemożliwiłyby jej opracowanie. Z uwagi na skomplikowany i długotrwały proces inwestycyjny nie jest możliwe dokładne określenie czasu rozpoczęcia i zakończenia prac budowlanych przy realizacji poszczególnych przedsięwzięć, co również uniemożliwia oszacowanie oddziaływań skumulowanych i zastosowania modeli do obliczenia oddziaływań w sytuacji najbardziej niekorzystnej.

11. ZAPOBIEGANIE, REDUKCJA I KOMPENSACJA NIEKORZYSTNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO WYNIKAJĄCYCH Z REALIZACJI PROGRAMU

W celu eliminacji niekorzystnych oddziaływań na środowisko stosuje się dwa rodzaje działań:

- działania łagodzące - środki zmierzające do zmniejszenia lub ostatecznie eliminacji negatywnego oddziaływania na element środowiska społecznego lub przyrodniczego;
- działania kompensujące - działania najczęściej niezależne od przedsięwzięcia inwestycyjnego, których celem jest kompensacja znaczącego niekorzystnego oddziaływania na środowisko, jakie jest spowodowane realizacją tego przedsięwzięcia.

Zgodnie z art. 75 ust. 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973 z późn. zm.) kompensacja przyrodnicza powinna być realizowana w sytuacji, gdy ochrona elementów przyrodniczych nie jest możliwa.

Negatywny wpływ na środowisko zadań i działań przewidzianych do realizacji w ramach *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* nie będzie miał istotnego znaczenia i w przypadku większości założeń będzie ograniczał się do etapu realizacji poszczególnych przedsięwzięć (etapu budowy i modernizacji). Wszystkie planowane inwestycje będą realizowane na obszarach znacznie przekształconych przez działalność człowieka. Nie przewiduje się ingerencji w nowe, cenne przyrodniczo tereny oraz diametralnych przekształceń w użytkowaniu obszarów dysfunkcyjnych.

W przypadku obszarów Natura 2000 wykonane raporty o oddziaływaniu na te obszary dla poszczególnych przedsięwzięć powinny zawierać działania kompensujące negatywne oddziaływania np. przenoszenie siedlisk, tworzenie nowych, przenoszenie płazów i gadów do nowych zbiorników, zabezpieczanie inwestycji przed wtargnięciem zwierząt w trakcie budowy, tworzenie nowych szlaków migracji zwierząt poprzez tworzenie zespołów nasadzeń zwabiających zwierzęta oraz inne działania minimalizujące negatywne oddziaływania ustalone indywidualnie dla danego przedsięwzięcia inwestycyjnego.

W celu zmniejszenia lub eliminacji negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze lub społeczne proponuje się podjęcie działań łagodzących opisanych poniżej w tabeli.

Tabela 7. Proponowane środki i zalecenia łagodzące niekorzystne oddziaływania na środowisko wynikające z realizacji Programu

ELEMENT ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	ŚRODKI ŁAGODZĄCE/ZALECENIA
LUDZIE	<ul style="list-style-type: none"> – oznakowanie obszarów, gdzie prowadzone będą prace budowlane i modernizacyjne w celu zwiększenia bezpieczeństwa ludzi podczas wykonywania tych prac; – stosowanie sprawnego technicznie sprzętu, stałe prowadzenie nadzoru budowlanego oraz bezwzględne przestrzeganie przepisów BHP; – ograniczenie czasu pracy maszyn budowlanych do niezbędnego minimum w celu zmniejszenia emisji spalin oraz hałasu; – stosowanie systemów zabezpieczających rusztowania oraz maszyny i urządzenia podczas remontów i innych prac budowlanych, ograniczające jednocześnie uciążliwości przez nie wywoływane; – stosowanie roślinności izolacyjnej (obudowa biologiczna wzdłuż ciągów komunikacyjnych);

ELEMENT ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	ŚRODKI ŁAGODZĄCE/ZALECENIA
ZWIERZĘTA	<ul style="list-style-type: none"> - wykonanie inwentaryzacji budynków pod kątem występowania ptaków oraz nietoperzy; - prowadzenie prac poza okresem lęgowym ptaków, tarłem ryb oraz rozrodu nietoperzy, których występowanie zidentyfikowano w rejonie planowanych inwestycji; - w przypadku braku możliwości prowadzenia prac w okresie poza lęgowym odpowiednio wcześniejsze zabezpieczenie budynków przed zakładaniem w nich lęgówisk; - w trakcie prac modernizacyjnych zapewnienie nadzoru ze strony ornitologów i chiropterologów na wypadek odnalezienia miejsc gniazdowania ptaków oraz rozrodu nietoperzy; - po przeprowadzeniu prac remontowych, w przypadku braku możliwości zachowania istniejących schronień, wyposażenie budynków w schronienia alternatywne (skrzynki dla ptaków i nietoperzy), równoważące ubytek takich miejsc; - prowadzenie prac budowlanych i modernizacyjnych w możliwie najkrótszym czasie;
ROŚLINY	<ul style="list-style-type: none"> - wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej obszarów dysfunkcyjnych pod kątem występowania cennych gatunków roślin, przede wszystkim drzewostanów o wysokich walorach przyrodniczych; - wkomponowywanie istniejącej roślinności w rewitalizowaną przestrzeń obszarów dysfunkcyjnych, - wprowadzanie nowych obszarów zielni urządzonej, dostosowanej do warunków siedliskowych oraz współgrającej z otoczeniem; - zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót budowlanych, z poszanowaniem wymagań ochrony środowiska; - prowadzenie ręcznych wykopów w sąsiedztwie systemów korzeniowych w czasie wykonywania prac budowlanych; - unikanie usuwania korzeni strukturalnych drzew w przypadku prowadzenia wykopów w sąsiedztwie bryły korzeniowej; - zabezpieczenie ran na drzewach powstałych w wyniku prowadzonych prac budowlanych odpowiednimi środkami grzybobójczymi; - zabezpieczenie pni drzew narażonych na otarcia ze strony sprzętu budowlanego np. włókny i obudowy drewniane; - lokalizowanie zapleczy budów możliwe najdalej od stanowisk roślin o dużych walorach przyrodniczych;
WODA	<ul style="list-style-type: none"> - zabezpieczenie/uszczelnienie terenów zapleczy budów (magazynowanie substancji, materiałów oraz odpadów w sposób eliminujący kontakt z wodami opadowymi i gruntowymi); - kontrolowanie szczelność zbiorników paliw płynnych pojazdów stosowanych w czasie prac budowlanych w celu niedopuszczenia do miejscowego skażenia środowiska gruntowego substancjami ropopochodnymi; - zapewnienie dostępu pracownikom przedsiębiorstw budowlanych do przenośnych toalet oraz regularnie opróżnianie toalet z wykorzystaniem samochodów serwisowo-asenizacyjnych wyposażonych w odpowiednie akcesoria; - zachowanie szczególnej ostrożności w czasie prowadzenia prac w sąsiedztwie cieków i zbiorników wodnych; - ograniczanie powierzchni nieprzepuszczalnych np. poprzez stosowanie materiałów przepuszczalnych do budowy parkingów, ciągów pieszych i rowerowych); - stosowanie w budowanych i modernizowanych budynkach rozwiązań technicznych mających na celu ograniczenie zużycia wody;
POWIETRZE	<ul style="list-style-type: none"> - zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót, a w szczególności przez: systematyczne sprzątanie placów budowy, zraszanie wodą placów budowy (zależnie od potrzeb), ograniczenie do minimum czasu pracy silników spalinowych maszyn i samochodów budowy, uważne ładowanie materiałów sypkich na samochody, stosowanie osłon na rusztowania, urządzenia, maszyny i pojazdy, ograniczających pylenie oraz inne zanieczyszczenia, stosowanie gotowych mieszanek wytwarzanych w wytwórniach, aby ograniczyć do minimum operacje mieszania kruszywa ze spoiwem na miejscu budowy, wykorzystanie pojazdów zasilanych alternatywnymi źródłami napędu, propagowanie ruchu rowerowego, pieszego, poprzez budowę odpowiednich ciągów komunikacyjnych; - zwiększenie powierzchni terenów zielonych poprawiających skład powietrza atmosferycznego (poprzez pochłanianie szkodliwych gazów - tlenki siarki, siarkowodor, dwutlenek węgla oraz produkcji tlenu); - budowanie pasów zieleni izolacyjnej, ograniczającej uciążliwości komunikacyjne; - stosowanie w budowanych i modernizowanych budynkach rozwiązań technicznych mających na celu ograniczenie niskiej emisji (stosowanie kotłów zasilanych ekologicznymi paliwami, termomodernizacja budynków - ograniczająca zużycie paliw i energii);
POWIERZCHNIA ZIEMI	<ul style="list-style-type: none"> - zabezpieczenie/uszczelnienie terenów zapleczy budów (magazynowanie substancji, materiałów oraz odpadów w sposób eliminujący kontakt z glebą); - kontrolowanie szczelność zbiorników paliw płynnych pojazdów stosowanych w czasie prac budowlanych w celu niedopuszczenia do miejscowego skażenia środowiska gruntowego substancjami ropopochodnymi; - przed rozpoczęciem prac ziemnych zebranie warstwy wierzchniej gleby (humus), a po zakończeniu prac - rozdeponowanie jej na powierzchni terenu; - przestrzeganie zasad prawidłowej gospodarki odpadami;

ELEMENT ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	ŚRODKI ŁAGODZĄCE/ZALECENIA
KRAJOBRAZ	<ul style="list-style-type: none"> – zintegrowanie nowych przedsięwzięć inwestycyjnych z istniejącą rzeźbą terenu; – wkomponowanie istniejących elementów krajobrazu o potencjalnie wysokich walorach przyrodniczych w rewitalizowaną przestrzeń; – traktowanie zieleni urządzonej jako priorytetowego elementu kształtującego prawidłowo zagospodarowaną przestrzeń miejską;
KLIMAT	<ul style="list-style-type: none"> – odpowiednie projektowanie zieleni na terenie osiedli tak, aby pełniła funkcje ochrony przed wiatrem, wpływała na wymianę powietrza w mieście oraz przyczyniała się do zatrzymywania wilgoci; – stosowanie zabiegów mających na celu zmniejszenie zatorów komunikacyjnych w mieście (odpowiednio zsynchronizowana sygnalizacja świetlna, propagowanie ruchu pieszego, rowerowego oraz komunikacji publicznej) podczas prowadzonych prac remontowych;
ZABYTKI, DOBRA MATERIALNE	<ul style="list-style-type: none"> – planowanie nowych inwestycji w harmonii z istniejącym krajobrazem i historycznym układem przestrzennym; – odpowiednie wyeksponowanie obiektów zabytkowych o wysokich wartościach artystycznych, historycznych i kulturowych na tle istniejącej zabudowy oraz planowanych inwestycji; – prowadzenie prac remontowych obiektów zabytkowych w uzgodnieniu z Konserwatorem Zabytków;

źródło: opracowanie własne

12. MONITORING

Zgodnie z wymogami dyrektyw i obowiązujących przepisów prawa w prognozie zaleca się prowadzenie monitoringu efektów realizacji założeń *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* w zakresie opisanym poniżej.

Celem monitoringu jest opisanie zmian stanu środowiska w wyniku realizacji założeń *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029*, sprawdzenie czy założone środki łagodzące przyniosły spodziewany efekt. W tym celu należy wykorzystać funkcjonujący na terenie gminy system monitoringu środowiska przyrodniczego prowadzony przez różne instytucje.

W gminie Jabłonna monitoring jakości środowiska realizowany jest w ramach monitoringu regionalnego województwa mazowieckiego i prowadzony jest przez Wojewódzką Inspekcję Ochrony Środowiska w Warszawie.

Monitoring efektów realizacji założeń *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* powinien obejmować wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska, a także wskaźniki społeczno-ekonomiczne.

Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko:

- stan jakości powietrza atmosferycznego - wielkość emisji zanieczyszczeń ze źródeł grzewczych i komunikacyjnych do atmosfery;
- jakość wód stojących, płynących i podziemnych, jakość wody do picia oraz spełnienie przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej;
- uciążliwość hałasu, przede wszystkim komunikacyjnego.

Wskaźniki społeczno-ekonomiczne:

- poprawa stanu zdrowia obywateli, mierzona przy pomocy takich mierników jak długość życia, spadek umieralności niemowląt, spadek zachorowalności.

W nawiązaniu do wykonywanych ocen realizacji celów i zadań oraz dodatkowo monitoringu efektu realizacji oraz na podstawie ustawy *Prawo Ochrony Środowiska* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973 z późn. zm.) konieczne będzie sporządzanie co 2 lata raportu przez organ wykonawczy gminy z realizacji Programu Ochrony Środowiska.

W tabeli poniżej zamieszczono wykaz wskaźników realizacji *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029*, że lista ta nie jest zamknięta i może być sukcesywnie modyfikowana. Źródło danych wskaźnikowych stanowić będą głównie informacje pozyskane z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie oraz dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 8. Wskaźniki realizacji Programu dla obszarów interwencji

OBSZAR INTERWENCJI	WSKAŹNIK	ŹRÓDŁO DANYCH	ROK	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA
OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	zanieczyszczenia, dla których stwierdzono klasę C wg kryterium ochrony zdrowia w strefie, w której położona jest gmina	WIOŚ	2020	PM2,5, PM10, B(a)P
	długość czynnej sieci ogółem	GUS	2020	137 624
	czynne przyłącza sieci gazowej ogółem	GUS	2020	3 919 szt.
	odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej	GUS	2020	64,5%
POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	przypadki przekroczeń wartości dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych	WIOŚ	2020	0

OBSZAR INTERWENCJI	WSKAŹNIK	ŹRÓDŁO DANYCH	ROK	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA
GOSPODAROWANIE WODAMI	liczba (odsetek) JCWP rzecznych o stanie/potencjale ekologicznym co najmniej dobrym - badanych w danym roku	WIOŚ	2020	0
	liczba stanowisk monitoringu JCWPd, dla których stwierdzono co najmniej dobry stan - badanych w danym roku	WIOŚ	2016	-
	liczba zbiorników wodnych	WZMiUW	2016	0
	zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	GUS	2020	229,3 dam ³
	zużycie wody na 1 mieszkańca	GUS	2020	11,6 dam ³
	zużycie wody na potrzeby przemysłu	GUS	2020	0 dam ³
	ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia odprowadzane do wód lub do ziemi: - ogółem - nieoczyszczone	GUS	2020	409,0 dam ³ 0,0 dam ³
GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	długość sieci wodociągowej	UG	2020	40,9 km
	długość sieci kanalizacyjnej	UG	2020	60,9 km
	odsetek ludności korzystającej z wodociągu	GUS	2020	16,8%
	odsetek ludności korzystającej z kanalizacji	GUS	2020	38,5%
	wielkość oczyszczalni komunalnych w RLM	GUS	2020	-
	liczba oczyszczalni ścieków: - ogółem - z podwyższonym usuwaniem biogenów	GUS	2020	0 0
GLEBY	ilość terenów, na których stwierdzono przekroczenia standardów jakości ziemi i gleby	RDOŚ	2020	0
GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	masa zebranych zmieszanych odpadów komunalnych	GUS	2020	4 466,88 Mg
	liczba regionalnych instalacji do unieszkodliwiania odpadów komunalnych przez składowanie	WIOŚ	2020	0
	liczba regionalnych instalacji do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów poza składowaniem	WIOŚ	2020	0
ZASOBY PRZYRODNICZE	lesistość	GUS	2020	41,5%
	powierzchnia lasów	GUS	2020	2 689,71 ha
	udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem (bez obszarów Natura 2000)	GUS	2020	69,9%
	liczba pomników przyrody	CRFOP	2020	27
	udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem	GUS	2020	0,9%
ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI	liczba poważnych awarii	WIOŚ	2020	0

źródło: opracowanie własne

13. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Niniejsze streszczenie odzwierciedla układ (rozdziały) prognozy oddziaływania na środowisko.

1. CHARAKTERYSTYKA PROGNOZY

Rozdział stanowi charakterystykę niniejszego dokumentu, w której przedstawiono podstawy prawne, cel i zakres Prognozy oraz metody zastosowane przy jej sporządzaniu.

Podstawę prawną sporządzenia Prognozy stanowi art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 roku *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 z późn. zm.).

Celem niniejszej Prognozy jest przeanalizowanie potencjalnego wpływu na środowisko skutków realizacji zamierzeń *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029*.

Zakres dokumentu jest zgodny z art. 51 ust 2 ustawy z dnia 3 października 2008 roku *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 z późn. zm.) i został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Warszawie oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Warszawie

Prace nad opracowaniem Prognozy przebiegały wieloetapowo i obejmowały: ocenę aktualnego stanu środowiska regionu, ocenę potencjalnego wpływu na środowisko założeń realizowanych w ramach *Programu*, opracowanie propozycji środków mających na celu eliminację lub minimalizację zidentyfikowanych negatywnych oddziaływań na środowisko, ocenę systemu monitoringu skutków wdrażania dokumentu. Najistotniejszą częścią Prognozy stanowi identyfikacja oddziaływań na poszczególne elementy środowiska gminy, której w celu obiektywizacji dokonano metodą ekspercką przez autorów prognozy. Wyniki prac ekspertów porównano i ostatecznie uzgodniono wspólnie, a w celu ich zaprezentowania wykorzystano uproszczoną analizę macierzową (tabelę skutków środowiskowych).

2. CHARAKTERYSTYKA PRZEDMIOTU PROGNOZY

W rozdziale scharakteryzowano oceniany projekt *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* przedstawiając podstawy prawne jego opracowania, zawartość, główne cele oraz powiązanie z innymi strategicznymi dokumentami szczebla międzynarodowego, krajowego i regionalnego.

Podstawą prawną opracowania *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* jest art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973 z późn. zm.).

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029 roku porusza szeroko rozumianą problematykę ochrony środowiska na terenie gminy. W *Programie* zawarty jest opis stanu środowiska na terenie gminy oraz presje, jakim podlegają poszczególne komponenty środowiska.

Cele i kierunki interwencji *Programu* oraz działania zmierzające do poprawy stanu środowiska zostały wskazane w ramach poszczególnych obszarów interwencji:

- ochrona klimatu i jakości powietrza;
- zagrożenie hałasem;
- pola elektromagnetyczne;
- gospodarowanie wodami;
- gospodarka wodno-ściekowa;
- zasoby geologiczne;

- gleby;
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów;
- zasoby przyrodnicze;
- zagrożenie poważnymi awariami.

Poza głównymi obszarami interwencji w strategii ochrony środowiska uwzględniono również zagadnienia horyzontalne takie, jak działania edukacyjne, czy monitoring środowiska.

Nadrzędnym celem *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* jest długotrwały zrównoważony rozwój gminy, w którym kwestie ochrony środowiska są rozważane na równi z kwestiami rozwoju społecznego i gospodarczego.

3. POWIĄZANIA PROGRAMU Z INNYMI DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

W celu zapewnienia adekwatności i komplementarności celów Programu z dokumentami strategicznymi i programowymi szczebla krajowego, przy określaniu celów dla województwa podlaskiego rozpatrywano cele pochodzące z następujących wybranych dokumentów:

- nadrzędne dokumenty strategiczne:
  - o Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności;
  - o Strategia zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 roku;
  - o Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030;
  - o Strategia Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030;
  - o Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022;
  - o Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2030;
  - o Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030;
  - o Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030;
  - o Polityka energetyczna Polski do 2040;
  - o Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej
- krajowe dokumenty sektorowe:
  - o Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do 2030);
  - o Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej;
  - o Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030;
  - o Krajowy plan gospodarki odpadami 2022;
  - o Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032;
- wojewódzkie dokumenty strategiczne i programowe:
  - o Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2023 roku;
  - o Programy ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej;
  - o Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla województwa mazowieckiego na lata 2016-2021 z uwzględnieniem lat 2022-2027;
  - o Program ochrony środowiska dla Województwa Mazowieckiego do roku 2022;
- powiatowe dokumenty strategiczne i programowe:
  - o Strategia Rozwoju Powiatu Legionowskiego 2016-2025.
- lokalne dokumenty strategiczne i programowe:
  - Program Rewitalizacji Gminy Jabłonna na lata 2017-2023;
  - Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Jabłonna na lata 2017-2030;
  - Program Ograniczania Niskiej Emisji dla Gminy Jabłonna;
  - Plan Gospodarki Niskoemisyjnej;
  - Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Jabłonna na lata 2017-2032.

Uwzględniono również dokumenty międzynarodowe i wspólnotowe: Globalna Agenda 21, Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030, Europejski Zielony Ład, Ramy polityki klimatyczno-energetycznej do roku 2030, Europejska Konwencja Krajobrazowa.

4. OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA GMINY JABŁONNA

Rozdział zawiera analizę stanu środowiska gminy Jabłonna, odnoszącą się do jego poszczególnych komponentów (ludzi, różnorodności biologicznej, fauny, flory, wód, powietrza, powierzchni ziemi, krajobrazu, klimatu, zasobów naturalnych, zabytków i dóbr materialnych), a także informację na temat gospodarki odpadami oraz gospodarki wodno-ściekowej. Podstawowymi źródłami informacji na temat środowiska regionu były m.in.: dane gromadzone w ramach państwowego monitoringu przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie oraz dane gromadzone w ramach statystyki publicznej przez Główny Urząd Statystyczny. Charakterystyka stanu środowiska przedstawiona w rozdziale 4 jest ściśle powiązana z rozdziałem, 5 w którym przedstawiono istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji *Programu*.

5. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA

Na podstawie informacji zgromadzonych w rozdziale 4 zidentyfikowano istniejące problemy ochrony środowiska, istotne z punktu widzenia realizacji *Programu*.

Zagrożenia środowiska mogą mieć charakter naturalny lub antropogeniczny. Rodzaj i intensywność zagrożeń jest ściśle związana ze specyfiką danego obszaru, tj. rozwojem gospodarczym w powiązaniu z warunkami fizyczno-geograficznymi. Główne zagrożenia środowiska na terenie gminy związane są z działalnością człowieka oraz z wykorzystywaniem i przetwarzaniem zasobów przyrody. Źródłem presji na środowisko są poszczególne dziedziny gospodarki oraz codzienne bytowanie mieszkańców.

6. POTENCJALNE ZMIANY W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROGRAMU

W rozdziale opisano skutki braku realizacji *Programu*. Rozważanie takiego wariantu tzw. zero jest jednym z podstawowych wymogów opracowania Prognozy. Uznano jednocześnie, że przyjęcie takiego kierunku rozwoju jest czysto hipotetyczne. Określone w *Programie* cele i kierunki działań opierają się na zasadzie zrównoważonego rozwoju, stąd też założenia mają prośrodowiskowy wydźwięk i powinny sprzyjać zachowaniu równowagi w przyrodzie oraz racjonalnemu wykorzystaniu zasobów regionu. W Prognozie stwierdzono, że zaniechanie realizacji założeń *Programu* doprowadziłoby do pogorszenia warunków i jakości życia ludzi na terenie gminy, zahamowania prośrodowiskowych (innovacyjnych) zmian w gospodarce, pogorszenia jakości środowiska gminy w wyniku intensyfikacji emisji zanieczyszczeń oraz nadmiernej eksploatacji zasobów.

7. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

Rozdział 7 Prognozy stanowi ocena wpływu na środowisko przewidywanych znaczących oddziaływań skutków realizacji założeń *Programu*, będąca trzonem dokumentu. Stopień szczegółowości przeprowadzonej oceny jest zdeterminowany makroskalowym charakterem *Programu* i w związku z tym ogranicza się jedynie do opisowej (jakościowej) identyfikacji prawdopodobnych oddziaływań (kierunków zmian), jakie zachodzą w analogicznych sytuacjach, głównie o charakterze bezpośrednim (relatywnie łatwych do zdiagnozowania). Jednocześnie sporządzona ocena nie obejmuje wszystkich potencjalnych skutków środowiskowych realizacji *Programu*, gdyż na tak precyzyjne analizy nie pozwala charakter niniejszego opracowania. Większość z zamierzeń inwestycyjnych przewidywanych do realizacji w ramach *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* wymagać będzie przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko w odniesieniu do konkretnych warunków środowiskowych.

W związku z tym przyjęto, że na tym etapie wystarczające będzie omówienie typowych oddziaływań i ich potencjalnych skutków środowiskowych.

8. TRANSGRANICZNE ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO

W rozdziale stwierdzono, że w przypadku *Programu* nie ma potrzeby przeprowadzania postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko. Dokument nie zakłada w sposób bezpośredni lub nawet pośredni realizacji jakichkolwiek inwestycji wpływających na stan środowiska krajów sąsiadujących z Polską. Spowodowane jest to zasięgiem przestrzennym obszaru objętego *Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* i stosunkowo znaczną odległością gminy od granic państw ościennych.

9. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029 został sporządzony w układzie jednowariantowym. Dokument nie zawiera propozycji zadań alternatywnych dla realizacji celów *Programu*. Większość proponowanych do realizacji przedsięwzięć w ramach *Programu* ma pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia. Ponadto cały dokument cechuje się wysokim stopniem ogólności i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych działań.

10. NAPOTKANE TRUDNOŚCI PRZY OPRACOWYWANIU PROGNOZY

W trakcie sporządzania niniejszej Prognozy dla *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* napotkano na istotne trudności wynikające z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy, które uniemożliwiłyby jego opracowanie.

11. ZAPOBIEGANIE, REDUKCJA I KOMPENSACJA NIEKORZYSTNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO WYNIKAJĄCYCH Z REALIZACJI PROGRAMU

Rozdział 11 poświęcono analizie rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie oraz kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, będących rezultatem realizacji założeń *Programu*.

W analizie podkreślono, że zasadniczo każdy z priorytetów i celów środowiskowych *Programu* wpisuje się w listę rozwiązań mających na celu zapobieganie zanieczyszczeniu oraz ochronę środowiska regionu, co wynika z wyraźnego, czytelnego kontekstu dokumentu, skonstruowanego w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju. Za podstawowe środki zapobiegawcze uznano odpowiednie lokalizowanie poszczególnych inwestycji, przestrzeganie prawa z zakresu ochrony środowiska oraz stosowanie rozwiązań technicznych i technologicznych ograniczających emisję zanieczyszczeń do środowiska.

W celu zmniejszenia lub eliminacji negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze lub społeczne zaproponowano podjęcie działań łagodzących opisanych dokładnie w rozdziale 11.

12. MONITORING

Celem monitoringu jest opisanie zmian stanu środowiska w wyniku realizacji założeń *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029* oraz sprawdzenie czy założone środki łagodzące przyniosą zakładany efekt.

Pomiar skutków realizacji postanowień przyjętego dokumentu w zakresie oddziaływania na środowisko będzie się odbywał poprzez zestaw odpowiednich wskaźników (mierników). W tym celu należy wykorzystać funkcjonujący na terenie gminy system monitoringu środowiska przyrodniczego prowadzony przez różne instytucje.

SPIS TREŚCI

Tabela 1. Obszary interwencji, cele i kierunki interwencji Programu ochrony środowiska gminy Jabłonna do 2029 roku	9
Tabela 2. Wyniki klasyfikacji strefy pod kątem ochrony zdrowia w 2015, 2016. 2019 i 2020 roku dla strefy mazowieckiej.....	34
Tabela 3. Średni dobowy ruch roczny w punktach pomiarowych zlokalizowanych na terenie gminy Jabłonna w 2015 i 2020 roku.....	37
Tabela 4. Główne problemy i zagrożenia środowiska gminy Jabłonna	68
Tabela 5. Ocena wpływu na środowisko realizacji proponowanych zadań Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Jabłonna na lata 2022-2025 z perspektywą na lata 2026-2029.....	71
Tabela 6. Zadania inwestycyjne, które mogą być zaliczane do przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko i uzyskały decyzję środowiskową	78
Tabela 7. Proponowane środki i zalecenia łagodzące niekorzystne oddziaływania na środowisko wynikające z realizacji Programu	89
Tabela 8. Wskaźniki realizacji Programu dla obszarów interwencji	92

SPIS ILUSTRACJI

Mapa 1. Sieć hydrograficzna na terenie gminy Jabłonna źródło: opracowanie własne	42
Mapa 2. Gmina Jabłonna na tle jednolitych części wód powierzchniowych źródło: opracowanie własne na podstawie danych Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej	43
Mapa 3. Gmina Jabłonna na tle jednolitych części wód podziemnych wg podziału na 172 JCWPd źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego - Państwowego Instytutu Badawczego	46
Mapa 4. Złoża surowców mineralnych na terenie gminy Jabłonna źródło: opracowanie własne na podstawie Państwowego Instytutu Geologicznego - Państwowego Instytutu Badawczego	50
Mapa 5. Korytarze ekologiczne na terenie gminy Jabłonna źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.....	57
Mapa 6. Otulina Kampinoskiego Parku Narodowego na terenie gminy Jabłonna źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska	58
Mapa 7. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Jabłonna źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska.....	59
Mapa 8. Rezerваты przyrody na terenie gminy Jabłonna źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska	60
Mapa 9. Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu na terenie gminy Jabłonna źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska	62
Mapa 10. Obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) na terenie gminy Jabłonna źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska	63
Mapa 11. Obszary o znaczeniu dla Wspólnoty (OZW) na terenie gminy Jabłonna źródło: opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska	63
Mapa 12. Lasy publiczne z terenu gminy Jabłonna źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych o Lasach.....	66

Suchy Las, dnia 10 stycznia 2022 roku

Robert Siudak

EKOSTANDARD

Pracownia Analiz Środowiskowych
ul. Wiązowa 1B/2, 62-002 Suchy Las

Biuro - adres do korespondencji:

ul. Szafirowa 4/6, 62-002 Suchy Las

OŚWIADCZENIE

Oświadczam, że spełniam wymagania, o których mowa w art. 74a ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 roku *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 z późn. zm.).

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

(kierownik zespołu)